

Najaarsrapportage 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Financiële samenvatting	5
Totaaloverzicht O&O (onontkoombaar en onvermijdbaar)	7
Totaaloverzicht bijsturingsvoorstellen.....	9
Totaaloverzicht mutaties Najaarsrapportage per thema	10
Programma's	12
Successen	13
Wat hebben we gedaan in 2024	14
Sociale Leefomgeving	32
Successen	32
Wat hebben we gedaan in 2024	33
Wat mag het kosten.....	39
Investerings.....	45
Economische Leefomgeving	46
Successen	46
Wat hebben we gedaan in 2024	47
Wat mag het kosten.....	51
Investerings.....	53
Fysieke Leefomgeving	54
Successen	54
Wat hebben we gedaan in 2024	55
Wat mag het kosten.....	71
Investerings.....	76
Mensen Middelen en Bestuur.....	79
Successen	79
Wat hebben we gedaan in 2024	80
Wat mag het kosten.....	88
Investerings.....	90
Algemene dekkingsmiddelen	92
Wat mag het kosten.....	92
Overhead	94
Wat mag het kosten.....	94
VPB	98
Wat mag het kosten.....	98
Totaaloverzicht alle thema's gecompriemd	99
Bijlagen.....	100
Effect op begroting 2024	101
Effect op begroting 2025	102
Totaaloverzicht op taakvelden	103

Inleiding

Voor u ligt de eerste Najaarsrapportage van de gemeente Heerenveen. Na de Voorjaarsrapportage doen wij u nu ook de Najaarsrapportage toekomen. In het verleden werden aan de raad tussentijds alleen verzamelbesluiten aangeboden. Deze waren nagenoeg alleen financieel van aard en gaven geen inzicht in de voortgang op de doelen. In afstemming met de auditcommissie hebben wij vorm gegeven aan een voortgangsrapportage die u als gemeenteraad tweemaal per jaar in staat stelt om zowel kennis te nemen van de voortgang van de doelen als inzicht geven in de prognose van het financiële resultaat. Daarnaast worden budgetwijzigingen voorgelegd en wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van het actuele budgettaire kader.

Naast de gerealiseerde successen over de eerste acht maanden van 2024 wordt over de voortgang gerapporteerd van de opgenomen doelen uit de Themabegroting 2024 middels een 'stoplichtenmodel'.

Verklaring stoplichten

Activiteit loopt volgens planning

Activiteit loopt niet volgens planning

Activiteit kan niet worden uitgevoerd

Activiteit is nog niet opgestart

Bij de Voorjaarsrapportage was afgesproken om alleen bij afwijkingen een toelichting te geven. Nu is, op uw verzoek, een toelichting gegeven op alle in de begroting opgenomen activiteiten, ook als een 'bolletje' groen is en de activiteit volgens planning verloopt.

De Najaarsrapportage start met de financiële samenvatting. Daarin staan de voorstellen gegroepeerd in 'O&O' en 'Bijsturingsvoorstellen' en wordt de ontwikkeling van het budgettaire kader vanaf de begroting geschetst. De mutaties zelf worden in de hoofdstukken van de thema's toegelicht. Daarbij zijn alleen de mutaties groter dan € 50.000 toegelicht.

De opbouw van de hoofdstukken is als volgt:

Programma's:

- Successen van alle programma's
- Wat hebben we gedaan in 2024 per programma

Thema's:

- Successen per thema
- Wat hebben we gedaan in 2024 per thema
- Wat mag het kosten inclusief mutaties investeringen per thema

De financiële mutaties in de budgetten en de investering in deze Najaarsrapportage zijn te verdelen in:

- Raadsbesluiten
- Collegebesluiten
- O&O mutaties (Onontkoombaar & Onvermijdbaar)
- Bijsturingsvoorstellen

Daarbij kan worden aangegeven dat bij O&O mutaties noodzakelijk zijn. Voor de bijsturingsvoorstellen kunnen nog keuzes gemaakt worden om deze wel of niet voor te laten gaan.

Voor elke mutaties is een nummer (cijfer) opgenomen. Dit is geen doorlopende nummering per thema, maar het nummer per technische begrotingswijziging. Vandaar dat de nummers niet logisch en oplopend zijn per thema.

Financiële samenvatting

Op basis van de voorgestelde mutaties in deze Najaarsrapportage ziet het financiële beeld er als volgt uit:

	Bedragen x € 1.000				
	2024	2025	2026	2027	2028
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Primitieve begroting	3.829	-996	-8.627	-11.388	
Raadsbesluiten	94	2.417	-16	-618	
Subtotaal reserves	2.299	-20	-39	1.806	
Saldo voor Najaarsrapportage	6.225	1.400	-8.680	-10.192	-10.295
Mutaties begroting 2025		-2.502	2.314	6.026	4.827
Begroting 2025 reserves		2.324	121	-2.301	-865
Saldo Thema begroting 2025		1.231	-6.249	-6.469	-6.332
Najaarsrapportage O&O	-190	-282	-205	-196	-255
Najaarsrapportage bijsturing	250	-1.351	-309	-309	-284
Reservemutaties Najaarsrapportage	606	1.068	-	-	-
Stand begroting na Najaarsrapportage	6.890	663	-6.762	-6.975	-6.873

In bovenstaande tabel is de ontwikkeling van de begrotingssaldi gegeven ten opzichte van de primitieve begroting voor 2024. Door eerdere raadsbesluiten en verrekeningen met de reserves is het saldo voor de Najaarsrapportage in 2024 € 6,2 miljoen positief. Het meerjarig budgettair resultaat van de Themabegroting 2025 ten opzichte van de oorspronkelijke Themabegroting 2025 is negatiever geworden. Het saldo van de begroting en daarmee het verwachte resultaat voor 2024 verbetert van € 6,2 miljoen naar bijna € 6,9 miljoen in deze Najaarsrapportage. Daarentegen verslechtert het geraamde resultaat voor 2025, ten opzichte van wat is gepresenteerd in de Themabegroting 2025, met € 568.000. Het resterende overschot voor 2025 is € 663.000. De O&O (Onontkoombare en Onvermijdbare) mutaties voor 2024 en 2025 zijn per saldo respectievelijk € 190.000 (negatief) en € 282.000 (negatief). De bijsturingen voor 2024 en 2025 zijn per saldo respectievelijk € 465.000 (positief) en € 1.336.000 (negatief). In de thema's is per bijsturingen voorstel een toelichting gegeven waarom deze nodig of gewenst is.

De majeure mutaties voor 2024 en 2025 in deze Najaarsrapportage zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024		2025	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten
<u>Onontkoombaar en Onvermijdbaar (O&O)</u>				
WMO		300		
Specialistische jeugdzorg		-1.000		
Posthuis	324	-324		
Participatie	-575	-272		
Begrafenisrechten	113			
Omgevingsvergunningen	-150			
Uitkering AR GR A7	250			
Wachtgeldvoorziening		-292		
Heerenveense school	-200	516		
Meicirculaire	1.649			
<u>Bijsturingsvoorstellen</u>				
Flexschil jeugd				-500
Baggeren (overhevelen)	-500	500	500	-500
Treasury	500	550		
Frictie Organisatieverandering		-524		
Onderhoud gemeentehuis		-175		

Twee keer per jaar vindt een analyse plaats van de bedrijfsvoeringsbudgetten. Deze bedrijfsvoeringsbudgetten bevatten met name de kosten voor inhuur, personeel (salariskosten, werkgeverslasten, personeelsregelingen en opleiding), verplichte abonnementen voor jurisprudentie en juridische kosten. Uit deze analyse kwam naar voren dat zonder bijsturing of compenserende maatregelen een overschrijding verwacht wordt op deze budgetten. De directie heeft de organisatie opdracht gegeven om met maatregelen te komen om deze overschrijding te verkleinen. Het college gaat op basis hiervan in overleg met het management over bijsturing, bijvoorbeeld omdat er een directe relatie ligt tussen inhuur en een aantal complexe dossiers. Het resultaat hiervan zal worden verwerkt in de Decemberbrief. Een en ander is namelijk nog afhankelijk van de maatregelen die worden genomen.

Hierna wordt een totaaloverzicht gegeven van alle O&O mutaties en alle bijsturingsvoorstellen in deze Najaarsrapportage. Op deze wijze is in één oogopslag duidelijk welke mutaties bij de verschillende thema's zijn opgenomen en waar nog keuzes over gemaakt kunnen worden. De toelichtingen zijn opgenomen bij de thema's.

Totaaloverzicht O&O (onontkoombaar en onvermijdbaar)

		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
10	Verdeling transitiebudgetten		-400						
34	SPUK-FrIZA	140	-140						
35	WMO		300						
36	Specialistische Jeugdzorg		-1.000						
37	SPUK bibliotheek	-211	211						
38	Posthuis	324	-324						
39	Deelopdracht SPUK's	150	-555	150	-270	150	-270	150	-270
40	VV Heerenveen		-50						
9	HR21 ronde		-11						
Sociale Leefomgeving		403	-1.969	150	-270	150	-270	150	-270
2	Herverdeling SPUK CDOKE	400	-400	355	-355				
3	Circulaire transitie		-16		-20		-20		-20
31	Participatie	-575	-272						
39	Deelopdracht SPUK's	120		120		120		120	
Economische Leefomgeving		-55	-688	475	-375	120	-20	120	-20
10	Verdeling transitiebudgetten		-490						
15	Actualisatie grondexploitaties bedrijven	618							
16	Actualisatie grondexploitaties wonen	-422							
17	Afval	-93	14						
19	Grondaankoop Poiesz Akkrum		-26						
2	Herverdeling SPUK CDOKE	-400	400	-355	355				
23	Begrafenisrechten	113							
25	Juridische kosten omgevingsvergunningen		-70						
27	omgevingsvergunningen	-150							
3	Circulaire transitie		16		16		16		16
4	uitkering AR GR A7	250							
Fysieke Leefomgeving		-84	-156	-355	371		16		16
13	Voorz wachtgeld wethouder		-292						
17	Afval	84							
18	Afwikkeling voorbereidingskrediet ZP KNO	800	-800						
20	Heerenveense school	-200	516						
21	Burgerzaken		-57	-5	-219	174	-322	220	-358
9	HR21 ronde		-1						
Mensen Middelen en Bestuur		684	-634	-5	-219	174	-322	220	-358
28	Precario	70							
29	Reclamevergunningen	30	-35						
6	BCF afrekeningen 2014 en 2015	100							
8	Meicirculaire	1.649							
Algemene Dekkingsmiddelen		1.849	-35						

10	Verdeling transitiebudgetten		890						
11	Voorziening RVU regeling		-79						
12	Koersplan belastingen				-57		-57		-57
3	Circulaire transitie				4		4		4
9	HR21 ronde		-104						
Overhead			707		-53		-53		-53
24	Vennootschapsbelasting		-212						
VPB			-212						
Totaal reservemutaties O&O		404	-762						
Totaal O&O		3.201	-3.749	265	-546	444	-649	490	-685

Totaaloverzicht bijsturingvoorstellen

		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
13	Zwembad en IJshockeyhal onderzoeken		-75						
17	Walstroom Aldeboarn		18						
20	Motie Vreemd aan de orde van de dag Ziekenhuis		-45						
21	De Kompenije		-75						
22	Lokale omroep		-25		-38		-38		-38
24	Subsidieregelingen PF kraamverblijven	72	-72						
25	Flexschil Jeugd				-500				
3	Toeristenbelasting	47							
7	Gashoudersplein kabels, leidingen, riolering	100	-100	100	-100				
9	Sportstad en Thialf juridische kosten en advisering		-45						
Sociale Leefomgeving		219	-419	100	-638		-38		-38
1	Duurzaamheid		86						
23	RSP2 fase bereikbaarheid A32		69						
30	Coa locatieonderzoek		-100						
31	Light Challenge	39	-39	67	-67	1	-1		
32	Baggeren	-500	500	500	-500				
6	Het Meer 32,34,36 en 67				-15		-16		-16
Fysieke Leefomgeving		-461	516	567	-582	1	-17		-16
4	Verkiezingen		55						
5	Renteresultaat	500	550						
6	Het Meer 32,34,36 en 67								
Mensen Middelen en Bestuur		500	605						
18	Extra capaciteit Boa's				-43		-43		-43
19	Frictie Organisatieverandering		-524						
26	Vervallen krediet telefooncentrale								
27	Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)				-30		-30		-30
28	Wet betaalbare huur				-30				
29	Energie label C kantoorgebouwen				-30				
33	Burgerzaken				-157		-182		-182
34	Bestuursovereenkomst Heerenveen West		-11						
35	Nieuw financieel systeem				-508				
36	Onderhoud gemeentehuis		-175						
Overhead			-710		-798		-255		-255
Totaal reservemutaties bijsturingvoorstellen		1.050	-87	1.068					
Totaal bijsturingvoorstellen		1.308	-95	1.735	-2.018	1	-310		-309

Totaaloverzicht mutaties Najaarsrapportage per thema

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting			
	2024	2025	2026	2027
Lasten				
Sociale Leefomgeving	-2.388	-908	-308	-308
Economische Leefomgeving	-688	-375	-20	-20
Fysieke Leefomgeving	360	-212	-1	-
Mensen Middelen en Bestuur	-29	-219	-322	-358
Totaal lasten	-2.745	-1.714	-651	-687
Baten				
Sociale Leefomgeving	622	250	150	150
Economische Leefomgeving	-55	475	120	120
Fysieke Leefomgeving	-545	212	1	-
Mensen Middelen en Bestuur	1.184	-5	174	220
Totaal baten	1.205	932	445	490
Algemene Dekkingsmiddelen	-35	-	-	-
Overhead	-3	-851	-308	-308
VPB	-212	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en onvoorzien lasten	-250	-851	-308	-308
Algemene Dekkingsmiddelen	1.849	-	-	-
Overhead	-	-	-	-
VPB	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en Onvoorzien baten	1.849	-	-	-
Geraamd saldo van baten en lasten	60	-1.633	-514	-505
Totaal Toevoegingen reserves	-849	-	-	-
Totaal onttrekkingen reserves	1.455	1.068	-	-
Effect Najaarsrapportage op begrotingssaldo	665	-565	-514	-505

Het structurele effect van deze Najaarsrapportage wordt verwerkt in het begrotingssaldo. De onttrekking en toevoeging aan de reserves in de Najaarsrapportage betreffen incidentele mutaties. Deze worden gedekt uit de algemene reserve. De impact op de stand van de algemene reserve wordt hierna weergegeven.

Verloop Algemene reserve				Bedragen x C 1.000			
Algemene reserve	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand begin boekjaar	50.178	65.181	60.204	52.512	43.014	34.512	26.014
Mutaties begroting 2024-2027	-8.156	-4.495	-930	-2.523	-1.014	-663	-312
Resultaatbestemming 2023	18.884						
Raadsbesluiten 2024	-1.865						
Budgetoverhevelingen 2023- 2024	-4.082	-77					
Effect voorjaarsrapportage 2024	3.297						
Effect najaarsrapportage 2024	35	-1.068					
Saldo begroting	6.890	663	-6.762	-6.975	-7.238	-7.501	-7.764
Stand algemene reserve einde boekjaar	65.181	60.204	52.512	43.014	34.512	26.014	18.512

Alle incidentele mutaties worden via de algemene reserve geboekt. In bovenstaand overzicht is een verloop gegeven van de algemene reserve. De terugloop van de algemene reserve komt niet door de mutaties in deze Najaarsrapportage, maar ook door de verwachte negatieve resultaten voor de jaren 2026 en verder. Daarnaast hebben de eerder al besloten incidentele mutaties een negatief effect op het saldo van de algemene reserve. We zien dat de geraamde stand van de algemene reserve in de jaren 2024 tot en met 2027 terugloopt met meer dan € 20 miljoen. Dit is conform het beeld dat is gegeven in de Themabegroting 2025.

Naast mutaties op de algemene reserve hebben er ook mutaties plaatsgevonden op de bestemmingsreserve en dan vooral op de reserve Friciekosten concern. Hierna is een overzicht van het verloop van de bestemmingsreserves gegeven.

Bestemmingsreserves	Stand per 1 jan. 2024	Storting 2024	Onttrekk. 2024	Stand per 1 jan. 2025	Storting 2025	Onttrekk. 2025	Stand per 31 dec. 2025	Storting 2026	Onttrekk. 2026	Stand per 31 dec. 2026	Storting 2027	Onttrekk. 2027	Stand per 31 dec. 2027	Storting 2028	Onttrekk. 2028	Stand per 31 dec. 2028
Projecten uit eigen middelen	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79
Res. Kap.lasten kinderopvang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Res.Kompenije/MFG Jubbege	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77
Reserve Baggeren	339	-	59	280	-	-	280	-	-	280	-	-	280	-	-	280
Duurzaamheidsfonds	914	63	200	777	74	-	851	74	-	925	74	-	998	74	-	1.072
Mobiliteitsfonds	523	365	-	888	350	-	1.238	350	-	1.588	350	2.000	-62	-	-	-62
Reserve kapitaallasten Parkeren Centrumvisie	-	-	-	-	-	-	-	488	-	488	2.000	49	2.439	-	49	2.390
Bestemmingsreserve Centrumvisie Heerenveen	-	1.865	-	1.865	-	-	1.865	-	-	1.865	-	1.865	-	-	-	-
Bestemmingsreserve Afwaardering grond zonnepark KNO	-	7	-	7	14	-	21	14	-	34	14	-	48	14	-	62
Friciekosten concern	1.250	-	667	583	-	38	545	-	19	526	-	-	526	-	-	526
Totaal	3.182	2.300	926	4.556	437	38	4.955	925	19	5.862	2.437	3.914	4.385	87	49	4.424

Programma's

Tabel verdeling programma/thema

Thema's	Programma's/ transitie's
Sociale Leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Energie van Morgen (Energietransitie) Dienstverlenende overheid
Economische leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Landschap in balans Dienstverlenende overheid
Fysieke Leefomgeving	Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Landschap in balans (Ruimtetransitie) Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid
Dienstverlenende overheid Mensen, middelen en bestuur	Dienstverlenende overheid

Successen

Een thuis voor iedereen (woontransitie)

Vaststellen van de woningbouwstrategie 'Heerenveen Groeit'

De gemeente Heerenveen wil de komende jaren groeien. Maar hoe? Het antwoord op deze vraag wordt beantwoord in de woningbouwstrategie 'Heerenveen Groeit'. Het college van burgemeester en wethouders heeft deze vastgesteld. De strategie is een vertaling van de ambitieuze doelen uit de woonvisie die de gemeenteraad vorig jaar vaststelde. Heerenveen Groeit is de slag van visie naar strategie, op basis van diverse plannen zoals het Hoofdlijnenakkoord, de Woonvisie, en de Omgevingsvisie. De gemeente wil dat er tot 2030 minstens 2000 nieuwe woningen bijkomen, waarvan ongeveer 600 sociale huurwoningen en ongeveer 740 betaalbare koopwoningen. Dit plan helpt daarbij.

Wat hebben we gedaan in 2024

Gezond welzijn vernieuwen (zorgtransitie)

Doelen

- Een gezondere, fysieke en sociale leefomgeving
- Minder inzet van professionals door organiseren van juiste zorg op juiste plek
- Sterkere ketensamenwerking in het voorliggend veld voor alle doelgroepen
- Toekomstbestendig en financieel beheersbaar stelsel

	Implementeren van inloopvoorzieningen zonder indicatie en andere vorm van thuisondersteuning (meer collectief en meer vrijwilligers). Er is een relatie met participatie. Er komt een plan van aanpak voor inzet vrijwilligers.	Een eerste voorliggende inloopvoorziening is in juni dit jaar geopend. Daarnaast faciliteren we de bestaande doe- en ontmoetcentra en bouwen deze daar waar mogelijk uit. Lichte thuisondersteuning wordt deels opgepakt door freonskippers. In de loop van 2024 vindt een evaluatie inzet freonskippers plaats. Deze evaluatie is input voor het plan van aanpak voor inzet vrijwilligers.
	Organiseren van nieuwe samenwerkingsvormen tussen informele ondersteuners, professionals en inwoners.	In de verschillende bestaande doe- en ontmoetcentra wordt met deze samenwerkingsvorm gewerkt. Vanaf het najaar wordt op kwantiteit en kwaliteit gemonitord en in 2025 geëvalueerd. Voorbereidingen worden getroffen om de komende jaren verder uit te bouwen.
	Nieuwe aanbesteding maatwerkvoorzieningen in relatie met verschuiving naar voorliggend veld. Beheersen uitgaven is uitgangspunt.	Voorbereidingen voor de nieuwe inkoop maatwerkvoorzieningen per 1 januari 2026 zijn gestart. Door middel van programmapilots en herijking van het voorliggend veld is al een start gemaakt om maatwerk- en voorliggend voorzieningen meer aan elkaar te verbinden. Dit doen we onder andere door middel van een pilot voorliggende dagvoorziening. Bevindingen uit deze pilot nemen we mee in de nieuwe inkoop Wmo.
	Herijken van het voorliggend veld.	Door inzet van een projectbegeleider worden nieuwe verbindingen gelegd en (nieuwe) samenwerkingen aangegaan. Herziene afspraken met de preventiepartners worden gemaakt. Door de programmadoelen als uitgangspunten te hanteren, brengen we focus en samenhang aan.
	Verder bouwen aan preventie, gezondheid en de sociale basis (0-100) in samenhang met GALA en een visie op de sociale basis.	Er worden integrale keuzes en afwegingen gemaakt binnen het hele sociale domein. Samenhang wordt continue gemonitord en waar nodig bijgestuurd. We blijven uitvoering geven aan bestaande uitvoeringsprogramma's zoals het Wmo preventieplan en samen scores voor gezondheid in relatie tot GALA. In Fries verband (vanuit FrIZA) wordt gewerkt aan een regionale visie op de sociale basis. Op basis van deze visie maken we een vertaling naar de lokale situatie. Een bouwsteen voor de lokale visie op de sociale basis is gereed.

	Meetbaar maken van effecten.	In het najaar is gestart met monitoring. Dit doen we in samenwerking met een externe partij. Effecten worden op kwantiteit en kwaliteit gemeten.
	Werken met een afwegingskader voor subsidies en een herziene invulling activiteiten voor grote subsidiepartners.	Vorbereidingen voor een kader zijn getroffen. Een werkgroep heeft het eerste half jaar van 2024 'geoefend' om input mee te kunnen geven. Richtlijn voor een kader Wmo is op basis van programmadoelen gereed. Om een integraal afwegingskader voor het hele sociale domein te maken, zijn ook de programmadoelen van andere programma's en/of clusters nodig. Een definitief integraal afwegingskader kan gemaakt worden als we allemaal in dezelfde fase zitten. Verwachting is dat een voorstel voor een kader in het eerste kwartaal van 2025 gereed is.
	Verdere samenhang activiteiten (efficiëntieslag) op basis van analyse.	Zie ook bullit herijken voorliggende voorzieningen. Een projectbegeleider werkt aan verdere samenhang voorliggende activiteiten en partijen in samenwerking met medewerkers van de toegang. Analyse doen we op basis van GALA in combinatie met uitvoeringsprogramma's zoals Wmo preventieplan en samen scoren voor gezondheid. Programmadoelen zijn leidend waardoor we focus aanbrengen.
	Start nieuwe visie op sport en bewegen.	De uitgangspuntennotitie voor het nieuwe sport- en beweegbeleid ligt voor in de raad van september 2024.

Meedoen aan de samenleving (sociale transitie)

Doelen

- Versterken onderlinge verbondenheid, vertrouwen en veiligheid samenleving.
- Professionals, ouders en andere inwoners vormen een sterk netwerk rondom de Heerenveense jeugd.
- Dit netwerk creëert een omgeving waarin elk kind zich naar vermogen kan ontwikkelen (brede ontwikkeling).
- Meer kinderen groeien tot zelfredzame (jong)volwassenen.
- Veerkrachtiger jeugd en meer gezinnen in balans.
- Kinderen groeien veilig op.
- Meer bestaanszekerheid onder gezinnen.

	<p>Een heldere inventarisatie van taken en middelen/budget in combinatie met focus (visie/kaders/uitgangspunten) in het programma moet ons helpen een realistische beleidsagenda jeugd te maken die (voor zover mogelijk) toekomt aan de ambities in het programma. Hierover zijn afspraken gemaakt met de commissie SAZA in de vorm van het aanleveren van een startnotitie in het eerste kwartaal van 2024.</p>	<p>Op 27 juni 2024 heeft de gemeenteraad de startnotitie visie op opvoeden en opgroeien vastgesteld. De raad heeft ingestemd met de leidende principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugd en gezin centraal; • Goed samenspel; • Hulp is passend en flexibel; • Iedere jeugdige heeft recht op leerontwikkeling; • De basis op orde. <p>Daarnaast heeft de raad kennisgenomen van de voorwaarden voor succes zoals beschreven in de startnotitie. De planning is om in december 2024 de visie op opvoeden en opgroeien ter besluitvorming voor te leggen aan de raad. De visie zal helpen om de komende jaren koers te houden en leidend zijn om afwegingen te maken. Daarna wordt er een programmaplan opgesteld.</p>
	<p>Continueren monitor jeugd en onderzoeken mogelijke uitbreiding.</p>	<p>De monitor jeugd wordt voortgezet. Het eventueel uitbreiden van de monitor wordt meegenomen in het nog op te stellen programmaplan.</p>
	<p>Afwegingskader subsidies</p>	<p>Vorbereidingen voor een kader zijn getroffen. Een werkgroep heeft het eerste half jaar van 2024 'geoeffend' om input mee te kunnen geven. Om een integraal afwegingskader te maken, zijn de programmadoelen van beide programma's en/of clusters nodig. Een definitief integraal afwegingskader kan gemaakt worden als we allemaal in dezelfde fase zitten. Verwachting is dat een voorstel voor een kader in het tweede kwartaal van 2025 gereed is.</p>

	Onderzoeken inzet van dialoogtafels	Na het vaststellen van de visie en bij het opstellen van het programmaplan wordt de inzet van dialoogtafels verder onderzocht.
	Onderzoeken koppelkansen zorgtransitie	Op inhoud worden koppelkansen tussen de programma's benut, zoals de sociale basis.
	Opdracht uitzetten thuiszitters.	Nu in het Regionaal bestuurlijk overleg van de Friese Wouden (REJA) het actieplan jeugd en onderwijs is vastgesteld en in Heerenveen de LEJA (Lokale Educatieve Jeugdagenda) conferentie heeft plaats gevonden, wordt de opdracht voor het onderzoek thuiszitters uitgewerkt. Deze is gericht op het verlagen van het aantal thuiszittende kinderen door in kaart te brengen wat er hiervoor nodig is en wie daar een belangrijke rol in spelen.
	Visievorming sociale basis (opdracht vanuit GALA).	Op provinciaal niveau wordt er gewerkt aan een visie op de sociale basis. Vervolgens kan er gewerkt worden aan een lokale vertaling. Een bouwsteen voor deze lokale vertaling is gereed.
	Onderzoeken mogelijkheden scholing meten en monitoren in het sociaal domein.	Monitoren en meten in het sociaal domein zijn onderdeel van de verschillende inspanningen binnen het nog op te stellen programmaplan.

Toonaangevend in de circulaire samenleving (circulaire transitie)

Doelen

- Inwoners produceren geen afval meer en hebben minder bezit, door hergebruik en deelinitiatieven.
- Bedrijven ondernemen circulair met nieuwe circulaire verdienmodellen en werken samen in de keten om kringlopen te sluiten.
- We creëren een innovatief ecosysteem waarin vernieuwende concepten worden ontwikkeld die wereldwijd oplossingen bieden voor de circulaire transitie.
- De gemeentelijke organisatie is zelf toonaangevend in circulariteit via inkoop en beleid.

	<p>We faciliteren en initiëren waar mogelijk lokale initiatieven voor circulaire toepassing van huishoudelijke of gemeentelijke afvalstromen. Concreet gaan we aan de slag met een subsidieregeling wasbare luiers (bofkontjesregeling). Hiermee verlagen we het huishoudelijk restafval en werken we aan de VANG-doelstelling van 30kg restafval per inwoner per jaar</p>	<p>Op dit moment zijn er 23 wasbare luierpakketten met subsidie aangeschaft waarmee we 126.500 wegwerpluiers gaan besparen</p>
	<p>We vervolmaken DIFTAR+ en zetten het zwerfafvalprogramma Schoon Belonen voort.</p>	<p>Bijplaatsingen en dumpingen bij ondergrondse containers vormen een grote ergernis. De aanpak om dit terug te dringen is in volle gang. We hebben met 41 non-profit organisaties een overeenkomst voor het schoonhouden van 83 adoptiegebieden gesloten voor een nieuwe periode van 2 jaar.</p>
	<p>We werken aan de realisatie van een Circulair Ambachtscentrum.</p>	<p>De voorbereidingen bij Omrin zijn in volle gang.</p>
	<p>We stimuleren bedrijven om circulair te ondernemen en elkaar hierbij te helpen en te versterken. Bedrijven die zich nieuw in onze gemeente vestigen, worden geacht bij te dragen aan die circulariteit. Dit proberen we te bereiken door circulariteit onderdeel te laten zijn van de uitgiftecriteria van onze bedrijventerreinen, zoals Haskerveen en KNO</p>	<p>We organiseren meerder inspiratiesessies voor ondernemers met de stichting Samen Circulair. Ook gaan we aan de slag met de input die we hebben opgehaald bij bedrijven op bedrijventerrein Haskerveen. De kavels op Haskerveen worden momenteel uitgegeven, ook hier is circulariteit een selectie criterium geweest. Het uitgiftebeleid voor KNO is in ontwikkeling, Daarin speelt circulariteit een belangrijke rol.</p>
	<p>We werken lokaal samen met OKH, HOF en Samen Circulair en werken we actief samen met diverse circulaire initiatieven in de regio waaronder Vereniging Circulair Friesland, BouwCirculair, Greenwise en Chemport Europe</p>	<p>Samen met de OKH en HOF bekostigen we een parkmanager voor de bedrijventerreinen, die duurzaamheid in brede zin, en dus ook circulariteit als aandachtspunt heeft. De samenwerking met de andere partners (strategisch en operationeel) verloopt volgens plan. In het kader van Circular Valley gaan we aan de slag met de universiteit van het noorden.</p>
	<p>Europese fondsen en samenwerkingen worden actief verkend voor circulaire innovaties in de gemeente.</p>	<p>Vanuit ons netwerk (Greenwise en VCF) is een EFRO-subsidieaanvraag ingediend voor circulaire plastics (onder de naam plesTic Ready). Verder zijn we betrokken bij diverse samenwerkingsverbanden, waaruit kansen ontstaan voor Europese fondsen.</p>

	We werken aan circulair bouwen middels de opdrachtgeversaanpak 'Fryslân bouwt Circulair' waar we leren hoe we circulair uit kunnen vragen bij woningbouwprojecten en bij ons eigen vastgoed.	Aan de hand van, op dit moment, 5 concrete projecten (3 scholen, het havenkantoor in Akkrum en de Noordplot) leren collega's hoe we circulariteit mee kunnen nemen in projecten en eigen vastgoed.
	We werken verder aan de reeds vastgestelde circulaire inkoopdoelstellingen met als tussendoel 25% circulair inkopen in 2025.	Circulariteit wordt meegenomen in het nog vast te stellen vernieuwde inkoopbeleid. We participeren in het Provinciale traject Friese overheden kopen circulair van VCF. Daarin wordt de monitoring verder uitgewerkt.
	We inspireren onze medewerkers en leiden ze op om circulair te werken.	In 2030 gebruiken we 50% minder primaire grondstoffen, 2035 kopen we 100% circulair in en in 2050 zijn we 100% circulair. Om deze verandering in te zetten moeten we onze collega's opleiden in circulair werken. Door deelname aan de opdrachtgeversaanpak 'Fryslân bouwt Circulair' en programma 'Friese overheden kopen circulair' hebben collega's de mogelijkheid om mee te doen aan kennissessies over bouwen en inkopen. Daarnaast worden er samen met een adviesbureau in de tweede helft van 2024 en eerste helft van 2025 kennissessies ontwikkeld voor een bredere groep collega's om hun kennis te verhogen, en draagvlak te creëren voor circulair werken zodat collega's het in hun eigen projecten meenemen.
	We werken aan circulaire bedrijfsvoering met o.a. afvalscheiding.	De papieren koffiebekers zijn op het gemeentehuis volledig vervangen door stenen bekers. Gescheiden papier- en glaszameling was al een feit. De gescheiden afvoer van gft-afval van het gemeentehuis is nu ook in voorbereiding.
	Circulariteit nemen we op als criterium in al ons nieuwe beleid.	Via een traject, dat in het najaar van 2024, met vertraging van een paar maanden, is gestart, werken we toe naar circulaire routekaarten. Deze routekaarten leggen vast welke doelen en ambities meegenomen kunnen worden binnen gebouwde omgeving, facilitair, openbare ruimte, sociaal & economie. Deze worden gebruikt als onderleggers voor ons nieuwe beleid.
	We kijken naar het opnemen van een financiële restwaarde van al onze fysieke objecten.	Financiële restwaarde is opgenomen in de vernieuwde nota activa en bij schoolprojecten wordt opgenomen. Dit zal worden uitgebreid naar alle fysieke projecten.
	We informeren de raad over de voortgang van het programma middels een jaarlijkse herfstmonitor.	We onderzoeken momenteel of we de raad een integrale monitor Duurzaamheid willen voorleggen, of een monitor van de afzonderlijke programma's.

Een thuis voor iedereen (woontransitie)

Doelen

- Een beter betaalbaar, groter en gevarieerder aanbod van verschillende woonvormen en woonomgevingen
- Woningzoekenden van het hier en nu, de toekomst en van elders vinden sneller een passende woning
- Een toekomstbestendiger, inclusiever en duurzamer woningaanbod passend bij ontwikkelingen (w.o. Lelylijn, AZC, energiecongestie, klimaatverandering en ambulantisering)
- Versterken en sociale cohesie, woonplezier en leefbaarheid in vitale en gemêleerde kernen en wijken.

	<p>Visie en Beleid actueel: Woonvisie, Woonzorgvisie, Grondbeleid.</p>	<p>De Woonvisie en het Grondbeleid zijn actueel, aan de Woonzorgvisie wordt op dit moment in de regio gewerkt. De Woonzorgvisie is later gereed dan initieel gepland, maar loopt op schema ten opzichte van de in de Voorjaarsrapportage genoemde planning (eind 2024, begin 2025).</p>
	<p>Vorbereiding en inzet juridisch instrumentarium (verordeningen (huisvesting/urgentie), handhaving).</p>	<p>Deze activiteit is - zoals aangegeven bij de voorjaarsrapportage - getemporeerd vanwege capaciteitsgebrek. Er zijn ondertussen natuurlijk juridische instrumenten ingezet (bijvoorbeeld op het terrein van kamerverhuur) en in voorbereiding (bijvoorbeeld de urgentieverordening). Als de capaciteit het toelaat, wordt aan het einde van 2024 een quick scan van juridische instrumenten uitgevoerd.</p>
	<p>'Heerenveen Groeit' – Integrale Woningbouwkaart en -kaders en prioritering.</p>	<p>Het college heeft voor het zomerreces de Woningbouwstrategie 'Heerenveen Groeit' vastgesteld en aan de gemeenteraad gestuurd.</p>
	<p>Prestatieafspraken en Convenant Sociale Huur.</p>	<p>We werken samen met huurdersverenigingen en woningcorporaties aan de vertaling van de meerjarige prestatieafspraken in de jaarschijf.</p> <p>De gesprekken om te komen tot langjarige woningbouwafspraken van sociale huurwoningen (het Convenant Sociale Huur) met de woningcorporaties lopen. (Een deel van) de woningcorporaties hebben bij de gesprekken aangegeven op dit moment zich (nog) niet te kunnen committeren aan de door de gemeente gewenste aantallen en zijn terughoudend in bouwen in de dorpen.</p>
	<p>Startnotitie 'Woontevredenheid en Leefbaarheid' (Brede welvaart).</p>	<p>Er worden verschillende activiteiten verricht om het thema 'Woontevredenheid en Leefbaarheid' scherp te stellen, met verschillende partners van en disciplines binnen de gemeente Heerenveen. De bevindingen en conclusies worden gebundeld in een raadsinformatiebrief, welke de gemeenteraad in het vierde kwartaal van 2024 of in het eerste kwartaal van 2025 ontvangt.</p>

	Huisvesting van bijzondere aandachtsgroepen, waaronder statushouders en amv's.	Naast de huisvesting van statushouders in sociale huurwoningen, wordt gewerkt aan alternatieve woonoplossingen. Desondanks hebben we de taakstelling voor de eerste helft van 2024 niet gehaald. Naar verwachting halen we de taakstelling voor de tweede helft van het jaar ook niet. Voor de doorstroom van Amv's - die wonen bij ReCare - naar zelfstandig wonen, worden oplossingsrichtingen verkend.
---	--	---

Landschap in balans

Doelen

- Een klimaatbestendig(er) inrichting van de ruimte waarbij water en bodem sturend zijn.
- Vergroting van de biodiversiteit door hierop te sturen bij inrichting en beheer.
- De omgevingsvisie is de basis voor al ons ruimtelijk beleid en handelen.
- Ruimte voor (nieuwe) ontwikkelingen en stimuleren dat deze de kwaliteit van de directe leefomgeving actief versterken.
- De historie, identiteit en waarde(n) van onze leefomgeving zijn beter herkenbaar en ze inspireren en enthousiasmeren onze bewoners en bezoekers.
- Duidelijker profilering van gebieden voor recreatie en toerisme.

	<p>De huidige inspanningen en activiteiten vinden voorlopig doorgang. We zullen u vanuit uw kaderstellende en controlerende rol voorstellen en informatie sturen op basis waarvan de inspanningen en activiteiten mogelijk aangepast worden.</p>	<p>Voor het zomerreces heeft de gemeenteraad de Notitie Biodiversiteit ontvangen en behandeld. Op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde kaders, met name in de Perspectiefnota en Begroting 2025, zal het collegebeleid opstellen (waarschijnlijk als onderdeel van het Groenstructuurprogramma).</p> <p>In het najaar, nog in 2024, ontvangt de gemeenteraad het Beleidsplan Klimaatadaptatie, in relatie tot het Watertakenplan 2025 - 2029, ter besluitvorming.</p> <p>In het najaar, nog in 2024, ontvangt de gemeenteraad de Startnotitie Omgevingsvisie.</p>
---	--	---

Energie van morgen (energietransitie)

Doelen

- Meer besparing en duurzame verwarming in de Gebouwde omgeving.
- Meer duurzaam opgewekte elektriciteit en toekomstbestendige energie-infrastructuur.
- Meer duurzame mobiliteit.
- Verduurzaming energiegebruik in de industrie.

	<p>Energie en geld besparen d.m.v. voorlichting en coaching, Witgoedwissel, Nationaal Isolatie Programma, Energiefonds.</p>	<p>Energie besparen (algemeen):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorlichting via Duurzaam Bouwloket (telefonisch) en Energiecoach (huisbezoeken). - Inspiratie & informatie via eenvooreengroener.nl - Voorbereiding Junior Energiecoach (ca 125 aanmeldingen) voor start september. <p>Witgoedwissel: Loopt voorspoedig (meer dan 700 aanmeldingen en meer dan 450 toegekend) en dankbare inwoners. Aanpak met energiecoach werkt goed, ze adviseert breed in huishoudens die het goed kunnen gebruiken en anders misschien geen afspraak voor energieadvies hadden gemaakt.</p> <p>Nationaal Isolatie Programma: Gezamenlijk start met alle Friese gemeenten in juni. Opstartfase wordt beperkt door capaciteit bij isolatiebedrijven en bij Duurzaam Bouwloket, plus voorwaarden uit Natuurbeschermingswet (o.a. vleermuizen, laagvliegers). Met realisatie van 'kraamvoorzieningen' kan Heerenveen in september actief communiceren over de subsidie.</p> <p>Energiefonds: Voorbereiding afgerond, opengesteld in juni. Communicatie en infosessie (september) voorbereid. Aanvraag fixteam Akkrum binnen.</p>
---	---	--

Wijkgericht aardgasvrij maken in Aldeboarn, Nes, Aengwirden, De Greiden, Oudeschoot, Nieuweschoot en koppeling centrumplannen aan duurzame infrastructuur.

- WUP Aldeboarn (gestart zomer 23, uitvoering heel 2024 plus 2025):
Technische analyses (verschillend per gebied) over de beschikbare warmtebronnen zijn klaar, de opgave is gecommuniceerd en er hebben 2 bewonersbijeenkomsten plaatsgevonden.

- WUP Nes (start eind 23, uitvoering heel 2024):
technische analyse over de beschikbare warmtebronnen is klaar, de opgave is gecommuniceerd en er heeft 1 bewonersbijeenkomst plaatsgevonden.

- WUP Aengwirden (opstellen door Groene Gangmakers zelf winter 23/24, vaststelling voorjaar 2024, uitvoering 2024 en verder):
De Groene Gangmakers (LEEF) uit Aengwirden hebben zelf een StreekUitvoeringsPlan opgesteld, dat in april door het College is vastgesteld (wegens individuele oplossingen was geen raadsbesluit nodig en het vaststellen van een wijkuitvoeringsplan is een college bevoegdheid) en de Streek werkt aan uitvoering.

- WUP De Greiden:
Met de Groene Gangmakers uit De Greiden vindt afstemmingoverleg plaats over duurzame warmtealternatieven en de doorstart in een WUP.

- WUP Oudeschoot:
Met de Groene Gangmakers uit Oudeschoot vindt afstemmingoverleg plaats over de sociale 'wijkanalyse' (uitgevoerd door kennisinstelling EnTranCe, vanuit de Regiodeal ZO Fryslân), de lokale organisatiekracht in verband met de doorstart in een WUP.

- WUP Nieuweschoot:
Met de Groene Gangmakers uit Nieuweschoot vindt afstemmingoverleg plaats over doorstart in een WUP.

- WUP centrum: koppeling centrumplannen en warmtenet /geothermie (heel 2024 en verder)

Voor het WUP Centrum/ koppeling met centrumplannen en warmtenet is de focus gelegd op de rol van de gemeente in een publiek energiebedrijf, n.a.v. de wettelijke verplichting om warmtenetten voor 50%+1 aandeel in publiek eigendom te realiseren. O.l.v. externe expertise is een aanpak geformuleerd voor het onderzoek en worden informatiesessies georganiseerd. We combineren de verkenning naar een publiek warmtebedrijf met het vraagstuk van lokaal eigendom (ook landelijk verplicht, zodat lusten van bijv. zonneparken lokaal neerslaan). Proces is gericht op het formuleren van een keuze met inzicht in de consequenties, die begin '25 aan de raad voorgelegd kan worden. De keuze bepaalt onze rol verder (en gevolgen voor bedrijfsvoering).

Duurzame planontwikkeling publieke gebouwen (gemeentehuis, scholen, maatschappelijk vastgoed), openbare ruimte op LED en inkoop duurzame energie.

Gemeentehuis verduurzamen: maakt onderdeel uit van de projectaanpak om 55% CO2 reductie in 2030 te behalen (wettelijk verplicht). Verduurzaming van het gemeentehuis zou nu (vooraf) naar schatting ca. een kwart van de CO2-reductie opleveren. We hebben in 2024 de aanpak voorbereid en intern een investeringsaanvraag gedaan. De aanpak houdt in dat we 6-8 door de gemeente te behouden panden laten onderzoeken. Dit levert eind 2024 inzicht op in te nemen maatregelen en kosten. Dit onderzoek kan doorgaan. Dit levert een voorstel op voor de te verduurzamen panden (waarschijnlijk 5-7 panden). Gemeente brede keuzes voor de materiele investeringen zijn uitgesteld naar 2025.

Als onderdeel van het Duurzaam Integraal Huisvestingsplan voor scholen zijn we in 2024 bezig met het stimuleren van 2 scholen. Wat energie betreft gaat het gaat om energiebesparingen en installaties.

We ondersteunen maatschappelijke organisaties bij verduurzaming met rijkssubsidie (DUMAVA) en denken in individuele gevallen mee over de mogelijkheden (voorlichting en advies, wijzen bij subsidies).

In de openbare ruimte besparen we energie door de verlichting met ledlampen te verzorgen. Dit is nu ook in het centrum gerealiseerd. We kopen de stroom groen in (zie onder).

Als gemeente Heerenveen kopen wij groen stroom in via OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.). Dit is de eigen energieleverancier van de Friese gemeenten, de provincie en Wetterskip Fryslân. Samen beheren we 90.000 openbare lichtmasten en 700 publieke laadpalen in Fryslân.

Begin 2024 zijn we overgegaan op het zelfleveringsconcept van ENTRNCE. Hiermee kunnen we met en voor elkaar hernieuwbare energie opwekken en uitwisselen. Door het gebruik van zelflevering kan de regio autonoom energie opwekken en verbruiken en zo zijn we als Friese overheden minder afhankelijk van de internationale energiemarkt geworden.

	<p>Handhaving Kantoorpanden label C, kennisoverdracht energiebesparing MKB Zuid.</p>	<p>In 2024 is het proces van handhaving kantoorpanden op label C overgegaan naar de fase van toezichthouden voor bijna 20%. Dit is voorbereid o.b.v. de aanschrijvingen uit 2023. Hieruit is een scherper beeld ontstaan voor welke gebouwen wel en geen uitzondering van toepassing is (bijv. uitzonderingen voor kantoren gekoppeld aan monument), nl. dat ruim 80% voldoet aan de label C verplichting.</p> <p>De aanpak voor het toezichthouden is voorbereid voor de kleine groep die niet gereageerd heeft, en moet inzicht bieden in de reden (bedrijf bestaat niet, of heeft brief niet goed ontvangen, of voldoet niet aan label C). Voor de laatste heel kleine groep volgt een juridisch traject.</p>
	<p>Zon op (monumentaal) dak, binnenstedelijke (rest)ruimtes en infrastructurele zones, zonneparken met minimaal 50% lokaal eigendom.</p>	<p>In 2024 stimuleerden we zonne-energie, door te werken aan een beleidskader voor zon op/bij monumenten en beschermde dorpsgezichten.</p> <p>We stimuleren zonne-energie door actueler inzicht te krijgen in de voortgang en potentie per trede van de zonneladder. Dit inzicht is o.a. besproken tijdens de raadsdialoog op 17 juni. De Provinciale Omgevingsverordening beperkt de mogelijkheden voor zon en wind, waardoor we de ambitie voor 2030 moeilijk kunnen halen. Daarom zijn we in contact met de provincie, die ruimte wil bieden voor windmolens op bedrijventerreinen (in F4). Ondertussen stimuleren we ook zonne-energie door mee te werken aan (markt)initiatieven voor zonneparken.</p> <p>We bereiden beleid voor voor lokaal eigendom (i.r.t. publiek energiebedrijf).</p>
	<p>Netversterking soepel laten verlopen vanuit gemeente (strategische regisseur).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogspanningsnet moet versterkt worden door Fryslân heen t.b.v. landelijke energie-infrastructuur; Heerenveen neemt deel aan regionale afstemming over nieuwe 380kV (ambtelijk en bestuurlijk), ook i.r.t. Lelylijn; • Laagspanningsnet wordt versterkt via een nieuw proces van Liander: via een BuurtRealisatiePlan (BRP). Daarin wordt in één afstemmingsproces met bewoners en de gemeente de trafohuisjes en kabels voor een hele buurt georganiseerd. Heerenveen heeft de primeur met BRP in De Heide (afgerond) en Aengwirden (gestart).

	<p>Toekomstbestendige energie-infrastructuur ontwerpen voor Heerenveen en Fryslân.</p>	<p>In 2024 werkten we verder aan toekomstbestendige energie-infrastructuur, door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afstemming (prioriteren) en verder ontwerpen (integraal programmeren), waarbij Heerenveen samenwerkt aan de Friese Energie Tafel en in het Taskforce Energienetwerk). Dit leidde o.a. tot de Friese Energievisie (2050). Raad Heerenveen is akkoord met Energievisie, GS stelt vast. • De Regioanalyse 2030 Heerenveen (samen met Fryske Marren) is afgerond. Dit vormde de input voor de Energievisie, en helpt in de benodigde Friese prioritering nu de versterking van het middenspanningsnet vertraagt. • Innovatieve oplossingen (buiten versterking bestaand netwerk): <ul style="list-style-type: none"> - We bereiden beleid voor voor Energieopslag (samen - aan de Friese Energie Tafel), -Aanpak netcongestie op 2 bedrijventerrein Zuid en IBF. Start gesprekken 'decentrale oplossingen' voor andere gebiedsontwikkelingen (wonen).
	<p>Aanpak netcongestie op bedrijventerrein Heerenveen Zuid, IBF, Haskerveen en Kanaal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben kennisoverdracht van de ondernemers op 'bedrijventerrein Zuid' (LEEF) gerealiseerd, door de lessen (bewustwording van de opgaven en kennis van de mogelijke oplossingsrichtingen, de noodzaak voor collectief vorming, en de aanpak voor netcongestie op Zuid) door te geven aan ondernemers op m.n. IBF, via OKH, onze accountants en tijdens bijeenkomsten, mede door nieuwe parkmanager georganiseerd. • In 2024 vervolgde het onderzoek naar uitwisseling van contracten. Kwartierdata zijn verzameld, Firan en ondernemers zijn bijeengekomen om te werken aan een formele gezamenlijk basis en aan innovatieve (technisch-administratieve) oplossingsrichtingen. • Ondernemers op IBF moeten nog een collectief vormen. Daartoe vonden in 2024 gesprekken en bijeenkomsten plaats, waarin bewustwording en kennis de basis voor gezamenlijke oplossingen kan leggen. De logistieke sector vraagt bijzondere aandacht, omdat verduurzaming d.m.v. elektrificatie erg veel druk op de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet legt. De provincie ondersteunt gemeente hierin met een Stimuleringsprogramma voor Friese energyhubs. • Ondernemers van de bedrijventerreinen Haskerveen en Kanaal zijn via de 'Heerenveen-brede' bijeenkomsten (georganiseerd door OKH en gemeente) gestart met bewustzijn van de opgave en kennis van mogelijke oplossingsrichtingen.

	<p>Duurzame mobiliteitsagenda opstellen en uitvoeren (o.a. elektrisch rijden, laden in openbare ruimte, stimuleren OV, verkeer in centrum/fietsvoorrang).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De visie en uitvoeringsagenda mobiliteit kosten meer tijd dan eerder ingeschat. Duurzame aspecten van mobiliteit vinden soms als losse processen/projecten plaats en zullen later goed in het visie- en uitvoeringsproces ingepast worden. In 2024 is structurele interne afstemming gestart over het raakvlak van energietransitie en mobiliteit, over o.a.: <ul style="list-style-type: none"> - (Laten) ontwikkelen laadpalen in de openbare ruimte (via OVEF zie 'Inkoop duurzame energie' onder Doel: Energie neutrale gebouwde omgeving). - Slim laden in openbare ruimte om piekbelasting te verminderen i.r.t. netcongestie. - Onze gemeentelijk rol in elektrisch vervoer en (duurzame) logistiek. - Afstemming ruimtelijke ontwikkelingen, mobiliteit en energienetwerk (congestie).
	<p>Weer rijden met de gemeentelijke fossielvrije vloot (heel 2024).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We rijden op fossielvrij met onze gemeentelijke vloot.
	<p>Voor het verduurzamen van het energiegebruik in de industrie draagt de gemeente (EZ) in haar contacten de boodschap van de energietransitie voortdurend uit, ondersteunend aan de provincie (bevoegd gezag).</p>	<p>De urgentie van energiebesparing is vanuit de gemeente overgedragen tijdens diverse bijeenkomsten met bedrijven.</p>

Dienstverlenende overheid

Doelen

Vraaggerichter

- Bestuur en organisatie werken vanuit de bedoeling en leefwereld. Ze kunnen de systeem wereld daarvoor benutten met ingang van 01-01-26.
- 75% is tevreden over de dienstverlening

Procesgerichter en samenhangender

- Alle dienstverlenende processen zijn eind 2026 lean, vraaggericht, samenhangend ingericht en medewerkers en management handelen naar de nieuwe werkwijze

Digitaler

- Met ingang van 2026 ervaart 75% van onze inwoners dat de gemeente kan worden benaderd volgens klik, bel, kom.

Participatiever

- Per 01-01-26 is het Afwegingskader participatie geïmplementeerd

	Toekomst naar: (telefonie) functionaliteit	De eerste stap is om de telefonische dienstverlening te verbeteren. Daarvoor implementeren we in 2024 een nieuwe functionaliteit. Hiermee leggen we een betere basis voor verbetering van de dienstverlening. Samen met het KCC en de organisatie zijn we in gesprek om afspraken te maken over bereikbaarheid, afspraken rondom werkprocessen, het voorkomen van herhaalverkeer en het realiseren van quick wins.
	Door-ontwikkelen servicenormen.	De visie op dienstverlening is op voorstel college uitgesteld tot najaar 2025. Servicenormen zijn verbonden aan de visie en ambitieniveaus en zijn dus ook uitgesteld. Het programma Dienstverlening (overheidstransitie) is in de jaren 2024 en 2025 vooral gericht op verbeteren en digitaliseren van processen om op het basisoniveau voor dienstverlening te komen. Daarna is het van belang om een ambitieniveau te gaan vaststellen middels een visie. T.a.v. de telefonische bereikbaarheid worden er wel kaders uitgewerkt voor de bereikbaarheid.
	Organisatiekoers laten landen in de organisatie.	Verbinding tussen de organisatieontwikkeling en het programma dienstverlening wordt continu gelegd. Samen vormen ze de kern van de organisatiekoers van Heerenveen. Verbinding wordt o.a. gelegd bij: -Optimaliseren van processen en waar mogelijk digitaliseren; zowel eenvoudige processen als complexe processen over afdelingen heen -Het maken van samenwerkingsafspraken binnen processen en ketens - DNA en werken vanuit de gezamenlijke bedoeling *Werken aan gezamenlijk doel, resultaat of product (o.a. gezamenlijke ambities op gebied van dienstverlening) *Het ontwikkelen van eigenaarschap en vaardigheden *Het doorontwikkelen van werken vanuit de bedoeling met het maken een nieuw houvast en het doorontwikkelen van opgavegericht werken.

	<p>Kader en implementatie klik, bel, kom (kanaalinrichting en sturing).</p>	<p>Ten aanzien van de telefonische bereikbaarheid worden kaders uitgewerkt om de bereikbaarheid te optimaliseren. Vanuit dit kader wordt verder toegewerkt naar een kader voor kanaalsturing, waarbij (naar verwachting) het klik-, bel-, kom-principe centraal staat. Dit proces maakt deel uit van de bredere implementatie van het programma Dienstverlenende Overheid en bijbehorende visie.</p> <p>Niet alleen de (telefonische) bereikbaarheid van het gemeentehuis is hier het vertrekpunt. Vanuit de gedachte 'Dienstverlening in wijken en dorpen waar het kan, in het gemeentehuis waar het moet' willen we begin 2025 gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de dienstverlening dichterbij onze inwoners te brengen. Hierbij kijken we naar de behoefte van onze inwoners en ons aanbod.</p>
	<p>Processen inventariseren en optimaliseren (lean inrichten+ handelingskader).</p>	<p>Begin 2024 is de organisatie opgezet die nodig is voor procesgericht werken. Gestart is met drie parallelle trajecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formuleren van kaders en richtlijnen rondom procesgericht werken en standaardisatie in werkwijze en gebruikte middelen (o.a. Engage). Eind 2024 is dit traject in de basis gereed (versie 1). - Scholing en kwaliteitsverbetering in de organisatie t.a.v. zowel het procesgericht werken als ook optimalisatie (lean) en registratie/ ontsluiting. Eind 2024 zullen 30+ collega's vanuit alle afdelingen van de organisatie als procesmodeler of procesbeheerder getraind zijn. Ze kunnen dan werken met de middelen en zijn ook geschoold t.a.v. procesgericht werken en bekend met de afspraken, kaders en richtlijnen. - Optimalisatie dienstverleningsprocessen. Hierbij is een methodiek gekozen om te starten bij de meest relevante processen, die processen die de grootste verbetering in zich hebben dan wel bijvoorbeeld de meeste impact. Kort cyclisch worden nieuwe processen opgepakt, geoptimaliseerd en weer overgedragen aan de organisatie. Denk aan o.a.: <p>Bestuurlijke besluitvorming Klacht- en bezwarenprocedure (Juridische Zaken en Inkoop) Optekenen Zienswijze proces RO o Processen Fysiek Domein (meldingen openbare ruimte, milieuprocessen, omgevingswet) Processen rondom burgerzaken o Telefonische bereikbaarheid</p>
	<p>Standaardiseren en digitaliseren dienstverlening (Informatisering).</p>	<p>Is integraal onderdeel van het inventariseren en optimaliseren van processen</p>
	<p>Beslisboom participatie implementeren.</p>	<p>De beslisboom is gerealiseerd. Tevens wordt een toolkit ontwikkeld om medewerkers te ondersteunen bij het organiseren van passende participatieprocessen.</p>

	Onderzoek, advies, evt. implementatie Welkomspakket nieuwe inwoners.	De invulling en werkwijze van het digitale en duurzame welkomspakket in samenwerking met lokale partijen is gereed. De inrichting van het proces, waaronder de klantreis, AVG-compliance en gegevensbeheer, wordt naar verwachting dit jaar nog afgerond.
---	---	---

Sociale Leefomgeving

Successen

Buurtgezinnen

Buurtgezinnen is dit jaar succesvol van start gegaan in gemeente Heerenveen. Onder het motto 'Opvoeden doen we samen' koppelt zij gezinnen die steun kunnen gebruiken aan een stabiel gezin in de buurt. Zo krijgen kinderen wat extra liefde en aandacht en worden ouders ontlast. Er is een coördinator voor gemeente Heerenveen geworven en deze is in september 2024 van start gegaan. De coördinator heeft al een aantal huisbezoeken gedaan en zal op basis daarvan matches gaan maken tussen gezinnen. Door middel van buurtgezinnen is het preventief aanbod in de gemeente Heerenveen versterkt aangezien Buurtgezinnen ervoor zorgt dat kinderen positief opgroeien in hun eigen gezin, de gemeenschapszin wordt versterkt en beroepsmatige hulp en uithuisplaatsingen worden verminderd.

Op naar een visie opvoeden en opgroeien

We staan met elkaar voor een uitdaging om te voorkomen dat kinderen en jongeren vastlopen in hun leven. We streven ernaar dat kinderen en jongeren veilig en gezond opgroeien en zich kunnen ontwikkelen op een manier die past bij hun mogelijkheden. Dit vraagt om een brede aanpak. De startnotitie opvoeden en opgroeien is op donderdag 27-06-2024 vastgesteld door de raad en biedt de gemeenteraad informatie over welke stappen de komende tijd gezet zullen worden. Zo zijn we momenteel bezig met het opleveren van een visie op opvoeden en opgroeien voor 2035. De visie zal helpen om de komende jaren koers te houden en leidend zijn om afwegingen te maken.

Hercertificering voor het kwaliteitskader schuldhulpverlening.

Wij voeren als gemeente de schuldhulpverlening voor onze inwoners volledig zelf uit. Om dit kwalitatief goed te kunnen doen zijn wij sinds augustus 2018 aangesloten bij de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK). De NVVK voert iedere drie jaar een audit uit onder haar leden, om te kijken of zij nog aan de kwaliteitsnormen voldoen. Niet veel gemeenten mogen/kunnen lid zijn van de NVVK. Graag laten wij u hierbij weten dat wij de audit wederom met succes hebben doorlopen. Dit betekent dat we ons beleid en uitvoering voor schuldhulpverlening, vroegsignalering, crisisinterventie, betalingsregelingen, duurzame financiële dienstverlening en stabilisatie (via saneringskredieten) op orde hebben. Natuurlijk zijn er altijd verbeterpunten en wensen voor de toekomst. De komende periode gaan we bijvoorbeeld doorontwikkelen om ook sociale kredietverlening toe te kunnen passen.

Wat hebben we gedaan in 2024

Betaalbare en beschikbare zorg en ondersteuning, nu en in de toekomst

	<p>We zetten in op een gezonde, stabiele en flexibele financiële huishouding om de opgaven en ambities binnen het sociaal domein mogelijk te kunnen blijven maken. Binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning zien wij de komende jaren een financieel tekort op ons afkomen. Vanaf 2026 is geen rekening gehouden met de stijgende kosten voor de WMO. Op basis van de zorgtransitie, hieronder en de daarbij genoemde voorstellen, willen wij de kosten rondom de Wmo beheersen en de zorg beschikbaar houden voor wie deze nodig heeft.</p>	<p>Met de start van het programma gezond welzijn vernieuwen is een strategie bepaald waarbinnen beheersing van de kosten centraal staat. Gezien de grote uitdagingen die op ons afkomen (vergrijzing, personeelskrapte en stijgende kosten) zijn we genoodzaakt scherpe keuzes te maken. We experimenteren met andere vormen van ondersteuning zoals voorliggende dagvoorzieningen, doe- en ontmoetcentra en inzet van vrijwilligers daar waar het kan. Daarnaast kijken we nog kritischer naar doelen en behalen van doelen bij indicaties en herindicaties.</p>
---	--	---

Zorgtransitie, programma gezond welzijn vernieuwen. Voorliggend

	<p>We nemen ons subsidiebeleid sociaal domein onder de loep en gaan werken op basis van een afwegingskader. Binnen dit afwegingskader zijn de programmadoelen (zorg-/ en sociale transitie) leidend.</p>	<p>Voorbereidingen voor een kader zijn getroffen. Een werkgroep heeft het eerste half jaar van 2024 'geoefend' om input mee te kunnen geven. Richtlijn voor een kader Wmo is gereed. Om een integraal afwegingskader te maken, zijn ook de programmadoelen van andere programma's en/of clusters nodig. Een definitief integraal afwegingskader kan gemaakt worden als we allemaal in dezelfde fase zitten. Verwachting is dat een voorstel voor een kader in het eerste kwartaal van 2025 gereed is.</p>
	<p>We maken een analyse van inzet en uitgaven voorliggende activiteiten voor meer samenhang en om een efficiëncyslag te realiseren.</p>	<p>Een projectbegeleider werkt aan verdere samenhang voorliggende activiteiten en partijen. Analyse doen we op basis van GALA in combinatie met uitvoeringsprogramma's zoals Wmo preventieplan en samen scoren voor gezondheid. Programmadoelen zijn leidend waardoor we focus aanbrengen.</p>
	<p>We werken samen met onze preventiepartners een herziene opdracht uit. We maken (nieuwe) afspraken over de wijze van aansturing en zetten in op een beperkt aantal partnerschappen.</p>	<p>Aan het einde van 2024 zijn nieuwe afspraken met de preventiepartners gereed. De afspraken zijn in lijn met de programmadoelen.</p>

	<p>We creëren koppelkansen binnen verschillende projecten zoals woonzorgvisie, SPUK/GALA (Gezond & Actief Leven Akkoord), bestaande uitvoeringsprogramma's, visie op sport en bewegen, integraal zorgakkoord (IZA) en vergroening schoolpleinen.</p>	<p>Alle genoemde projecten vallen onder de inspanningen van het programma gezond welzijn vernieuwen. Doelen binnen het programma zijn leidend. Er is relatie met de andere domeinen en het programma meedoen aan de samenleving. Inspanningen worden niet los van elkaar gezien en afwegingen binnen de verschillende projecten hebben een relatie met elkaar.</p>
---	--	--

Zorgtransitie, programma gezond welzijn vernieuwen. Maatwerk

	<p>We onderzoeken de mogelijkheden voor het versoberen van maatwerkvoorzieningen en tegelijkertijd gaan we experimenteren (zie middelen transitie) met alternatieven zoals laagdrempelige dagbesteding (zonder indicatie), een andere inzet van vrijwilligers (in samenwerking participatie) en toename vrijwilligers (in plaats van geïndiceerde) thuisondersteuning. We leggen hiermee een fundament voor doe- en ontmoet centra en bouwen die uit daar waar ze al zijn. Er is een relatie met de maatwerkvoorzieningen.</p> <p>We bereiden voor een deel van de maatwerkvoorzieningen een nieuwe inkoop voor. Er worden verschillende scenario's (bekostiging- en inkoopmodellen) in kaart gebracht.</p>	<p>In het eerste half jaar van 2024 is gestart met alternatieven voor maatwerkvoorzieningen zoals een laagdrempelige dagvoorziening en een pilot freonskippers voor lichte thuisondersteuning. We werken verder aan het fundament voor doe- en ontmoet centra. Eind 2024 liggen verschillende scenario's voor de inkoop maatwerkvoorzieningen voor. De nieuwe inkoop gaat in per 1 januari 2026.</p>
---	---	--

Integraal Zorgakkoord

	<p>We informeren u in de tweede helft van 2024 over de voortgang van het Integraal Zorgakkoord en over lokale ontwikkelingen wat betreft de GGZ, EPA en de inzet van de Wijk GGD-er voor jongvolwassenen.</p>	<p>Genoemde onderwerpen worden meegenomen in een bredere informatiesessie sociaal domein eind 2024.</p>
---	---	---

GALA SPUK

	<p>In de eerste helft van 2024 informeren wij u over de uitvoering van het plan van aanpak met betrekking tot GALA/SPUK. Hierbij wordt u ook geïnformeerd over de inrichting van het monitoringssysteem.</p>	<p>Op dit moment zijn we bezig met een evaluatie van het plan van aanpak over het eerste 1,5 jaar (januari 2023 t/m juni 2024). Om hier een goed beeld van te kunnen geven is het najaar van 2024 een geschikter moment om hierover te informeren.</p>
---	--	--

Wet maatschappelijke ondersteuning

	<p>Door uitstel van de decentralisatie van Beschermd Wonen, leggen we nu in de eerste helft van 2024 het Regioplan aan u voor ter besluitvorming.</p>	<p>Het Regioplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 28 maart 2024.</p>
	<p>De Wmo verordening moet worden geactualiseerd. In de nieuwe versie worden ook de maatregelen juridisch verankerd, die bijdragen aan een toekomstbestendige en financieel houdbare Wmo, passend bij het MJP deel-2. De verordening 2024 leggen we de eerste helft van 2024 aan u voor ter besluitvorming.</p>	<p>De verordening is vastgesteld in de raadsvergadering van 27 juni jl.</p>
	<p>U wordt in de eerste helft van 2024 geïnformeerd over de wijze waarop het Wmo toezicht wordt uitgevoerd.</p>	<p>De informatieverstrekking Wmo Toezicht is later gereed dan initieel gepland, maar loopt op schema ten opzichte van de in de voorjaarsrapportage genoemde planning van tweede helft 2024.</p>

Sport en bewegen

	<p>In de tweede helft van 2024 ontvangt u van ons een overzicht van de uitgangspunten, de voortgang en de resultaten van ons sportbeleid.</p>	<p>De uitgangspuntennotitie voor het nieuwe sport- en beweegbeleid ligt voor in de raad van september 2024.</p>
	<p>Voor de sportvelden is de herijking meerjarenonderhoudsplanung Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen van 9 november 2021 het uitgangspunt. Meer informatie hierover kunt u vinden in de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen', onderdeel 'sportvelden en bijbehorende gebouwen' van de begroting.</p>	<p>Dit loopt op schema</p>
	<p>We leggen uw raad in de eerste helft van 2024 voorstellen voor over de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal en het gemeentelijk sportcentrum (zwembad en sporthallen). Beide voorstellen zijn onderdeel van integrale afweging bij de Kadernota 2024.</p>	<p>Wij hebben de integrale afweging waar deze beide onderwerpen onderdeel van uitmaken uitgesteld naar 2025. Vooruitlopend op de integrale afwegingen in de Perspectiefnota 2025 leggen wij u twee separate raadsvoorstellen voor. Deze staan momenteel gepland voor maart 2025.</p>

Woonzorgvisie

	<p>We maken een woonzorgvisie om de toekomstige huisvestingsbehoefte en de hierbij behorende ondersteuning voor verschillende aandachtsgroepen in kaart te brengen. Een aanzienlijk deel van deze mensen is afhankelijk van gemeentelijke (Wmo) ondersteuning om zelfstandig te kunnen wonen en zinvol mee te doen aan de samenleving. Deze leggen we in de eerste helft van 2024 aan u voor.</p>	<p>De woonzorgvisie is later gereed dan initieel gepland, maar loopt op schema ten opzichte van de in de voorjaarsrapportage genoemde planning (eind 2024, begin 2025). Eind 2023 is een regionaal traject ingezet. Vanuit de regionale opzet wordt een vertaling gemaakt naar een lokale situatie. Door deze gewijzigde aanpak is het tijdspad iets aangepast.</p>
	<p>We maken een urgentieverordening om de toewijzing van huurwoningen aan deze aandachtsgroepen te regelen. Deze leggen we in de eerste helft van 2024 aan u voor.</p>	<p>De gemeenten in Fryslân hebben de samenwerking gezocht om te komen tot een Fryske urgentieverordening. In het eerste kwartaal van 2024 is de uitgangspuntennotitie urgentieverordening door het college vastgesteld. We lopen daarmee op planning. De definitieve verordening ligt voor het einde van 2024 aan u voor. Dit is in lijn met de afspraken in de uitgangspuntennotitie en de woonzorgvisie.</p>

Cultuur

	<p>Een overeenkomst met de Bibliotheek afsluiten voor de voorgenomen verhuizing. In de centrumvisie is deze verplaatsing naar het hart van het centrum opgenomen. Hierover wordt u in het eerste half jaar van 2024 geïnformeerd.</p>	<p>Samenwerkingsovereenkomst gesprekken starten dit najaar.</p>
	<p>De contouren van ons cultuurkwartier zijn voor de zomer duidelijk zowel financieel, organisatorisch als programmatisch. Dit sluit aan bij het burgerbesluit van de werkplaats 'Cultuur verbindt: vestig in/om de Heerenveense school een cultuurhuis met een cultuurbureau en een groen cultuurpark waar alle culturele partners samenwerken en de inwoners en bezoekers met cultuur in aanraking kunnen komen en beleven.</p>	<p>De businesscase volgt dit najaar.</p>

Opvoeden en opgroeien

	<p>In de eerste helft van 2024 leggen wij u ter vaststelling de 'Verordening jeugdhulp gemeente Heerenveen 2024' (ter besluitvorming) en de hierbij horende 'Nadere Regels en Beleidsregels Jeugdhulp Gemeente Heerenveen 2024' (ter informatie) voor.</p>	<p>De 'Verordening jeugdhulp gemeente Heerenveen 2024' en de hierbij horende 'Nadere Regels en Beleidsregels Jeugdhulp Gemeente Heerenveen 2024' zijn vastgesteld.</p>
	<p>In de eerste helft van 2024 implementeren we de aangepaste scope Specialistische Jeugdhulp voortvloeiend uit de Inkoop Jeugdhulp 2024 uitgevoerd door Sociaal Domein Fryslân (SDF).</p>	<p>Is afgerond. De implementatie heeft op onderdelen geleid tot aanpassingen in het inkoopstelsel (in overleg tussen SDF en contractpartijen).</p>
	<p>In de tweede helft van 2024 stellen we samen met partners het beleidsplan jonge kind op, dat zich verhoudt tot de doelen van het programma. We leggen het beleidsplan in het laatste kwartaal van 2024 ter vaststelling voor aan uw raad.</p>	<p>De eerste stappen naar een uitvoeringsplan zijn gezet. Het is van belang dat het plan voortvloeit uit de op te stellen visie. De planning is dat de visie in het najaar aan de gemeenteraad voorgelegd gaat worden. Vervolgens kunnen er concrete stappen gezet worden richting een uitvoeringsplan jonge kind. Op dit moment is het huidige beleidsplan nog van kracht. De planning is dat het in het tweede kwartaal van 2025 wordt opgeleverd.</p>
	<p>In de tweede helft van 2024 voeren we een onderzoek uit om te komen tot een lokale aanpak thuiszitters en voortijdig schoolverlaters (programma). We delen de uitkomsten na afronding van het onderzoek met uw raad.</p>	<p>Nu in het Regionaal bestuurlijk overleg van de Friese Wouden (REJA) het actieplan jeugd en onderwijs is vastgesteld en in Heerenveen de LEJA (Lokale Educatieve Jeugdagenda) conferentie heeft plaats gevonden, wordt de opdracht voor het onderzoek thuiszitters uitgewerkt. Deze is gericht op het verlagen van het aantal thuiszittende kinderen door in kaart te brengen wat er hiervoor nodig is en wie daar een belangrijke rol in spelen.</p>

	<p>In de eerste helft van 2024 stellen we een projectleider OKO (opgroeien in een kansrijke omgeving) aan om te onderzoeken of het realistisch is om in 2025 met OKO te kunnen starten. Hierover informeren wij dan uw raad.</p>	<p>Er worden ambtelijk verschillende gesprekken gevoerd om te onderzoeken of en hoe OKO verder gebracht kan worden. Hierin moet meegenomen worden dat we, op dit moment binnen jeugd beschikken over onvoldoende middelen en OKO niet gedekt kan worden uit bestaande budgetten. OKO heeft betrekking op verschillende beleidsterreinen. De verkenning zal domeinoverstijgend moeten plaatsvinden, zowel op inhoud als financiën. OKO is een interventie die ingezet voor minimaal 4 jaar, voor die periode moet een gemeente garant staan voor de benodigde middelen. Vanuit FriZA zijn er middelen beschikbaar om een projectleider aan te trekken om voorgaande te onderzoeken.</p>
	<p>In de tweede helft van 2024 stellen we samen met partners een nieuwe LEJA-agenda op, die zich verhoudt tot de doelen van het programma. Wij sturen deze LEJA-agenda ter informatie naar de gemeenteraad.</p>	<p>De voorbereidingen voor een LEJA-conferentie zijn getroffen. De conferentie vond plaats in september 2024 en is de opmaat voor de gezamenlijke agenda. De planning is dat dit document wordt opgeleverd aan het eind van het eerste half jaar 2025.</p>
	<p>In 2024 ontwikkelen we een jeugdmonitor die data verschaft om trendlijnen te ontdekken en de effecten van ons beleid te monitoren (programma).</p>	<p>De bestaande monitor jeugd wordt voortgezet. Het eventueel uitbreiden van de monitor wordt meegenomen in het nog op te stellen programmaplan.</p>
	<p>Gedurende 2024 willen we intern en extern het gedachtegoed en de visie op het programma verder laden, uitwerken, uitdragen en verspreiden. We betrekken uw gemeenteraad in 2024 actief bij dit proces.</p>	<p>Op 27 juni 2024 heeft de gemeenteraad de startnotitie visie op opvoeden en opgroeien vastgesteld. De raad heeft ingestemd met de leidende principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugd en gezin centraal; • Goed samenspel; • Hulp is passend en flexibel; • Iedere jeugdige heeft recht op leerontwikkeling; • De basis op orde. <p>Daarnaast heeft de raad kennisgenomen van de voorwaarden voor succes zoals beschreven in de startnotitie. De planning is om in december 2024 de visie op opvoeden en opgroeien ter besluitvorming voor te leggen aan de raad. De visie zal helpen om de komende jaren koers te houden en leidend zijn om afwegingen te maken. Daarna wordt er een programmaplan opgesteld.</p>

Duurzaam integraal huisvestingsplan primair onderwijs

	<p>Het Duurzame Integrale Huisvestingsplan Primair Onderwijs (DIHP) is op 12 mei 2022 door uw raad vastgesteld. Dit plan geeft van 2023-2038 inzicht in het huisvestingsperspectief voor de basisscholen in de gemeente. Meer informatie hierover kunt u vinden in de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen', onderdeel 'huisvesting onderwijs'.</p>	<p>Enkele projecten nemen meer tijd in beslag dan aanvankelijk gepland. Bij de (ver)bouw van scholen of kindcentra zijn er verschillende factoren die een rol spelen, zoals het aantal betrokken belanghebbenden. Hierdoor is het lastig om de planning nauwkeurig te voorspellen. In de begroting is uitgegaan van een planning zonder tegenslagen. In de praktijk is dit soms weerbarstiger. Zo kan een project bijvoorbeeld langer duren door uitgebreidere participatietrajecten en de noodzaak voor verdiepende onderzoeken, zoals locatieonderzoek of verkeers- en parkeeronderzoek. De geactualiseerde planning is verwerkt in de begroting 2025.</p>
---	--	--

Wat mag het kosten

Sociale Leefomgeving	Bedragen x € 1.000							
	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024	4.046	-68.299	3.209	-68.893	3426	-67.912	2.938	-67.856
Budgetoverhevelingen 2023-2024	135	-135						
Raadsbesluiten								
Voorjaarsrapportage O&O	2.094	-3.094		-51		-51		-51
Voorjaarsrapportage bijsturing		130		292		-149		-76
Concept centrumvisie H'v anterieure overeenkomst ABC-complex	34	-34	34	-34	34	-34	34	-34
Energiefonds Heerenveen		250		350		375		
Subsidieregeling Energie Initiatieven Energiefonds		-200						
Horeca De Heide		-45						
Zonnepark KNO		-8		-8		-8		-8
Energiefonds Heerenveen		-250		-350		-375		
Verordening maatsch. Ondersteuning 2024	40	-50	40	-50	40	-50	40	-50
Parkeergarage BK-plein							1.135	-3.000
Reserve mutaties	2.850	-1.865	-	-	-	-	1.865	-
Subtotaal stand thema	9.199	-73.592	3.283	-68.736	3.500	-68.196	6.012	-71.067

O&O mutaties:

10	Verdeling transitiebudgetten		-400						
34	SPUK-FrIZA	140	-140						
35	WMO		300						
36	Specialistische Jeugdzorg		-1.000						
37	SPUK bibliotheek	-211	211						
38	Posthuis	324	-324						
39	Deelopdracht SPUK's	150	-555	150	-270	150	-270	150	-270
40	VV Heerenveen		-50						
9	HR21 ronde		-11						

Bijsturingvoorstellen:

13	Zwembad en IJshockeyhal onderzoeken		-75						
17	Walstroom Aldeboarn		18						
20	Motie Vreemd aan de orde van de dag Ziekenhuis		-45						
21	De Kompenije		-75						
22	Lokale omroep		-25		-38		-38		-38
24	Subsidieregelingen PF kraamverblijven	72	-72						
25	Flexschil Jeugd				-500				
3	Toeristenbelasting	47							
7	Gashoudersplein kabels, leidingen, riolering	100	-100	100	-100				
9	Sportstad en Thialf juridische kosten en advisering		-45						

Mutaties Najaarsrapportage	622	-2.388	250	-908	150	-308	150	-308
-----------------------------------	-----	--------	-----	------	-----	------	-----	------

Reserve mutaties Najaarsrapportage

13	Zwembad en IJshockeyhal onderzoeken	75							
17	Walstroom Aldeboarn		-18						
20	Motie Vreemd aan de orde van de dag Ziekenhuis	45							
21	De Kompenije	75							
25	Flexschil Jeugd			500					
40	VV Heerenveen	50							
9	Sportstad en Thialf juridische kosten en advisering	45							

Totaal thema	10.111	-75.998	4.033	-69.644	3.650	-68.504	6.162	-71.375
---------------------	--------	---------	-------	---------	-------	---------	-------	---------

Toelichting O&O mutaties

10. Verdeling transitiebudgetten programma's

In deze wijziging wordt een verdeling van de transitiebudgetten naar de juiste thema's en nieuwe grootboekrekeningen verdeeld voor een bedrag van € 400.000. Dit gaat van Overhead naar het thema Sociale Leefomgeving. Dit betreft het programma Meedoen aan de samenleving en het programma Gezond welzijn vernieuwen. De verdeling transitiebudgetten programma's heeft geen financiële consequenties.

34. SPUK-FrIZA

Vanuit de Friese IZA (FrIZA) is er een gemeentelijke subsidie beschikbaar die via een Specifieke Uitkering (SPUK) en via de mandaatgemeente Smallingerland aan de gemeenten beschikbaar wordt gesteld. Voor de gemeente Heerenveen gaat het om een bedrag van € 139.968 per jaar voor de periode van 2024 tot en met 2026. Via een provinciaal besluitvormingsproces is ervoor gekozen om deze middelen in te zetten op drie speerpunten: Welzijn op recept (WOR), Opgroeien in Kansrijke Omgeving (OKO) en de Huiskamers/ontmoetingsplekken (link met verstevigen sociale basis). Alle gemeenten gaan aan de slag met alle drie de onderwerpen. Per onderwerp kan een gemeente zelf de mate van inzet bepalen. Als een gemeente al veel doet op één van de onderwerpen, dan kan de aandacht op de andere onderwerpen worden gericht. Voor onze gemeente hebben we voor 2024 gekozen om deze middelen gelijk verdeeld in te zetten op twee projecten, namelijk OKO (aanstellen van een projectleider) en WOR (aanstellen welzijnscoaches) omdat hier voor dit jaar de (financiële) noodzaak het hoogste is. Voor beide projecten gaat het dus om een bedrag van € 69.984. Voor 2025 e.v. zullen we dit opnieuw afwegen.

35. Wmo

In aanloop naar de taakstelling van 2026 zijn de eerste stappen gezet. Zo hebben we met quick-wins (zoals de pilot freonskippers voor thuisondersteuning en online boodschappen, toezichthouder, lagere indicaties, meer gebruik voorliggende voorzieningen) al een eerste geprognosticeerd resultaat behaald van incidenteel € 1.100.000. Deze quick-wins vormen een eerste stap richting de taakstelling. Door deze nu al in te zetten, kunnen we de effecten monitoren, waar nodig bijsturen en sturen op de ondergrens van kwaliteit als het gaat om ondersteuning voor onze inwoners. Dit helpt de samenleving te wennen aan een nieuwe situatie en zich voor te bereiden op de toekomst. Omdat nog onzeker is dat we dit resultaat over het gehele jaar gaan behalen is ons voorstel om de begroting van 2024 met € 800.000 te verlagen. Daarnaast stellen we voor om hiervan € 500.000 in te zetten voor een verdere investering in voorliggende voorzieningen om deze trend door te kunnen zetten. Waardoor het totale geprognosticeerde voordeel € 300.000 is.

Voor 2024 en 2025 is door de raad bij het MJP deel 2 incidenteel budget beschikbaar gesteld. Voor 2026 zijn geen extra middelen beschikbaar gesteld. Door dit voordelige resultaat groeien we wel dichterbij de begroting van 2026 toe, maar blijft er sprake van een tekort in 2026.

In relatie tot het Wmo-voordeel en de quick-wins zijn we gestart met drie doe- en ontmoetcentra en één voorliggende daginvulling. Door deze voorzieningen daalt het gebruik van de geïndiceerde dagbesteding. In de voorliggende daginvulling kunnen inwoners terecht die anders een indicatie zouden krijgen. Bovendien hebben de doe- en ontmoetcentra een preventieve werking, waardoor dag- en thuisondersteuning minder

vaak nodig is. We zien de voordelen van deze investering financieel terug en het gebruik van geïndiceerde dag- en thuisondersteuning neemt af. Deze onderdelen worden zowel kwalitatief als kwantitatief intensief gemonitord. Om deze trend voort te zetten, is verdere investering in voorliggende voorzieningen noodzakelijk. Een stevig fundament is nodig om de komende jaren verder te kunnen bouwen en zo op termijn een structurele besparing te realiseren.

36. Specialistische jeugdhulp

In de begroting voor 2024 is voor specialistische jeugdhulp een bedrag opgenomen van afgerond € 16.657.000. Ten opzichte van de begroting 2023 is dit een verlaging van € 1.000.000. Op basis van de cijfers destijds was dat een realistische aanpassing. In het tweede verzamelbesluit van 2023 en in de voorjaarsrapportage 2024 is aan uw raad al aangegeven dat de kosten naar verwachting gaan stijgen. De cijfers van de eerste helft van 2024 zijn nu bekend. Kijkend naar de aangegane verplichtingen stijgen de uitgaven naar een bedrag van € 17.700.000. Dat betekent ten opzichte van de begroting 2024 een stijging van € 1.000.000. Uiteraard blijft het college het verloop van de uitgaven voor specialistische jeugdzorg monitoren en definitieve duidelijkheid over de uitgaven over 2024 komt pas in het voorjaar van 2025 als ook alle productieverklaringen van de zorgaanbieders binnen zijn. De definitieve cijfers worden gepresenteerd in de jaarrekening 2024.

37. SPUK bibliotheek

De gemeente Heerenveen heeft 2 specifieke uitkeringen toegekend gekregen welke tot doel hebben de bibliotheek toekomstbestendig te maken en te versterken. Deze SPUK heeft een looptijd van 2 jaar. De helft van deze SPUK wordt in 2024 uitbetaald en de andere helft in 2025. Het bedrag dat in 2025 wordt uitbetaald bedraagt € 211.200. In de voorjaarsrapportage is het volledige bedrag van de SPUKs toegevoegd aan de begroting. Dit wordt hier gecorrigeerd naar het bedrag dat in 2024 wordt uitbetaald.

38. Posthuis

De incidentele hogere lasten van € 324.000 worden met name veroorzaakt door hogere kosten voor uitkoopsommen (dit is een gebruikelijke term in de theaterwereld voor het betalen van de artiesten) en activiteiten van derden. Daarnaast is € 50.000 opgevoerd voor de kosten van de eigen productie. Hiertegenover staat dat de baten ook € 324.000 hoger zijn dan begroot. Dit wordt voor € 250.000 verklaard door hogere opbrengsten van de voorstellingen. De trend van de hogere kaartverkoop zet door in 2024.

39. Deelopdracht SPUK's

In de begroting 2024 is de taakstelling SPUK opgenomen. In het document SPUK's, Een onderzoek gericht op de inzet van SPUK's binnen de financiële begroting, is een overzicht opgenomen van SPUK's die verwerkt kunnen worden. Een deel van de taakstelling kon niet ingevuld worden. Voor 2025 en verder is dit al opgenomen in de Perspectiefnota 2024, voor 2024 nog niet en dat gebeurt dus hier. Voor dit thema betreft het een niet gerealiseerde taakstelling van € 405.000.

40. VV Heerenveen

Voor VV Heerenveen was een investeringsbudget beschikbaar vanuit de 'bruidsschat' van de overdracht van de gebouwen. De subsidie die is verstrekt aan de voetbalvereniging voldoet niet aan de voorwaarden voor een investeringssubsidie. Daarom kan dit investeringsbudget vrijvallen en is er een exploitatiebudget van € 50.000 benodigd om de subsidie te kunnen verstrekken die kan worden ingezet voor het aanpassen van de accommodatie aan de huidige behoefte.

Toelichting bijsturingvoorstellen

13. Zwembad en IJshockeyhal onderzoeken

Bij de integrale afweging Perspectiefnota 2025 worden aan de raad keuzes voorgelegd rond ijshockeyhal en gemeentelijke sportcentrum (met name zwembad). Vooruitlopend hierop worden aan de raad in maart (streefdatum) twee separate raadsvoorstellen voorgelegd over beide onderwerpen. In aanloop hiernaartoe en om goede afweging mogelijk te maken, is het nodig extern enkele (aanvullende) onderzoeken uit te voeren/adviezen te vragen. Dit betreft onder andere het opstellen/doorrekenen (bouwkundige) scenario's, opstellen businesscase, second opinion uitgangspunten).

20. Motie Vreemd aan de orde van de dag Ziekenhuis

De gemeenteraad heeft op 18 juli 2024 de motie Vreemd aan de orde van dag (Samen naar toekomstbestendige ziekenhuiszorg) aangenomen. De strekking hiervan is dat er inwonersbijeenkomsten georganiseerd worden in eigen beheer van de gemeente uiterlijk eind oktober 2024 en dat er aanvullend economisch onderzoek wordt verricht. Deze kosten kunnen, in tegenstelling tot de aannamen in de motie, niet uit de post 'Onderzoek ziekenhuis' uit de voorjaarsrapportage worden betaald, omdat die kosten al zijn uitgegeven voor eerder onderzoek en eerder ingezette en nog in te zetten uren, die samenhangen met de eerder ingezette acties. Er is daarom aanvullende financiering nodig om de kosten die samenhangen met de uitvoering van de motie te dekken. De extra kosten voor inwonersbijeenkomsten worden geraamd op € 45.000. Deze kosten zullen in 2024 nog gemaakt worden.

21. De Kompenije

Op 27 maart 2024 bent u via een raadsbrief geïnformeerd over de ontvlechting van het construct bij MFG de Kompenije. Deze ontvlechting vergt meer tijd. Daarnaast heeft de stichting te maken gehad met een financiële tegenvaller van meer dan € 50.000. Om de ontvlechting succesvol te kunnen voltooien, heeft de stichting een eenmalige subsidie van € 50.000 gevraagd. Vanwege de verlengde duur van het traject en de noodzaak van externe procesbegeleiding zullen de kosten hoger uitvallen. In totaal is een bedrag van € 75.000 vereist voor de ontvlechting. Deze stap is essentieel voor de stichting om duurzaam levensvatbaar te worden, zoals uiteengezet in de raadsbrief van 27 maart 2024. Na de ontvlechting zullen de structurele kosten voor de gemeente onveranderd blijven. De middelen worden ingezet om de maatschappelijke doelen te behalen.

24. Subsidieregeling Provincie Fryslân kraamverblijfplaatsen

De overheid wil isolatie van gebouwen stimuleren zonder dat dit ten koste gaat van beschermde soorten. De provincie Fryslân heeft om die reden op 17 oktober 2023 de beleidsregel 'Natuurvriendelijk isoleren onder het pre-soortenmanagementplan' vastgesteld. Daarnaast is op 17 mei 2024 vanuit het Rijk de landelijke aanpak natuurvriendelijk isoleren² in werking getreden.

Om te waarborgen dat de staat van instandhouding van vleermuizen niet achteruit gaat als gevolg van de verduurzaming, is het noodzakelijk dat er voldoende alternatieve kraamverblijfplaatsen voor vleermuizen worden gerealiseerd. De aantallen noodzakelijke kraamvoorzieningen voor zowel de provinciale pre-SMP beleidsregel als de landelijke aanpak zijn gebaseerd op een rekenmodel welke is ontwikkeld door de provincie Utrecht als onderdeel van de pre-SMP-methodiek. Voor de gemeente Heerenveen gaat het om het realiseren van 60 kraamverblijfplaatsen. De kosten worden begroot op € 72.000 en worden volledig gedekt door de provinciale subsidie.

25. Formatie flexschil Jeugd

In een motie van uw raad op 18 juli jl. heeft u het college gevraagd om onderzoek te doen naar het voornemen om de flexibele schil jeugd stop te zetten en uw raad een voorstel te doen in de begroting.

Het college zou graag het gevraagde onderzoek naar de effecten van het afschalen van de flexibele schil meenemen in het brede onderzoek in het kader van het project Duurzaam Financieel Gezond Perspectief. We hebben dan ook om meer tijd nodig voor het onderzoek, waar u in de motie naar vraagt, en dit deel uit te laten maken van het brede onderzoek naar de totale formatie van Team Jeugd en Gezin. We hebben dit toegelicht in een separate brief. Omdat het onderzoek langer duurt stelt het college voor de flexibele schil in 2025 te handhaven op 4 fte en niet af te bouwen. De hiermee gemoeide kosten bedragen € 0,5 miljoen en worden gefinancierd vanuit de Algemene reserve.

7. Kabels en leidingen Gashoudersplein e.o.

Voor het realiseren van de parkeergarage, verplaatsen van de AH en de herontwikkeling van het ABC complex is het noodzakelijk dat kabels en leidingen worden verlegd op het Gashoudersplein en omgeving. De totale kostenpost bedraagt € 470.000. Van de kosten kan € 70.000 worden toegerekend aan de beschikbare middelen voor vervanging van riolering. De resterende kosten van € 400.000 worden evenredig gedeeld door HCO en de gemeente. Hiervan kan € 200.000 worden gedekt uit de lopende budgetten en wordt de andere € 200.000 betaald door de HCO. De werkzaamheden worden uitgevoerd in 2024 en 2025.

9. Sportstad en Thialf juridische kosten en advisering

Voor Sportstad en Thialf zijn er diverse complexe juridische vragen, waarvoor extern expertise moet worden ingehuurd. Ook worden er voor de advisering omtrent de staatssteun voor Thialf nog kosten verwacht.

Investerings

Sociale Leefomgeving		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
	Primitieve begroting 2024	-	-247	-	-	-	-	-	-
Kredietoverhevelingen									
	Overheveling Restantkredieten KD 2023-2024	-	15	-	-	-	-	-	-
Raadsbesluiten									
	Zonnepark KNO	-	-809	-	-19	-	-19	-	-19
O&O mutaties:									
40	VV Heerenveen	-	50	-	-	-	-	-	-
Totaal thema		-	-744	-	-19	-	-19	-	-19

Toelichting O&O mutaties

40. VV Heerenveen

Voor VV Heerenveen is een investeringsbudget beschikbaar. De subsidie voldoet niet aan de voorwaarden voor een investering. Daarom kan dit investeringsbudget vrijvallen en is er een exploitatiebudget benodigd.

Economische Leefomgeving

Successen

Uitgifte van kavels op bedrijventerrein Haskerveen, waarbij voor het eerst geselecteerd is op duurzaamheid en circulariteit van de plannen

Voor het eerst hebben we kavels uitgegeven waarbij circulariteit en duurzaamheid een belangrijk onderdeel van is geweest. Dat heeft geresulteerd in een selectie van bedrijven die zich conform de uitgiftecriteria willen vestigen op bedrijventerrein Haskerveen. Toekomstige bedrijventerreinen zullen ook op basis van circulariteit en duurzaamheid worden uitgegeven.

Merkpositionering Heerenveen

Samen met regiomarketingorganisatie Heerenveen n Gouden Plak hebben we het initiatief genomen om te komen tot een gezamenlijke merkidentiteit voor de hele gemeente Heerenveen. Door regio Heerenveen op de kaart te zetten maken we onze regio nog meer tot dé plek waar mensen willen wonen, waar bedrijven willen investeren, waar bezoekers willen verblijven en waar talent zich thuis voelt. Een bruisende regio met kansen voor groei en ontwikkeling op elk vlak.

Een merk is van iedereen en kan door iedereen die dat wil worden uitgedragen. Daarom betrekken we veel partijen bij dit proces. Ondernemers, inwoners, toerisme, sport, cultuur, natuur, evenementen, veel partners denken en doen mee. Ook zetten we een enquête uit voor iedereen en raadplegen experts in een paar interviews. Zo leggen we een rijke basis waarop een sterk en geloofwaardig merk gebouwd kan worden. Het communicatie adviesbureau Vonc uit Heerenveen ondersteunt ons in dit proces. De sessies die we tot nu toe hebben gehouden waren positief, inspirerend en vol energie!

Wat hebben we gedaan in 2024

Algemeen: focus aanbrengen is noodzakelijk

	<p>We ontwikkelen een focusplan economische ontwikkeling, waarmee we vanuit onze economische ambities nog sterker verbinding leggen met de transities. We willen zo optimaal gebruik maken van onze (beperkte) middelen. Dit focusplan leggen we in eerste helft 2024 aan u voor.</p>	<p>Dit focusplan is vastgesteld door het college en ter informatie naar de raad gestuurd. Belangrijkste speerpunten zijn het versnellen van de circulaire economie, de energietransitie bij bedrijven en het bijdragen aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat (recreatie en toerisme).</p>
	<p>In dit focusplan gaan we ook in op ons accountmanagement. We willen bedrijven stimuleren bij te dragen aan de transities, maar hebben ook oog voor de context waarin zij nu moeten ondernemen (personeelskrapte, terugbetalingen belastingdienst, hoge prijzen). Daarnaast werken we voortdurend aan het verbeteren van onze dienstverlening aan ondernemers.</p>	<p>De concrete uitwerking moet nog worden opgepakt.</p>
	<p>We vinden regionale samenwerking die gericht is op het stimuleren van innovatie, profilering, kennisuitwisseling en de ontwikkeling van ons vestigings-, toeristisch en ondernemersklimaat belangrijk. Gezien de vele initiatieven die noordelijk, provinciaal, regionaal (Zuidoost Fries) en in F4 verband worden opgepakt, willen we ook hier focus aanbrengen om effectief te kunnen zijn.</p>	<p>Onze samenwerking met de gemeenten in Zuidoost Friesland loopt goed en heeft bijvoorbeeld als resultaat een slagvaardige regiomarketing (Het andere Friesland) en diverse recreatieve voorzieningen (TOP's). De samenwerking in de F4 richt zich meer op innovatie en vestigingsklimaat. We onderzoeken samen met deze gemeenten, de provincie en het IPF wie welke zaken oppakt en op welke manier.</p>

Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat

	<p>In 2023 hebben we naar aanleiding van het Didam-arrest een selectie- en uitgifte beleid opgesteld voor het uitgeven van kavels op de bedrijventerreinen IBF en Haskerveen. Ook voor KNO zijn we hiermee gestart. Op basis van deze criteria gaan we in 2024 verder met de uitgifte van (de laatste) kavels op de bedrijventerreinen. We begeleiden hierbij de ondernemers met hun ontwikkelplannen.</p>	<p>Het uitgiftebeleid voor KNO is in wording en zal eind 2024 aan de raad worden voorgelegd.</p>
---	--	--

	We starten de tweede helft van 2024 met het herijken/actualiseren van de visie op detailhandel en horeca en leggen deze aan u voor.	Deze herijking wordt tweede helft 2024 opgestart, en verloopt in die zin nog volgens planning.
---	---	--

Circulaire transitie

	We stimuleren bedrijven om circulair te ondernemen en elkaar hierbij te helpen en te versterken. Bedrijven die zich nieuw in onze gemeente vestigen, worden geacht bij te dragen aan die circulariteit. Dit proberen we te bereiken door circulariteit onderdeel te laten zijn van de uitgiftecriteria van onze bedrijventerreinen.	We organiseren meerder inspiratiesessies voor ondernemers met de stichting Samen Circulair. Ook gaan we aan de slag met de input die we hebben opgehaald bij bedrijven op bedrijventerrein Haskerveen. De kavels op Haskerveen worden momenteel uitgegeven, ook hier is circulariteit een selectie criterium geweest. Het uitgiftebeleid voor KNO is in ontwikkeling. Daarin speelt circulariteit een belangrijke rol.
	Omdat een circulaire economie draait om systeemdenken, betrekken we het onderwijs hierbij. We werken lokaal samen met OKH, HOF en Samen Circulair en werken we actief samen met diverse circulaire initiatieven in de regio waaronder Vereniging Circulair Friesland, BouwCirculair, Greenwise en Chemport Europe.	Samen met de OKH en HOF bekostigen we een parkmanager voor de bedrijventerreinen, die duurzaamheid in brede zin, en dus ook circulariteit als aandachtspunt heeft. De samenwerking met de andere partners (strategisch en operationeel) verloopt volgens plan.
	We inspireren ondernemers met bijeenkomsten en leggen actief verbindingen tussen partijen. We starten hiermee op bedrijventerrein Haskerveen in samenwerking met gemeente De Fryske Marren, omdat hier al een actief cluster van circulaire bedrijven is.	De samenwerking met De Fryske Marren zit hem vooral in de realisatie van de uitbreiding van Omrin. Er moet nog wel een vervolg worden gegeven aan de uitkomst van de enquête die in oktober 2023 onder ondernemers is gehouden. Tevens pakken we de routekaart circulaire bedrijventerrein Haskerveen op.
	De gemeente werkt sterk samen in het (Europese) circulaire netwerk. We verkennen actief Europese fondsen en samenwerkingen voor innovaties in de gemeente.	Vanuit ons netwerk (Greenwise en VCF) is een EFRO-subsidieaanvraag ingediend voor circulaire plastics (onder de naam plesTic Ready). Verder zijn we betrokken bij diverse samenwerkingsverbanden, waaruit kansen ontstaan voor Europese fondsen.

	<p>We maken een overzicht van de activiteiten die rondom bedrijven spelen, monitoren dit actief en delen de goede voorbeelden via communicatie via Circulair Valley (als onderdeel van Eén voor één groener) en Ondernemend Heerenveen.</p>	<p>In het Voorjaar van dit jaar hebben we een eerste succesvolle activatiesessie voor ondernemers gehad. Dit gaf een eerste goede aanzet in welke mate ondernemers circulariteit omarmen. In het najaar vindt een vervolg plaats met als hoofddoel om onze visie te delen over Circulair Valley, daarna wordt met partners gewerkt aan een communicatiestrategie. Een volgende stap is het in kaart brengen (monitoring) van de ontwikkelingen van onze bedrijven op het gebied van circulaire economie.</p>
---	---	--

Recreatie en toerisme

	<p>Op dit beleidsveld hebben we voornamelijk een regierol en werken we veel samen met partners in de regio. Onze uitvoeringscapaciteit is zeer beperkt. Wij informeren u in de themarapportages over de voortgang van de uitvoeringsvisie waterrecreatie en de Regionale ontwikkelstrategie toerisme regio Zuidoost Friesland.</p>	<p>In deze Najaarsrapportage is voor een aantal aspecten nadere info opgenomen.</p>
	<p>In de tweede helft van 2024 leggen we u een voorstel voor tot wijziging en uniformering van liggelden passantenplekken in Aldeboarn en Heerenveen (centrum, Nijehaske, Engelenvaart). Hierbij onderzoeken we de mogelijkheden van een digitaal betaalsysteem.</p>	<p>De voorbereidende werkzaamheden liggen op schema. Een integraal voorstel wordt nog uitgewerkt.</p>
	<p>Bij de eerdere verhoging van de toeristenbelasting is toegezegd dat er een evaluatie plaatsvindt. Deze evaluatie met eventuele aanbevelingen, bieden we u eind 2024 aan.</p>	<p>Deze evaluatie is nog niet gestart, omdat voor een betere evaluatie naast de cijfers van 2022 ook die van 2023 mee worden genomen. Deze zijn in het derde kwartaal beschikbaar.</p>
	<p>We werken vanuit de Gemeenschappelijke Regeling (GR) aan een toekomstvisie op Recreatieschap Marrekrite. Dit kan leiden tot een wijziging in de deelnemersbijdrage. Eind 2024 leggen we vanuit de GR een voorstel aan u voor.</p>	<p>Er ligt een concept visie met een aantal scenario's voor de toekomstige taken voor de Marrekrite. Gezien de complexiteit van de besluitvorming (met veel gemeenten én de provincie) en de waarschijnlijk benodigde extra middelen voorzien we een iets langer durend proces.</p>

Bestaanszekerheid

	<p>Het zorgen voor groter en voorspelbaar inkomen door te investeren in mensen zonder werk en de benodigde werkgevers.</p>	<p>Het aantal mensen in de bijstand is stabiel. Het bedrag dat wij ontvangen op de BUIG is ontoereikend, dit veroorzaakt een tekort in ons budget.</p> <p>Nieuwe dienstverleningsovereenkomsten Beschut Werk en Bab bij Caparis zijn in de maak voor de periode 2025-2030. Besluitvorming hierover vindt plaats in het laatste kwartaal. De kosten voor de ruim 200 dienstverbanden Wsw lopen in de pas met de begroting. Het aantal dienstverbanden beschut werk zit met 27 fte ruim boven de taakstelling van 17.</p> <p>Binnen ons netwerkorganisatie Fryslân Werkt staan we aan de lat om samen invulling te geven aan de landelijk plannen voor de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur waaronder het inrichten van de loketfunctie van het Werkcentrum Fryslân.</p>
	<p>Meer ondersteuning aan lokale organisaties die ervoor zorgen dat de doelgroep kan blijven meedoen aan sport en cultuur en aan het inrichten van hun leef/woonomgeving. Aandacht voor geletterdheid is hierbij ook een cruciaal onderdeel.</p>	<p>Nieuwe subsidie zoals afgesproken in de notitie bestaanszekerheid voor de sociaal en vitaal tuin en de Foarelkoar Shop werpen vruchten af. De shop heeft na de brand inmiddels een nieuwe locatie en de tuin in Nieuwehorne voorziet in een grote behoefte.</p>
	<p>Het faciliteren dat de doelgroep een aanvullende zorgverzekering kan afsluiten en ook kan profiteren van een gezondere leefstijl.</p>	<p>De raad heeft voor de zomer het besluit genomen om een zorgverzekering op maat te introduceren in 2025. De huidige kosten voor de collectieve zorg verzekering overschrijden het budget en worden conform een eerder raadsbesluit gedekt uit begrotingssaldo 2024.</p>
	<p>Het structureel meer aandacht hebben voor het levensverhaal van klanten en van daaruit ondersteuning bieden op maat, hetzij richting (vrijwilligers)werk hetzij via participatie.</p>	<p>In navolging van het raadsbesluit over bestaanszekerheid voeren wij inmiddels extra contactgesprekken mede in het kader van ESF sociale inclusie.</p>
	<p>Het faciliteren dat de doelgroep schuldenvrij kan worden en blijven.</p>	<p>We zijn voor de zomer opnieuw geaccrediteerd door het NVVK. Uit de audit blijkt dat wij aan het kwaliteitskader voldoen en de belofte van goede schuldhulpverlening en vroegsignalering kunnen waarmaken. Dit zien we ook in de praktijk terug bij o.a. vroegsignalering. De weg naar onze schuldhulpverlening en budgetbeheer wordt sneller gevonden en de instroom stijgt. Dit zijn overigens niet allemaal problematische schulden maar ook vrijblijvende adviesgesprekken. Het aantal actieve klanten is 400 waarvan 275 (ook) budgetbeheer.</p>

Wat mag het kosten

Economische Leefomgeving		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024		23.686	-47.667	23.920	-49.448	22.264	-48.135	22.268	-48.367
Budgetoverhevelingen 2023-2024		1.525	-1.525						
Raadsbesluiten									
Voorjaarsrapportage O&O		12.761	-13.329		50		50		50
SPUK F28 CDOKE		137	-137	157	-157				
Beleidsnotitie voorstellen bestaanszekerheid									
Vm school Tjalleberd					8		8		8
Reserve mutaties		618	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal stand thema		38.727	-62.658	24.077	-49.547	22.264	-48.077	22.268	-48.309
O&O mutaties:									
2	Herverdeling SPUK CDOKE	400	-400	355	-355				
3	Circulaire transitie		-16		-20		-20		-20
31	Participatie	-575	-272						
39	Deelopdracht SPUK's	120		120		120		120	
Mutaties Najaarsrapportage		-55	-688	475	-375	120	-20	120	-20
Totaal thema		38.672	-63.346	24.552	-49.922	22.384	-48.097	22.388	-48.329

Toelichting O&O mutaties

2. Herverdeling SPUK CDOKE

Dit betreft een technische wijziging voor de verdeling van de budgetten vanuit de SPUK CDOKE (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid). Per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat door een gelijke toename van de baten en de lasten.

3. Circulaire transitie

Dit betreft een budgettaire verschuiving van het thema Fysieke leefomgeving en het onderdeel Overhead naar het thema Economische leefomgeving. De verschuiving heeft geen effect op het begrotingsaldo.

31. Participatie

Het aantal inwoners dat gebruik maakt van een bijstandsuitkering is redelijk stabiel. We verstrekken de afgelopen periode gemiddeld 1.220 uitkeringen. De financiering van deze uitkeringen (via de specifieke uitkering BUIG) valt vooralsnog € 575.000 lager uit. De uitkeringen vallen € 272.000 hoger uit. Dit maakt dat er voor dit moment een tekort is van € 847.000.

Het definitieve BUIG is begin oktober bekend geworden. Dit budget wijkt minimaal af met het bedrag wat in de begroting 2024 staat. Gelijktijdig blijven we sterk sturen om onze inwoners aan het werk te helpen. Hiervoor is eerder dit jaar een plan van aanpak ontwikkeld gericht op instroombeperking, uitstroombevordering bij een lopende uitkering en nazorg bij uitstroom. En hiermee het tekort niet verder gaat oplopen.

Onze invloed op het aantal uitkering is zeer beperkt. Daar waar we nog mogelijkheden zagen, zijn er naar aanleiding van het plan van aanpak een aantal acties uitgewerkt om de instroom te beperken, uitstroom te bevorderen en acties voor lopende uitkeringen. De acties zijn samen met medewerkers vanuit de uitvoering en beleid uitgewerkt en de quick wins zijn meteen opgepakt (deze waren eenvoudig in huidige proces in te bedden). Een aantal acties vragen meer tijd en zijn in ontwikkeling. Inwoners blijven uitkeringen aanvragen en Heerenveen blijft een aantrekkelijke gemeente om in te wonen. Hier hebben we geen invloed op. Uitkeringen zijn onuitstelbaar, onvoorzien en onvermijdelijk. Als er recht is op bijstand moeten we die verstrekken (het betreft een open-einde-regeling).

39. Deelopdracht SPUK's

In de begroting 2024 is de taakstelling SPUK opgenomen. In het document SPUK's, Een onderzoek gericht op de inzet van SPUK's binnen de financiële begroting, is een overzicht opgenomen van SPUK's die verwerkt kunnen worden. Een deel van de taakstelling kon niet ingevuld worden. Voor 2025 en verder is dit al opgenomen in de Perspectiefnota 2024, voor 2024 nog niet en dat gebeurt dus hier. Voor dit thema betreft het verschil van € 120.000.

Investerings

Economische Leefomgeving		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
	Primitieve begroting 2024	-	-33.698	-	-11.939	-	-1.438	-	-6.273
Kredietoverhevelingen									
	Overheveling Restantkredieten KD 2023-2024	-	-3.435	-	-	-	-	-	-
Raadsbesluiten									
	Voorjaarsrapportage O&O	-	-1.899	-	-	-	-	-	-
O&O mutaties:									
32	Buitenkans	-	-	-	-486	-	-	-	-
33	Spring	-	-	-	-189	-	-	-	-
Totaal thema		-	19.911	-	-9.278	-	-	20.810	-
									-1.647

Toelichting O&O mutaties

32. Buitenkans

De Buitenkans wordt een vernieuwbouwproject waar het niveau van de verbouwing op nieuwbouw zit. Hierdoor stijgen de afschrijvingsjaren van 40 jaar naar 50 jaar bij de vernieuwbouw en van 45 jaar naar 50 jaar bij kinderopvang. Dit betekent dat er wordt voorgesteld om het investeringsbedrag voor 2025 verhogen, wat ook nodig is om dit bouwniveau en duurzaamheidsambities te halen. De kapitaallasten zijn hierdoor in 2025 hoger met een bedrag van € 9.000 en vanaf 2028 is dit € 8.500. Dit betekent dat we in de eerste jaren meer kapitaallasten hebben dan wat nu in de begroting staat. In de latere jaren zijn deze kapitaallasten lager. In de totale looptijd van de kapitaallasten is het budgettair neutraal. Het investering bedrag voor Buitenkans is € 436.000 extra en voor € 50.000 extra voor de kinderopvang.

Hiermee wijken we af van hetgeen is opgenomen in de nota waardering en afschrijving vast activa, via deze Najaarsrapportage wordt besloten om hier mee akkoord te gaan.

33. Spring!

Op het ontwerp van het Programma van voorzieningen huisvesting onderwijs heeft het betrokken schoolbestuur een mondelinge zienswijze ingediend en daarin aangegeven dat de normatieve ruimtebehoefte (m²) hoger is dan was toegekend in het ontwerp. De zienswijze was gegrond en daardoor maken we een aanpassing. Op basis van de herberekening blijkt dat een extra investeringsbedrag in 2025 van € 189.000 nodig te zijn. De kapitaallasten zijn voor 2025 € 7.000 hoger, dit loopt af waarbij de extra lasten in 2028 € 6.500 zijn. In de totale looptijd van de kapitaallasten is het budgettair neutraal.

Fysieke Leefomgeving

Successen

Rotonde Haskeruitgang

Begin 2024 zijn 2 rotondes aan de Haskeruitgang bij het NS station en de Veenscheiding, incl. de directe omgeving van de rotondes biodiverser ingericht in het kader van vergroting biodiversiteit en klimaatadaptatie. Verharding in de rotondes en de verkeersdruppels/trottoirs rond de rotondes is vervangen door bloeiende bermen. De kleurrijke bloeiende rotondes op deze zichtlocaties hebben tot positieve reactie geleid. Dit draagt bij aan bewustwording en vergroten van draagvlak voor een biodiversere omgeving.

Onderkomen voor Casa aan de Koornbeursweg

Als onderdeel van een compacter en completer centrum (centrumvisie, 2019), met meer ruimte voor woningbouw, maakt de huidige fietsenwinkel en het jongerencentrum aan het Geert Willigen Plein plaats voor een woningbouwontwikkeling. Zowel voor de fietsenwinkel als voor het jongerencentrum is een passende nieuwe plek gevonden. In maart 2024 is het voormalige ING gebouw aan de Koornbeursweg 1 in Heerenveen door de gemeente Heerenveen aangekocht. In overleg met Caleidoscoop is gekeken hoe dit pand geschikt te maken voor herhuisvesten van het jongerencentrum CASA. CASA kan de komende jaren in Koornbeursweg het jongerenwerk blijven uitvoeren in het centrum van Heerenveen.
(Dit alles op voorwaarde dat de omgevingsvergunning vergund wordt begin november)

Besluit tot herontwikkeling ABC-complex

In de centrumvisie zijn de toekomstplannen voor het centrum van Heerenveen opgenomen. Recent heeft de gemeenteraad besloten tot het aangaan van een overeenkomst om het ABC-complex te herontwikkelen. Naast het toevoegen van ca. 125 woningen, ontstaat er ook ruimte voor een bibliotheek in nieuwe stijl. Op de nieuwe plek maakt de bibliotheek daarnaast onderdeel uit van het cultureel kwartier. De bouw van de parkeergarage en verplaatsing van de supermarkt Albert Heijn is een logische eerste stap in dit traject. Ook biedt de bouw van de parkeergarage ruimte aan het vergroenen van de drie nabij gelegen pleinen, het Ernst van Harenplein, Gashoudersplein en Burgemeester Kuperusplein. Waarbij de herinrichting van het eerste plein ruimte biedt om de culturele gebouwen via het openbaar gebied aan elkaar te verbinden.

Toekenning van twee Woningbouwimpuls (WBI) aanvragen

De gemeente Heerenveen werkt aan meer betaalbare woningen. Daarvoor heeft de gemeente dit jaar twee keer een Woningbouwimpuls (WBI) aangevraagd én toegekend gekregen: voor het centrum en voor Nieuwehorne. De WBI-subsidie voor het centrum maakt de bouw van tweehonderd betaalbare woningen in Centrum-Oost mogelijk. Goed om het woningtekort te verkleinen voor inwoners met een laag- tot middeninkomen, goed omdat woningen (samen met de andere plannen) helpen voor een toekomstbestendig, bruisend en levendig centrum. De WBI-subsidie voor Nieuwehorne was onderdeel van een aanvraag voor kleinschalige woningbouwprojecten, waar elf Friese gemeenten gezamenlijk zevenhonderd woningen in vijftien projecten mogelijk mee maken.

Wat hebben we gedaan in 2024

Algemeen

	<p>De opgaven in het fysieke domein worden groter, nemen fors in aantal toe en staan in sommige gevallen ook op gespannen voet met elkaar. Dit, en het gegeven dat het Rijk de regie op diverse opgaven heeft overgenomen en een deel van de uitvoering bij gemeenten neerlegt, heeft gevolgen voor Heerenveen. De opgaven hebben hun beslag/effect op de fysieke leefomgeving en hebben invloed op elkaar. Het is noodzakelijk dat we meer sturen op samenhang in visievorming en hierbij scherp prioriteren vanwege de zeer beperkte middelen. Dit zorgt voor een grote uitdaging.</p> <p>Hiervoor is een nieuwe manier van werken nodig, waarbij we meer en verder vooruitkijken dan we nu doen. We moeten minder redeneren en beslissen vanuit het hier en nu, en meer vanuit het dan en later. Ook moeten we dingen beter onderling afstemmen (intern en extern), voor een sterkere samenhang tussen de visievorming, het op te stellen beleid en de uitvoering integraal. Met de ontwikkeling van integrale visie(s) kunnen we er tevens voor zorgen dat de keuzes voor de korte termijn bijdragen aan de ontwikkelpotentie en het doelmatig beheer op de lange termijn. Resultaat is een effectief bewust gekozen ruimtegebruik, betere omgevingskwaliteit en een gerichtere bijdrage aan de brede welvaart, ook rekening houdend met de 'houdbaarheid' hiervan</p>	<p>De afgelopen periode is gewerkt aan een andere wijze van organiseren van onze werkzaamheden, wat leidt tot een organisatieontwikkeling (hierover is de raad separaat geïnformeerd). Onderdeel van die reorganisatie is ook expliciet aandacht gegeven aan het integraal werken en de visie en strategie. Tegelijkertijd staat - met het lastig aantrekken van goede collega's - de druk op de organisatie en werken we veelal in het hier en nu, waarbij we meer reactief dan proactief handelen en de uitvoering van taken en doelen onder druk staan en we dit ook terug zien bij onze partners in de uitvoering van onze taken. Om die reden zijn ook niet alle doelen "groen", maar is een aantal "oranje" of "rood" en moeten sommige opgaven worden doorgeschoven naar 2025 of verder. Tegelijkertijd ligt het overgrote deel op schema.</p>
---	--	---

Invoering omgevingswet

	<p>Beleidsmatige ambities, zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie, sober en doelmatig vertalen in omgevingsplannen. In Q4 2024 ronden we het programma-buitengebied met bijbehorende milieueffectrapport (MER) af. Het programma is een belangrijke stap voor het omgevingsplan voor het deel buitengebied. Volgend jaar, 1e halfjaar, willen we ook met het eerste deel van het omgevingsplan Heerenveen starten. Dit betreft het deelgebied Heerenveenooggebieden. Doorlooptijd hiervan is twee jaar.</p>	<p>Het advies van de commissie MER over het programma buitengebied is ontvangen en betekent dat we nog aanpassingen aan de plannen moeten doorvoeren. Dat betekent dat we in het vierde kwartaal het programma buitengebied nog niet gereed hebben en zal naar verwachting de planning een kwartaal doorschuiven.</p>
---	---	---

	In omgevingsplannen zoveel mogelijk de integrale visie op vraagstukken vertalen.	Dit doel is onverkort van toepassing bij het opstellen van het omgevingsplan.
	Erfgoedbeleid ontwikkelen en dit te integreren bij de totstandkoming van die omgevingsplannen, start 1e helft 2024, doorlooptijd 1,5 jaar.	De integratie van het erfgoedbeleid in het omgevingsplan loopt, vanwege de vertraging in het programma buitengebied mogelijk enige vertraging op. Dat blijft beperkt.
	De inzet op participatie eveneens sober en doelmatig invullen. Ondanks dat participatie een wettelijke basis heeft, werd met het vaststellen van het participatiebeleid en de uitkomsten van het MJP deel 2 duidelijk dat dit nodig is.	De participatie wordt sober en doelmatig uitgevoerd binnen de bestaande kaders.
	Maatwerk bij vergunningverlening beperkt toepassen.	Het college wil graag enige mate van maatwerk blijven hanteren. Op dit moment ligt er nog geen kader over de toepassing ervan. Hierdoor lukt het nog niet om het maatwerk bij Omgevingsvergunningen te beperken. Er zijn geen extra middelen om maatwerk op structurele basis te blijven verlenen, wat betekent dat er druk staat op de dienstverlening en de termijnen van afhandeling van vergunningen.
	Prioriteren en kiezen op kerntaken.	Er is nog geen profiel op basis waarvan er kan worden geprioriteerd en gekozen kan worden op kerntaken.

Energietransitie: verduurzamen van de gebouwde omgeving

	<p>Energie en geld besparen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorlichting en coaching – heel 2024 & doorlopend gedurende aantal jaren - Witgoedwissel (heel 2024 en evt. vervolg in 2025) - Nationaal Isolatie Programma (heel 2024 en 2025) - Energiefonds (voorbereiding winter 23/24, besluitvorming voorjaar 2024 – start subsidies Q2, looptijd rest van 2024 + jaren daarna).	<p>Energiebesparen: voorlichting via Duurzaam Bouwloket (telefonisch) en Energiecoach (huisbezoeken), inspiratie & informatie via eenvooreengroener.nl en voorbereiding Junior Energiecoach (ca 125 aanmeldingen) voor start september. Witgoedwissel: loopt voorspoedig (meer dan 700 aanmeldingen en meer dan 450 toegekend) en dankbare inwoners. Aanpak met energiecoach werkt goed, ze adviseert breed in huishoudens die het goed kunnen gebruiken en anders misschien geen afspraak voor energieadvies hadden gemaakt. Nationaal Isolatieprogramma: gezamenlijk start met alle Friese gemeenten in juni. Opstartfase wordt beperkt door capaciteit bij isolatiebedrijven en bij Duurzaam Bouwloket, plus voorwaarden uit Natuurbeschermingswet (o.a. vleermuizen, laagvliegers). Met realisatie van 'kraamvoorzieningen' kan Heerenveen in september actief communiceren over de subsidie. Energiefonds: Voorbereiding afgerond, opengesteld in juni. Communicatie voorbereid + infosessie (september). Aanvraag fixteam Akkrum binnen.</p>
---	---	--

wijkgericht besparen en aardgasvrij maken:

- WUP Aldeboarn (gestart zomer 23, uitvoering heel 2024 plus 2025), WUP Nes (start eind 23, uitvoering heel 2024),
- WUP Aengwiriden (opstellen door Groene Gangmakers zelf winter 23/24, vaststelling voorjaar 2024, uitvoering 2024 en verder);
- LEEF De Greiden doorstart in een WUP (heel 2024 en verder)
- LEEF Oudeschoot doorstart in een WUP (heel 2024 en verder)
- LEEF Nieuweschoot doorstart in een WUP (heel 2024 en verder)
- WUP centrum: koppeling centrumplannen en warmtenet /geothermie (heel 2024 en verder).

WUP Aldeboarn: technische analyses (verschillend per gebied) over de beschikbare warmtebronnen zijn klaar, de opgave is gecommuniceerd en er hebben 2 bewonersbijeenkomsten plaatsgevonden. WUP Nes: technische analyse over de beschikbare warmtebronnen is klaar, de opgave is gecommuniceerd en er heeft 1 bewonersbijeenkomst plaatsgevonden. WUP Aengwiriden: De Groene Gangmakers (LEEF) uit Aengwiriden hebben zelf een StreekUitvoeringsPlan opgesteld, dat in april door het College is vastgesteld (wegens individuele oplossingen was geen raadsbesluit nodig en het vaststellen van een wijkuitvoeringsplan is een college bevoegdheid) en de Streek werkt aan uitvoering. Met de Groene Gangmakers uit De Greiden vindt afstemmingoverleg plaats over duurzame warmtealternatieven en de doorstart in een WUP. Met de Groene Gangmakers uit Oudeschoot vindt afstemmingoverleg plaats over de sociale 'wijkanalyse' (uitgevoerd door kennisinstelling EnTranCe, vanuit de Regiodeal ZO Fryslân), de lokale organisatiekracht i.v.m. de doorstart in een WUP. Met de Groene Gangmakers uit Nieuweschoot vindt afstemmingoverleg plaats over doorstart in een WUP. Voor het WUP Centrum/ koppeling met centrumplannen en warmtenet is de focus gelegd op de rol van de gemeente in een publiek energiebedrijf, n.a.v. de wettelijke verplichting om warmtenetten voor 50%+1 aandeel in publiek eigendom te realiseren. O.l.v. externe expertise is een aanpak geformuleerd voor het onderzoek en worden informatiesessies georganiseerd. We combineren de verkenning naar een publiek warmtebedrijf met het vraagstuk van lokaal eigendom (ook landelijk verplicht, zodat lusten van bijv. zonneparken lokaal neerslaan). Proces is gericht op het formuleren van een keuze met inzicht in de consequenties, die begin '25 aan de raad voorgelegd kan worden. De keuze bepaalt onze rol verder (en gevolgen voor bedrijfsvoering).

	<p>Publieke gebouwen/ ruimte verduurzamen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gemeentehuis (projectontwikkeling heel 2024 ev) - scholen (projectontwikkeling heel 2024 ev) - maatschappelijk vastgoed/ organisaties (heel 2024) - openbare ruimte met LED verlichten (heel 2024) - bedrijven stimuleren en controleren om energie te besparen (handhaving kantoorpanden label C VTH (opstart 2023 want verplicht sinds januari 2023, handhaving heel 2024, vervolgens meerjarige toetsing en handhaving). 	<p>Gemeentehuis verduurzamen: maakt onderdeel uit van de projectaanpak om 55% CO2 reductie in 2030 te behalen (wettelijk verplicht). Verduurzaming van het gemeentehuis zou nu (vooraf) naar schatting ca. een kwart van de CO2-reductie opleveren. We hebben in 2024 de aanpak voorbereid en intern een investeringsaanvraag gedaan. De aanpak houdt in dat we 6-8 door de gemeente te behouden panden laten onderzoeken. Dit levert eind 2024 inzicht op in te nemen maatregelen en kosten. Dit onderzoek kan doorgaan. Dit levert een voorstel op voor de te verduurzamen panden (waarschijnlijk 5-7 panden). Gemeente brede keuzes voor de materiële investeringen zijn uitgesteld naar 2025. Als onderdeel van het Duurzaam Integraal Huisvestingsplan voor scholen zijn we in 2024 bezig met het stimuleren van 2 scholen. Wat energie betreft gaat het gaat om energiebesparingen en installaties. We ondersteunen maatschappelijke organisaties bij verduurzaming met rijks subsidie (DUMAVA) en denken in individuele gevallen mee over de mogelijkheden (voorlichting en advies, wegwijsen bij subsidies). In de openbare ruimte besparen we energie door de verlichting met ledlampen te verzorgen. Dit is nu ook in het centrum gerealiseerd. We kopen de stroom groen in (zie onder). In 2024 is het proces van handhaving kantoorpanden op label C overgegaan naar de fase van toezichthouden voor bijna 20%. Dit is voorbereid o.b.v. de aanschrijvingen uit 2023. Hieruit is een scherper beeld ontstaan voor welke gebouwen wel en geen uitzondering van toepassing is (bijv. uitzonderingen voor kantoren gekoppeld aan monument), nl. dat ruim 80% voldoet aan de label C verplichting. De aanpak voor het toezichthouden is voorbereid voor de kleine groep die niet gereageerd heeft, en moet inzicht bieden in de reden (bedrijf bestaat niet, of heeft brief niet goed ontvangen, of voldoet niet aan label C). Voor de laatste heel kleine groep volgt een juridisch traject.</p>
	<p>Als gemeente weer duurzame energie inkopen (elk jaar, ook voor heel 2024).</p>	<p>Als gemeente Heerenveen kopen wij groen stroom in via OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.). Dit is de eigen energieleverancier van de Friese gemeenten, de provincie en Wetterskip Fryslân. Samen beheren we 90.000 openbare lichtmasten en 700 publieke laadpalen in Fryslân. Begin 2024 zijn we overgegaan op het zelfleveringsconcept van ENTRNCE. Hiermee kunnen we met en voor elkaar hernieuwbare energie opwekken en uitwisselen. Door het gebruik van zelflevering kan de regio autonoom energie opwekken en verbruiken en zo zijn we als Friese overheden minder afhankelijk van de internationale energiemarkt geworden.</p>

	<p>Bedrijven ondersteunen bij energie besparen en verduurzamen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennisoverdracht besparing LEEF bedrijventerrein Heerenveen Zuid (heel 2024) - Aanpak netcongestie op bedrijventerrein Heerenveen Zuid d.m.v. onderzoek uitwisseling contracten (start 2023, heel 2024 en verder); - Aanpak netcongestie op bedrijventerrein IBF d.m.v. onderzoek Energy hub (start 2023, heel 2024 en verder); - Aanpak netcongestie op bedrijventerrein Haskerveen en Kanaal oplossingsrichting nog open (start 2024). 	<p>We hebben kennisoverdracht van de ondernemers op 'bedrijventerrein Zuid' (LEEF) gerealiseerd, door de lessen (bewustwording van de opgaven en kennis van de mogelijke oplossingsrichtingen, de noodzaak voor collectief vorming, en de aanpak voor netcongestie op Zuid) door te geven aan ondernemers op m.n. IBF, via OKH, onze accountants en tijdens bijeenkomsten, mede door nieuwe parkmanager georganiseerd. In 2024 vervolgde het onderzoek naar uitwisseling van contracten. Kwartierdata zijn verzameld, Firan en ondernemers zijn bijeengekomen om te werken aan een formele gezamenlijk basis en aan innovatieve (technisch-administratieve) oplossingsrichtingen. Ondernemers op IBF moeten nog een collectief vormen. Daartoe vonden in 2024 gesprekken en bijeenkomsten plaats, waarin bewustwording en kennis de basis voor gezamenlijke oplossingen kan leggen. De logistieke sector vraagt bijzondere aandacht, omdat verduurzaming d.m.v. elektrificatie erg veel druk op de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet legt. De provincie ondersteunt gemeente hierin met een Stimuleringsprogramma voor Friese energyhubs. Ondernemers van de bedrijventerreinen Haskerveen en Kanaal zijn via de 'Heerenveen-brede' bijeenkomsten (georganiseerd door OKH en gemeente) gestart met bewustzijn van de opgave en kennis van mogelijke oplossingsrichtingen.</p>
---	---	---

Energietransitie: duurzaam opwekken elektriciteit en toekomstige energie infrastructuur

	<p>Zon stimuleren op (monumentaal) dak, zon op binnenstedelijke (rest)ruimtes en infrastructurale zones (zonneparken met minimaal 50% lokaal eigendom); (heel 2024).</p>	<p>In 2024 stimuleerden we zonne-energie, door te werken aan een beleidskader voor zon op/bij monumenten en beschermd dorpsgezichten. We stimuleren zonne-energie door actueler inzicht te krijgen in de voortgang en potentie per trede van de zonneladder. Dit inzicht is o.a. besproken tijdens de raadsdialoog op 17 juni. De Provinciale Omgevingsverordening beperkt de mogelijkheden voor zon en wind, waardoor we de ambitie voor 2030 moeilijk kunnen halen. Daarom zijn we in contact met de provincie, die ruimte wil bieden voor windmolens op bedrijventerreinen (in F4). Ondertussen stimuleren we ook zonne-energie door mee te werken aan (markt)initiatieven voor zonneparken. We bereiden beleid voor voor lokaal eigendom (i.r.t. publiek energiebedrijf).</p>
---	--	---

Verder ontwerpen aan toekomstbestendige energie-infrastructuur (op basis van een lokale regioanalyse en Friese afstemming); en de netcongestie op bedrijventerreinen op innovatieve manieren aanpakken (heel 2024).

In 2024 werkten we verder aan toekomstbestendige energie-infrastructuur, door:

Afstemming (prioriteren) en verder ontwerpen (integraal programmeren), waarbij Heerenveen samenwerkt aan de Friese Energie Tafel en in het Taskforce Energienetwerk). Dit leidde o.a. tot de Friese Energievisie (2050). Raad Heerenveen is akkoord met Energievisie, GS stelt vast.

De Regioanalyse 2030 Heerenveen (samen met Fryske Marren) is afgerond. Dit vormde de input voor de Energievisie, en helpt in de benodigde Friese prioritering nu de versterking van het middenspanningsnet vertraagt.

Hoogspanningsnet moet versterkt worden door Fryslân heen t.b.v. landelijke energie-infrastructuur; Heerenveen neemt deel aan regionale afstemming over nieuwe 380kV (ambtelijk+bestuurlijk), ook i.r.t. Lelylijn;

Laagspanningsnet wordt versterkt via een nieuw proces van Liander: via een BuurtRealisatiePlan (BRP). Daarin wordt in één afstemmingsproces met bewoners en de gemeente de trafohuisjes en kabels voor een hele buurt georganiseerd. Heerenveen heeft de primeur met BRP in De Heide (afgerond) en Aengwirden (gestart).

Innovatieve oplossingen (buiten versterking bestaand netwerk):

- We bereiden beleid voor voor Energieopslag (samen - aan de Friese Energie Tafel),
- Aanpak netcongestie op 2 bedrijventerrein Zuid en IBF. Start gesprekken 'decentrale oplossingen' voor andere gebiedsontwikkelingen (wonen).

Energietransitie: verduurzamen mobiliteit

	<p>Een uitvoeringsagenda duurzame mobiliteit opstellen (deels in 2023) en uitvoeren (onder andere elektrisch rijden, laden in openbare ruimte, stimuleren OV, verkeer in centrum/fietsvoorrang) in heel 2024 en verder.</p>	<p>De visie en uitvoeringsagenda mobiliteit kosten meer tijd dan eerder ingeschat. Duurzame aspecten van mobiliteit vinden soms als losse processen/projecten plaats en zullen later goed in het visie- en uitvoeringsproces ingepast worden. In 2024 is structurele interne afstemming gestart over het raakvlak van energietransitie en mobiliteit, over o.a.:</p> <p>(Laten) ontwikkelen laadpalen in de openbare ruimte (via OVEF zie 'Inkoop duurzame energie' onder Doel: Energie neutrale gebouwde omgeving).</p> <p>Slim laden in openbare ruimte om piekbelasting te verminderen i.r.t. netcongestie.</p> <p>Onze gemeentelijk rol in elektrisch vervoer en (duurzame) logistiek.</p> <p>Afstemming ruimtelijke ontwikkelingen, mobiliteit en energienetwerk (congestie).</p>
	<p>Weer rijden met de gemeentelijke fossielvrije vloot (heel 2024).</p>	<p>We rijden op fossielvrij met onze gemeentelijke vloot.</p>

Circulaire transitie: circulair bouwen

	<p>Bij gebiedsontwikkelingen gaan we circulair ontwerpen inbedden door te starten met pilotprojecten. (ook actie uit woonvisie).</p>	<p>Aan de hand van, op dit moment, 5 concrete projecten (3 scholen, het havenkantoor in Akkrum en de Noordplot) leren collega's hoe we circulariteit mee kunnen nemen in projecten en eigen vastgoed.</p>
	<p>We werken aan een heldere definitie en focus van circulair bouwen. We sluiten ons in ieder geval aan bij het initiatief 'Samen versnellen: Het nieuwe normaal' van BZK en Cirkelstad.</p>	<p>Dit doen we door deelname aan het Programma Fryslân bouwt circulair, samen met andere Friese gemeenten en de provincie.</p>

Circulaire transitie: circulair inkopen

	<p>We kopen circulair in. Per project stellen we de circulaire ambitie vast. Bij openbare inrichting maken we hierbij gebruik van het moederbestek van BouwCirculair. Op deze manier werken we aan een circulaire leefomgeving.</p>	<p>Er wordt gewerkt aan de invulling van een kennissessie om circulair in te kopen door middel van verschillende contractsoorten en hoe circulariteit daarin kan worden meegenomen</p>
---	---	--

	<p>We onderzoeken of we bij investeringen in gemeentelijke objecten een financiële restwaarde op kunnen nemen in plaats van standaard af te schrijven naar nul. Onze materialen hebben ook na levensduur nog een restwaarde. Door losmaakbaar te bouwen, kunnen we na levensduur de restwaarde van de materialen of componenten benutten. Als we een positieve restwaarde kunnen overhouden, dan hebben we extra ruimte om onze circulaire bouwambities te realiseren zonder dat dit extra druk legt op de begroting.</p>	<p>In de nota activa is financiële restwaarde opgenomen. Om financiële restwaarde op te nemen in een project is er een materialenpaspoort nodig. Op dit moment wordt onderzocht via welke software we dit het beste kunnen doen.</p>
---	---	--

Fonds vitale kernen

	<p>Met de inzet van het Fonds Vitale Kernen investeren we in de komende jaren in de centra van Akkrum, Aldeboarn, Heerenveen en Jubbega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In Akkrum wordt er verder gewerkt aan de in oktober 2023 gestarte uitvoering van de plannen (fase 1). Dit behelst de herinrichting van het Heechein, Tsjerkebleek en het evenemententerrein. • Fase 2, de herinrichting van de Buorren en de Kleef, is in voorbereiding en start in 2024. Als basis dient de eerder vastgestelde centrumvisie. 	<p>Werkzaamheden conform planning/ budget, eerste fase is gereed.</p>
	<p>Voor Aldeboarn zijn recentelijk de plannen vastgesteld. Hiermee is een begin gemaakt voor voorbereidende werkzaamheden tot herinrichting en optimalisatie van het dorp. In 2023 is begonnen aan de rand van het dorp parkeerplaatsen te realiseren waarvan de afronding plaatsvindt in 2024. De Wjitteringswei zal worden heringericht. Daarna wordt Doelhof opgepakt.</p>	<p>De renovatie en herinrichting Wjitteringswei is in uitvoering, Doelhof eind 2024.</p>
	<p>Voor Heerenveen zetten we - onder andere - in op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het vernieuwen en opwaarderen van het kernwinkelgebied; De realisatie van een tweelaags parkeergarage; Het vergroenen van een drietal pleinen; De realisatie van een cultuurkwartier met een bibliotheek 2.0; En een vernieuwd horecakwartier. 	<p>Er wordt op verschillende fronten volop gewerkt aan de centrumplannen voor Heerenveen. De nutspartijen zijn gestart op het Gashoudersplein met de eerste aanpassingen qua kabels/leidingen. Het voorlopig ontwerp voor het kernwinkelgebied is vastgesteld, uitvoering start vanaf eind 2024. Uitvoering van de parkeergarage staat gepland vanaf 2026. Gevolgd door de aangrenzende projecten, waaronder het vergroenen van de pleinen en het cultuurkwartier. Voor het cultuurkwartier is een overeenkomst gesloten met de marktpartijen. De plannen voor het horecacluster worden in najaar 2024 uitgewerkt.</p>

	<p>In Jubbega worden, in het belang van de werkzaamheden in het centrum, begin 2024 de werkzaamheden aan de nutsvoorzieningen (nagenoeg) afgerond. Daarna start de realisatie van het nieuwe centrum. De nadruk ligt op de vergroening, als onderdeel van de realisatie van de klimaatadaptieve inrichting, van het centrum. Daarnaast is er binnen de herinrichting van het centrum aandacht voor "ontmoeten".</p>	<p>De werkzaamheden zijn in een afrondende fase. Een aantal laatste zaken zijn helaas vertraagd. Het is de verwachting dat de centrumplannen eind dit jaar afgerond zijn. Mogelijk is er nog beperkt budget beschikbaar om één of meerdere aanvullende maatregelen te treffen.</p>
---	---	--

Wonen: Een thuis voor iedereen

	<p>We maken meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties (Accolade, Elkien en WoonFriesland) en de huurdersverenigingen. Deze voeren we via jaarschijven uit en werken we concreet per jaar (dus in zowel de eerste als tweede helft van 2024 uit).</p>	<p>We werken samen met huurdersverenigingen en woningcorporaties aan de vertaling van de meerjarige prestatieafspraken in de jaarschijf.</p>
	<p>We stellen een convenant op met de woningcorporaties (Accolade, Elkien en WoonFriesland) om langjarige afspraken te maken over het realiseren van nieuwbouw van sociale huurwoningen – 1e helft 2024.</p>	<p>De gesprekken om te komen tot (langjarige) woningbouwafspraken over sociale huurwoningen met de woningcorporaties lopen nog.</p>
	<p>We zetten de komende jaren in op het toevoegen van minimaal tweeduizend woningen. Hierbij ligt de focus op het toevoegen van passende woningen, zowel qua typologieën (voor wie) als qua betaalbaarheid. Hierin werken we de in de raadsagenda benoemde verdichtingsstudie verder uit. Het plan hiervoor is gereed in de 1e helft van 2024.</p>	<p>Via het product "Heerenveen Groeit" worden de woningbouwplannen en woningbouwaantallen naar ruimtelijke inpassing (o.a. verdichtingsstudie) vertaald. De ambities op het gebied van woningbouw zijn hoog. Hoewel we geloven dat de doelstellingen haalbaar zijn, moeten we ons ook realiseren dat bepaalde factoren van invloed kunnen zijn op de uitkomsten. De realisatie van woningbouwprojecten is en blijft uitdagend. Hogere bouw- en rentekosten, netcongestie – er zijn veel trends en ontwikkelingen die de bouwambitie mogelijk hinderen. We brengen en houden deze zo goed mogelijk in beeld en nemen daar waar mogelijk stappen. Heerenveen Groeit helpt ons om te kijken waar deze trends en ontwikkelingen effect hebben en bij te stellen waar dat nodig is.</p>
	<p>We volgen en monitoren de inspanningen en bijbehorende effecten voor het thema en het programma 'een thuis voor iedereen', met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het ontwikkelen van een woonmonitor (eerste helft 2024); - en het uitwerken van passende instrumenten om de woonvisie uit te voeren (eerste helft 2024). 	<p>Het ontwikkelen van de woonmonitor wordt uitgevoerd. U hebt inmiddels Heerenveen Groeit ontvangen, met daarin veel monitoringsinformatie. Als de woonmonitor verder gereed is, ontvangt u als gemeenteraad nadere informatie.</p> <p>Het uitwerken van instrumenten om de Woonvisie uit te voeren, wordt in het tweede halfjaar opgestart. Gelijktijdig worden vanzelfsprekend veel instrumenten ingezet.</p>

	<p>We werken integraal samen aan woonzorgthema's en vraagstukken waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de urgentieverordening (tweede helft 2024); - de Woonzorgvisie: vraagdruk en behoefte doelgroepen woonzorgvisie (onder andere arbeidsmigranten, spoedzoekers en statushouders)(eerste helft 2024); - en het meldpunt Wet goed verhuurderschap (operationeel eerste helft 2024). - het integraal uitwerken van gemeentelijke strategische doelen (zoals onder andere geformuleerd in woonzorg thema's en de woonvisie) in een projectenkaart. (1e helft 2024) - het onderzoeken van de mogelijkheden van pre-mantelzorg woningen (tweede helft 2024). 	<p>Op het gebied van de woonzorgthema's boeken we vooruitgang op het gebied van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De urgentieverordening; - De woonzorgvisie (deze is vertraagd naar afgerond eind 2024/begin 2025); - Meldpunt goed Wet goed verhuurderschap is operationeel; - De projectenkaart wordt uitgewerkt in het product Heerenveen Groeit, welke u in juli ontvangen hebt.
---	--	---

Beheer en onderhoud openbare ruimte

	<p>Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt uitgevoerd op basis van de door de raad vastgestelde (brede) Nota Kapitaalgoederen 2023 - 2027 met bijbehorende beheerplannen. De beheerplannen zijn voor 2024 uitgewerkt in maatregelen en in deze begroting verwerkt. In de paragrafen van deze begroting zijn per beheer-onderwerp de geplande maatregelen voor 2024 opgenomen.</p> <p>We moeten bij een deel van de geplande maatregelen met de kanttkening plaatsen dat de werkzaamheden qua planning afhankelijk zijn van derden. Denk aan de planning van nutsbedrijven, bezwaar van inwoners/betrokkenen en te voeren participatie. Met name door het vele werkaanbod, waarmee de nutsbedrijven te maken hebben, is de aanlooptijd/planning voor de uitvoering van werkzaamheden door nutsbedrijven fors opgelopen en lastig planbaar. Dit maakt dat we werkzaamheden soms opschuiven of naar voren halen.</p> <p>In 2023 zijn we gestart met een andere wijze van verwerking van vrijkomend bermgras of hekkelmateriaal. We zijn hiervoor aangesloten bij het coöperatie Agri Cycling. Hiermee dragen we bij aan de biodiversiteit en bodemleven. Het vrijkomende maaisel wordt gecomposteerd en verwerkt op de percelen van de aangesloten agrariërs. Ook bij het beheer van openbare ruimte hebben wij hierbij aandacht voor de toegankelijkheid.</p>	<p>Voor deze (najaar)rapportage zijn de geplande maatregelen beoordeeld op voortgang.</p> <p>Op onderdelen is sprake van vertraging veroorzaakt door: meer benodigde voorbereidingstijd en/of afstemming/participatie met de omgeving, meer (aanvullend) onderzoek en/of beperkingen in capaciteit vanuit eigen organisatie of van derden (bv. nutsbedrijven). Ook zijn er enkele werkzaamheden gekoppeld aan andere projecten (zoals centrumontwikkeling Heerenveen), waardoor soms schuiven in de tijd aan de orde kan zijn.</p> <p>Op onderdelen zal dan ook sprake zijn van uitloop in afronding of geheel/gedeeltelijk doorschuiven van geplande maatregelen naar 2025.</p> <p>Voor wat betreft de geplande werkzaamheden m.b.t. baggeren is het bestek in voorbereiding en kan na aanbesteding de uitvoering naar verwachting eind oktober/begin november aanvangen. De in dit bestek opgenomen bagger- werkzaamheden zullen derhalve ook nog in 2025 plaatsvinden.</p> <p>Waar vertraging leidt tot benodigde financiële mutaties zal dit via het proces van (budget) overhevelingen in kwartaal 4-2024 nader worden aangegeven.</p>
--	--	---

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

	K.R. Poststraat voor de kantoren tussen de verkeerslichten en de rotonde Zonnebloemstraat, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	De gemeente is bezig met de planuitwerking
	Ds. Kingweg, hoek Rottumerweg, vergroenen door verminderen van verharding en toevoegen van biodiverse beplanting (Heerenveen).	Project loopt op schema
	Kempenaarssingel/ plein, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	Project loopt op schema
	Amelandlaan/ Gooilandlaan, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	Keuze en prioritering van vergroening in de gemeente Heerenveen volgt op het Programma Groenstructuur dat later dit jaar wordt afgerond. Verwachting dat deze activiteit daardoor naar 2025 of 2026 schuift.
	Veldschans/ Atalantstraat parkeerterrein, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	Deze activiteit heeft een relatie met het (her-)inrichtingsproject aan de Veldschans. Planning is nog niet bekend.
	Muntflat, parkeerterrein, verminderen van verharding en hittestress, voorkomen van wateroverlast en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	Onderdeel van aanpak verharding. Planuitwerkingsfase
	Kerkstraat, verminderen van verharding en vergroenen (centrum Heerenveen).	Activiteit wordt uitgesteld tot na afronding van de (bouw-)werkzaamheden in de straat. Het budget willen we in 2024 inzetten voor vergroenings-/biodiversiteitsprojecten met een hoge prioriteit.
	Rembrandtlaan, verminderen van verharding en hittestress en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	Activiteit schuift door naar 2025/2026 in verband met het combineren met de onderhoudswerkzaamheden aan de Kennedylaan.
	Pastoriesingel herinrichten, toevoegen van biodiverse beplanting (Heerenveen).	Project loopt op schema

	Bollen planten langs diverse ontsluitingswegen.	Dit najaar worden de bollen geplant
	Kattebos de Greiden, verminderen van verharding, verminderen van hittestress, verbeteren van de waterafvoer (Heerenveen).	Activiteit wordt in samenhang met een breder project (verharding, riolering) opgepakt. Dit project heeft vertraging tot na 2024. Het budget willen we in 2024 inzetten voor vergroening-/biodiversiteitsprojecten met een hoge prioriteit.
	Toepassen van biodivers zaaimengsel bij nieuwe bermen.	Uitgevoerd
	Analyse en presentatie van de resultaten van het Wildcameraproject 2023.	Het project loopt nog

Heerenveen beter bereikbaar

	<p>Het project Gebiedsontwikkeling Heerenveen A32 (Heerenveen Beter Bereikbaar) is een samenwerking tussen gemeente Heerenveen, RWS en de provincie. Afspraken tussen de samenwerking partners zijn vastgelegd in de Realisatieovereenkomst (ROK), getekend in 2017.</p> <ul style="list-style-type: none"> In 2023 is gestart met de realisatie van de aansluiting van de Oranje Nassaulaan op de RW A32 waarna de werkzaamheden in 2024 worden verlegd naar de kruising Oranje Nassaulaan x Burgemeester Falkenaweg. 	<p>Uitvoering van het kruispunt Heerenveen Midden nagenoeg afgerond (eind september/begin oktober). In de komende maanden worden de laatste afrondende werkzaamheden uitgevoerd en zal de overdracht in het kader van Eigendom, Beheer en Onderhoud (EBO) richting Rijkswaterstaat worden opgestart. Ook loopt er nog een juridische procedure over het planologisch proces omtrent het kruispunt Midden. Na afwijzing van voorlopige voorziening en inhoudelijk geschil bij de rechtbank is ook de voorlopige voorziening bij de Raad van State afgewezen en heeft de inhoudelijke hoorzitting van het hoger beroep bij de Raad van State op 26 augustus jl. plaatsgevonden, waarbij door de Raad van State het ingediende bezwaar ongegrond is verklaard.</p>
---	---	---

Laadinfrastructuur

	<p>In het derde kwartaal van 2024 wordt een nieuw beleidsdocument laadinfrastructuur opgeleverd. Dit beleid loopt samen met de nieuwe Friese laadconcessie.</p>	<p>De uitwerking van het nieuwe beleid heeft vertraging opgelopen. De plankaarten zijn in concept gereed. Nieuw beleid is naar verwachting 1e kwartaal 2025 gereed.</p>
	<p>In oktober 2023 loopt de huidige Friese laadconcessie af. Eind 2023/ begin 2024 wordt er een nieuwe laadconcessie voorbereid samen met de provincie Friesland en de overige Friese gemeenten. In het tweede kwartaal van 2024 leggen we de nieuwe laadconcessie voor aan de gemeenteraad. In het vierde kwartaal van 2024 vindt er een aanbesteding plaats en wordt de laadconcessie gegund.</p>	<p>Het keuzemoment om over te gaan tot een nieuwe concessie is Fryslân breed een jaar uitgesteld, waarmee de huidige concessie met een jaar is verlengd. De achtergrond hiervan is dat met de huidige ontwikkelingen in onder meer de wijze waarop we energie inkopen, maakt dat we Fryslân breed willen overwegen of de huidige manier van werken het meest passend is.</p>
	<p>Op basis van de prognosekaarten voor elektrisch laden is er in 2024 in de gemeente Heerenveen behoefte aan zo'n 40 extra laadpalen. Deze gaan we realiseren. Naast laadpalen in de openbare ruimte worden er ook laadvoorzieningen meegenomen in de nieuw te realiseren parkeergarage Burgemeester Kuperusplein.</p>	<p>In navolging op de voorjaarsrapportage verloopt realisatie op dit moment iets beter. Van de beoogde 40 laadpalen zijn er 7 gerealiseerd. Dit houdt verband met het lagere dan verwachte aantal aanvragen, waarvan er op dit moment nog 9 in behandeling zijn.</p>

Mobiliteit, verkeer en parkeren

	<p>Eind 2024 wordt de Mobiliteitsvisie 2040 annex het Mobiliteitsplan 2035 opgeleverd. Hierin wordt aan de hand van een visie en nadere invulling daarvan richting gegeven aan het toekomstige beleid rond Mobiliteit. Het vastgestelde plan wordt daarna uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma, voortschrijdend per 2 à 3 jaar. Het proces verloopt in een paar stappen: voorjaar 2024 het visiegedeelte. In de zomer 2024 de vertaling van de Mobiliteitsvisie 2040 in een Mobiliteitsplan 2035. Najaar 2024 formele inspraak/inloop/ter inzagelegging, zienswijzen met reactienota en finaal besluit in de raad.</p>	<p>Er is een startnotitie uitgewerkt en er heeft een dialoogsessie plaatsgevonden met een klein deel van de gemeenteraad. Op basis hiervan is geconcludeerd dat we de aanpak voor het opstellen van de mobiliteitsvisie herzien. De aanpak vertraagt hierdoor, waardoor formele inspraak niet eerder dan in de 2e kwartaal van 2025 kan plaatsvinden.</p>
---	--	---

	<p>De parkeerdienst InPublic verzorgt onze parkeerhandhaving- en uitgifte parkeervergunningen. Het dienstverleningscontract loopt op 1 april 2024 af. De voorbereidingen om te kunnen aanbesteden vinden in 2023 plaats. Uitvraag op de markt in Q4-2023 en opdracht in Q1-2024.</p>	<p>De aanbesteding voor de nieuwe parkeerdienstverlening is gereed. De huidige partij heeft het werk opnieuw aangenomen, echter tegen meerkosten van € 100.000. De meerkosten worden opgevangen binnen het totale product betaald parkeren door hogere opbrengsten en zijn verwerkt in de Perspectiefnota 2024.</p>
	<p>Voor de doorfietsroute Drachten - Heerenveen vindt er overleg plaats met de gemeenten Opsterland en Smallingerland, ter voorbereiding van de realisatie die gereed moet zijn in Q1-2026. Het totaal beschikbaar budget is € 10,8 miljoen ex. btw, waarvan € 5,4 miljoen ex. btw (50%-cofinanciering) van de provincie Fryslân.</p>	<p>Er is een voorlopig ontwerp uitgewerkt voor de drie deelnemende gemeenten. Deze investering wordt mede in het licht van het project duurzaam financieel herstel heroverwogen. In het kader van de subsidievoorwaarde voor de start van de werkzaamheden in 2025, geeft dit druk op de samenwerking en voortgang, waarbij vooral vanuit de deelnemende gemeenten duidelijkheid vanuit de gemeente Heerenveen wenselijk/noodzakelijk is. We verwachten nog een mogelijk beperkte Rijkssubsidie op dit project te kunnen ontvangen.</p>
	<p>In 2024 ontwikkelen we een nieuw verkeersmodel. Dit gebruiken we als prognose en/of scenariomodel voor de toekomst. Daarnaast moeten we vanuit het Besluit Kwaliteit Leefomgeving met als basisjaar 2022, de Basis Geluid Emissie (BGE vaststellen. Dit is een wettelijke plicht. Het verkeersmodel is gereed in Q2 2024.</p>	<p>De werkzaamheden zijn deels gereed, en deels vertraagd. Het wordt nog dit jaar opgeleverd. Aanvullend wordt meteen de nieuwe situatie rondom Heerenveen Beter Bereikbaar eind dit jaar verwerkt in het model.</p>
	<p>In 2020 hebben wij een specifieke uitkering ontvangen in het kader van de Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021 (SPV). In 2024 is het voornemen om in combinatie met verhardingen de locaties Kattebos en Kennedylaan her in te richten.</p>	<p>De werkzaamheden zijn in voorbereiding, ontwerp van de nieuwe situatie. Uitvoering is in combinatie met onderhoud van wegen. Uitvoering vindt plaats in 2025/2026.</p>

Afval

	<p>We zorgen dat we met de beschikbare middelen het huishoudelijk afval op zo efficiënt en duurzaam mogelijke wijze inzamelen en verwerken, waardoor we koploper blijven in Friesland op het gebied van afvalscheiding.</p>	<p>Onze afvalcijfers over het eerste halfjaar van 2024 komen overeen met de cijfers van het eerste halfjaar van 2023. We liggen op koers onze doelen te halen we daarmee als koploper van Fryslân uit de bus te komen.</p>
	<p>We dringen bijplaatsingen bij ondergrondse containers verder terug.</p>	<p>De aanpak om dit terug te dringen is in volle gang</p>

	We zorgen voor meer bekendheid van wasbare luiers en verminderen de hoeveelheid wegwerpluiers in het huisvuil. Hiervoor openen we een subsidieregeling voor wasbare kinderluiers met een looptijd van 2 jaar.	Elke 6 weken is er een informatieavond in de gemeente om (toekomstige) ouders te informeren over de wasbare luiers en subsidieregeling.
	We gaan actief communiceren over brandrisico's van batterij-/accu-apparaten/lachgascilinders in het huisvuil.	Dit najaar gaan we via onze socials hierover communiceren
	We gaan voor de derde keer een tweejarige contractperiode aan voor Schoon Belonen Heerenveen met bestaande en nieuwe deelnemers, waarmee we zorgen voor weinig zwerfvuil.	Dit is gerealiseerd
	We organiseren leuke zwerfvuil-opruim-evenementen voor basisscholieren, waardoor basisschoolkinderen breed in aanraking komen met zwerfafval.	Voor dit najaar staat de E-waste Race voor basisscholen in Heerenveen gepland. De E-waste Race combineert educatie met een toffe inzamelingscampagne en maakt het verzamelen van elektr(on)isch afval leuk, leerzaam en gemakkelijk.
	In 2022 is gestart met de planvorming voor het realiseren van een circulair ambachtscentrum. We koersen op realisatie van het circulair ambachtscentrum in 2025. Uiterlijk begin 2024 leggen wij u een voorstel ter besluitvorming voor.	Na besluitvorming dit voorjaar door de raad is de planvorming door Omrin verder opgepakt.

Openbare orde en Veiligheid

	Het opstellen van een convenant veilig uitgaan met alle betrokken partners.	Het concept convenant is gereed. Betreft convenant tussen horeca, politie en gemeente. Verwachting afronding oktober/november 2024.
	Het vergroten van de bewustwording op het gebied van ondermijning en digitale veiligheid door het organiseren van trainingen en uitvoeren van projecten.	We organiseren een cybermarkt (digitale veiligheidsmarkt) voor 45-plussers, met ketenpartners. En we werken aan het opstellen van een intentieovereenkomst - publiek private samenwerking - met de HOWO gemeenten, samen met ketenpartners, inzetten voor de cyberweerbaarheid van gemeenten.
	Het inrichten van een weegtafel radicalisering.	De weegtafel is ingericht. Betreft een lokale opzet met regionale samenwerking.

	Het voorkomen en bestrijden van ongeregelde betaald voetbal wedstrijden.	Dit betreft een continu proces waarbij we samen met onze ketenpartners (OM - Politie - SC Heerenveen) hieraan werken, waarbij we een persoonsgerichte aanpak hanteren. Risicowedstrijden krijgen hierbij extra aandacht, daarnaast werken we informatie en risicogestuurd en aansluiten bij landelijke ontwikkelingen.
	Het adequaat inzetten van bestuurlijke instrumentaria voor het handhaven van de openbare orde.	De juridische bevoegdheden zijn op orde gebracht, door inzet van een externe jurist. Dit wordt structureel ingevuld met eigen formatie. Bij een aantal incidenten zijn de bestuurlijke instrumenten hiervoor inzet.
	Het organiseren van minimaal 2 integrale controles op het gebied van ondermijnende criminaliteit.	We hebben hiervoor een controle georganiseerd en uitgevoerd. De tweede wordt voorbereid.

Wat mag het kosten

Fysieke Leefomgeving	Bedragen x € 1.000							
	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024	43.737	-64.610	32.893	-54.809	28936	-51.195	31.136	-54.961
Budgetoverhevelingen 2023-2024	1.019	-1.019						
Raadsbesluiten								
Voorjaarsrapportage O&O	-3.454	3.638	7.920	-7.920	13.262	-13.262	9.500	-9.500
Voorjaarsrapportage bijsturing		-557		-195				
Horeca De Heide					9	-9	9	-9
Zonnepark KNO			11		11		11	-23
SPUK F28 CDOKE	1.330	-1.330	1.310	-1.310				
Vm school Tjalleberd	15	-15						
Aankoop vm ING bank	22	-22	30	-42	30	-44	30	-46
Parkeergarage BK-plein								-162
Reserve mutaties	1.082	-588	195	-11	-	-11	-	-11
Subtotaal stand thema	43.751	-64.511	42.359	-64.295	42.248	-64.529	40.686	-64.720

O&O mutaties:

10	Verdeling transitiebudgetten		-490						
15	Actualisatie grondexploitatie bedrijven	618							
16	Actualisatie grondexploitatie wonen	-422							
17	Afval	-93	14						
19	Grondaankoop Poiesz Akkrum		-26						
2	Herverdeling SPUK CDOKE	-400	400	-355	355				
23	Begrafnisrechten	113							
25	Juridische kosten omgevingsvergunningen		-70						
27	Omgevingsvergunningen	-150							
3	Circulaire transitie		16		16		16		16
4	Uitkering AR GR A7	250							

Bijstuuringsvoorstellen:

1	Duurzaamheid		86						
23	RSP2 fase bereikbaarheid A32		69						
30	Coa locatieonderzoek		-100						
31	Light Challenge	39	-39	67	-67	1	-1		
32	Baggeren	-500	500	500	-500				
6	Het Meer 32,34,36 en 67				-15		-16		-16

Mutaties Najaarsrapportage	-545	360	212	-211	1	-1	-	-
-----------------------------------	------	-----	-----	------	---	----	---	---

Reserve mutaties Najaarsrapportage

15	Actualisatie grondexploitatie bedrijven		-618						
16	Actualisatie grondexploitatie wonen		422						
19	Grondaankoop Poiesz Akkrum	26							
23	RSP2 fase bereikbaarheid A32		-69						
30	Coa locatieonderzoek	100							
4	Uitkering AR GR A7		-250						

Totaal thema	43.332	-64.666	42.571	-64.506	42.249	-64.530	40.686	-64.720
---------------------	--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------

Toelichting O&O mutaties**10. Verdeling transitiebudgetten programma's**

In deze wijziging wordt een verdeling van de transitiebudgetten naar de juiste thema's en nieuwe grootboekrekeningen verwerkt voor een bedrag van € 400.000. Dit gaat van Overhead naar het thema Fysieke Leefomgeving. Dit betreft het programma een thuis voor iedereen en het programma landschap in balans. De verdeling transitiebudgetten programma's heeft geen financiële consequenties.

15. Actualisatie grondexploitatie bedrijven

We hebben afgesproken dat we voor de grondexploitatie bij de Najaarsrapportage 90% van de verwachte winst nemen. Bij de Voorjaarsrapportage was al 60% verwerkt. Nu komt dus het verschil ten gunste van het resultaat.

16. Actualisatie grondexploitaties wonen

We hebben afgesproken dat we voor de grondexploitaties bij de Najaarsrapportage 90% van de verwachte winst nemen. Bij de Voorjaarsrapportage was al 60% verwerkt. Nu komt dus het verschil ten gunste van het resultaat (€ 60.000). Daarnaast is er, conform het raadsvoorstel dat voor de zomervakantie in de raad is besproken, een aanpassing op de grondexploitatie van Skoatterwâld fase 3 verwerkt. Gevolg hiervan is dat voor deze grondexploitatie de genomen winst in de Voorjaarsrapportage volledig moet worden teruggedraaid (-€ 132.000) evenals een deel van in 2023 genomen winst (-€ 350.000). Totaal heeft dit een negatief effect van € 422.000.

17. Afval

Er wordt goed gebruik gemaakt van de Bofkontjesregeling. Tot en met 1 augustus zijn 23 aanvragen toegekend. Dit is meer dan waar in de initiële begroting rekening mee was gehouden waardoor de lasten hoger zijn.

De kosten voor de milieustraten zijn hoger, omdat zowel het aanbod als de verwerkingskosten stijgen en daarnaast blijven de opbrengsten achter als gevolg van lagere opbrengstprijzen.

Daarnaast is er een nadeel van € 80.000 door lagere BCF (BTW-compensatie Fonds), met name vanwege lagere lasten nascheidingsmodel kunststoffen waarover in de Voorjaarrapportage is gerapporteerd.

Voor het resultaat uit de afvalstoffenheffing betekent het voorgaande een hogere onttrekking ad € 63.000 uit de voorziening voor van derden verkregen middelen afval. Naast de kosten die gedekt worden uit de afvalstoffenheffing is er ook nog sprake van kosten voor zwerfafval. Op dit onderdeel verwachten we een voordeel van € 85.000 door € 88.000 aan lagere lasten en € 3.000 aan lagere baten.

Per saldo zorgen voorgaande mutaties voor een lagere bate van € 93.000 en lagere lasten van € 14.000. Dat geeft een negatief effect op het resultaat van € 79.000.

19. Grondaankoop Poiesz Akkrum

In 2020 heeft uw raad ingestemd met een voorstel over de nieuwbouw van een supermarkt in Akkrum. Daarbij zou ook grond worden verworven voor het realiseren van parkeerplaatsen en tevens vindt er een grondruil plaats met de Poiesz. Nu alles gereed is, kan deze verwerving en ruiling in dit jaar plaatsvinden. Daarmee kunnen de gevolgen uit het raadsvoorstel worden verwerkt. Hiervoor was al een bedrag gereserveerd in de algemene reserve.

2. Herverdeling SPUK CDOKE

Dit betreft een technische wijziging voor de verdeling van de budgetten vanuit de SPUK CDOKE (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid). Per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat, doordat de baten en lasten met gelijke bedragen worden verlaagd.

23. Begrafenisrechten

De inkomsten in 2024 zijn hoger dan de prognose. Dit is deels te verklaren doordat de tarieven per januari 2024 zijn verhoogd tot marktconforme tarieven. Daarnaast zijn de inkomsten eenmalig hoger als gevolg van een groter aantal verlengingen in november/december 2023. Rechthebbenden (waarvan de rechten in 2024 verlopen) hebben ervoor gekozen om alvast in 2023 te verlengen en gebruik te maken van de nog niet verhoogde tarieven. Deze verlengingen zijn deels in 2024 administratief verwerkt waardoor de baten in 2024 eenmalig hoger zijn.

25. Juridische kosten omgevingsvergunningen

De extra kosten worden veroorzaakt door een aantal langdurige juridische procedures (op zowel verleende als geweigerde vergunningen). Deze procedures vragen vanwege hun specifieke unieke karakter extra inhuur. Daarnaast zien we een toenemend aantal zienswijzen en bezwaar- en beroepen bij de afgifte van Omgevingsvergunningen. De ambitie om maatwerk toe te passen en af te wijken van algemene regels werkt dit in de hand. Daartegenover staat dat het niet toepassen van maatwerk en dus weigeren van een vergunning ook steeds meer juridische procedures veroorzaakt en zoals gezegd ook een deel van deze overschrijding veroorzaakt.

27. Omgevingsvergunningen

De inkomsten op leges Omgevingsvergunningen zijn op dit moment lager dan geraamd. Verklaring is het feit dat met name het aantal grotere bouwprojecten relatief gezien minder is. Juist deze projecten zorgen voor veel inkomsten. De bouw en daarmee deze inkomstenpost is sterk afhankelijk van hypotheekrente en bouwkosten, die zijn op dit moment relatief hoog.

3. Circulaire transitie

Dit betreft een budgettaire verschuiving van het thema Fysieke leefomgeving en het onderdeel Overhead naar het thema Economische leefomgeving. De verschuiving heeft geen effect op het begrotingssaldo.

4. Uitkering GR A7

Ontwikkelingsmaatschappij Bedrijvenparken A-7 Heerenveen – Joure had op 31 december 2023 een kaspositie van € 846.000. De rentebaten die daaruit voortvloeien leiden tot een last vanuit de vennootschapsbelasting. Het Bestuur van Gemeenschappelijke regeling Ontwikkelingsmaatschappij Bedrijvenparken A-7 Heerenveen – Joure heeft besloten om aan de beide deelnemende gemeenten De Fryske Marren en Heerenveen éénmalig € 500.000 uit te betalen, ieder € 250.000. Het Bestuur beoogt daarmee de verschuldigde vennootschapsbelasting te drukken.

Toelichting bijsturingsvoorstellen

1. Duurzaamheid (LEEF)

Het project Lokaal Energie Experimenten Fonds (LEEF) is in het tweede kwartaal van 2024 afgerond. Niet alle vijf Groene Gangmakers hebben het aangevraagde budget besteed en daardoor is er een restant van € 86.000 ontstaan. Dit kan terugvloeien naar de algemene middelen.

23. RSP2 fase bereikbaarheid A32

Voor de Burgemeester Falkenaweg is in de perspectiefnota opgenomen dat we ons beperken tot het regulier onderhoud en het verbeteren van de verkeersveiligheid op twee kruispunten: Sallandlaan en de Jan Mankeslaan.

Door het beperken van de scope zijn ook de gereserveerde middelen voor RSP2 fase bereikbaar A32, waaruit de projectplankosten voor het ontwerpen van bijvoorbeeld een gewijzigd of ander wegprofiel zouden worden gedekt, niet meer nodig. Het budget kan daarmee komen te vervallen.

30. COA Locatieonderzoek

Op 29 februari jl. nam uw raad het amendement ID 45 aan waarin het college wordt opgedragen om te onderzoeken of het realiseren van kleinschalige locaties voor AZC's mogelijk is. Op basis van de opdracht van de raad is een locatie-onderzoek gestart. Een van de uitgangspunten van uw raad was om vroegtijdige participatie te organiseren. Dit maakt onderdeel uit van het locatie-onderzoek. Voor het onderzoek kleinschalige AZC's is bij de bestuursrapportage in het voorjaar 2024 een bedrag beschikbaar gesteld van € 60.000. Dit is niet voldoende mede gezien de communicatie en participatieopgave. Er is een eenmalig aanvullend bedrag nodig voor procesbegeleiding en participatie en kosten interne inzet van € 100.000.

31. Light Challenge

De Light Challenge editie 2021/2022 is mede door de gemeente Heerenveen georganiseerd. Voor deze editie was door gemeente Heerenveen een subsidie aangevraagd en toegekend. Helaas konden, vanwege de geldende coronabeperkingen, niet alle onderdelen van deze Light Challenge volledig worden uitgevoerd. Hierdoor is een deel van het subsidiebedrag onbenut gebleven. Dit resterende, gelabelde subsidiebedrag wordt kostenneutraal ingezet voor een nieuwe editie van de Light Challenge. Deze nieuwe editie wordt door een externe partij georganiseerd binnen het Darker Sky project. De kosten die we voor dit project maken worden voor 60% gefinancierd vanuit het Europese subsidieprogramma Interreg North Sea, en voor 40% door de provincie Fryslân. Om de externe partij van een werkbudget te voorzien wordt er eenmalig een voorfinanciering van € 20.000 gedaan, dat vervolgens bij afsluiting van het project in 2026 weer wordt verrekend.

41. Baggeren

De gemeente voert samen met het waterschap een groot project uit om watergangen in het bebouwd gebied op diepte te brengen. Het is een omvangrijk werk met veel uitzoekwerk en afstemming met diverse partijen en aanliggende eigenaren. Het werk is verdeeld in twee fasen. De uitvoering van de eerste fase staat op het punt van beginnen. De tweede fase zit momenteel in de voorbereidingsfase. De uitvoering zal in de winter van 2024/2025 worden opgestart en loopt door in het nieuwe jaar. Daarom wordt hierbij verzocht om het incidentele bedrag van € 500.000 over te hevelen naar 2025. Per saldo heeft dit geen resultaatteffect.

Investerings

Bedragen x € 1.000

Fysieke Leefomgeving	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024	1.613	-23.036	2.850	-16.342	2.950	-7.702	2.995	-7.234

Kredietoverhevelingen

Overheveling Restantkredieten KD 2023-2024	9.351	-10.618	-	-	-	-	-	-
Corr. overheveling restantkredieten 2023-2024	-1.985	1.380	-	-	-	-	-	-

Raadsbesluiten

Vorbereidingskrediet J.B. Kanschool Jubbega	-	-48	-	-	-	-	-	-
Voorjaarsrapportage bijsturing	-	-250	-	-	-	-	-	-
Horeca De Heide	-	-	-	-185	-	-	-	-
Zonnepark KNO	800	-3.408	-	-	-	-	-	-
Vm school Tjalleberd	97	-	-	-	-	-	-	-
Aankoop vm ING bank	-	-690	-	-	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet Ontwikkeling Akkrum	-	-120	-	-	-	-	-	-
Parkeergarage BK-plein	-	-	319	-	320	-	-	-

O&O mutaties:

14	Verkoop Aengwilderweg 284	-97	-	-	-	-	-	-
18	Afwikkeling voorbereidingskrediet ZP KNO	-800	-	-	-	-	-	-
42	Vervangen VRI Rottumerweg	-	-48	-	-	-	-	-

Bijsturingvoorstellen:

14	Grond batterij Sportstad	-	-35	-	-	-	-	-
15	Fietspad busstation	36	-36	-	-	-	-	-
16	Sanitairgebouw Aldeboarn	-	-25	-	-	-	-	-
17	Walstroom Aldeboarn	-	-18	-	-	-	-	-
2	Vorbereidingskrediet Gebiedsvisie A32	-	-12	-	-	-	-	-
6	Het Meer 32,34,36 en 67	-300	-	-	-	-	-	-
8	Investerings Centrumvisie Heerenveen	-	-156	-	88	-	68	-

Totaal thema	6.601	- 12.666	-	1.958	410	-539	549	-1.587
---------------------	--------------	-----------------	----------	--------------	------------	-------------	------------	---------------

Toelichting O&O mutaties

14. Verkoop Aengwirderweg 284 (vm. school Tjalleberd)

We hadden rekening gehouden met de verkoop van dit gebouw in 2024, maar dat wordt naar verwachting 2025. Daarnaast is de wijze van verwerken gewijzigd en trekken we dat hierbij administratief recht. Dit heeft geen resultaat-effect. Wanneer de verkoop is gerealiseerd zal dit in 2025 worden verwerkt in de tussenrapportage.

18. Afwikkeling voorbereidingskrediet ZP KNO

In het raadsvoorstel over het Zonnepark Klaverblad Noord-Oost, dat afgelopen april door uw Raad is behandeld, is benoemd dat de kosten van het voorbereidingskrediet ad € 800.000 door de exploitant worden vergoed. De wijze van verwerken is aangepast en verloopt nu via de exploitatie. Dit heeft geen impact op het resultaat.

42 Vervangen VRI Rotummerweg

Bij de aanvraag van het krediet voor de vervanging van een verkeersregelininstallatie aan de Rotummerweg in 2021 (€ 150.000) is er geen rekening gehouden met de tijdelijke verkeersmaatregelen die getroffen moeten worden voor de aanleg van een nieuw systeem. Daarom wordt nu een extra krediet aangevraagd van € 48.000.

Toelichting bijsturingvoorstellen

14. Grond batterij Sportstad

Sportstad krijgt een recht van opstal van een stuk grond vanuit de grondexploitatie Stadiongebied. Op deze grond komt een batterij te staan om de overtollige opbrengst vanuit de zonnepanelen op te kunnen slaan, zodat dit op een later tijdstip gebruikt kan worden. De grond wordt op basis van de taxatiewaarde overgedragen aan de algemene dienst, zodat van hieruit het recht van opstal in rekening kan worden gebracht. Hiermee was geen rekening gehouden in de berekening van de grondexploitatie. Dit wordt meegenomen bij de actualisatie van de grondexploitaties bij de jaarrekening 2024.

15. Fietspad busstation Heerenveen

Voor de aanleg van een fietspad bij het busstation is een investeringskrediet van € 114.000 nodig. Hiervoor is er vanuit provincie Fryslân een subsidie toegekend. De toegekende subsidie dekt de volledige kosten. Dit betreft een aanvulling van € 36.000 op het investeringskrediet van € 78.000 dat was aangevraagd in de voorjaarsrapportage.

16. Sanitair gebouw Aldeboarn

Vanuit de centrumvisie Aldeboarn is afgesproken dat het huidige sanitairgebouw zou worden opgewaardeerd. Hiervoor is € 50.000 beschikbaar uit het krediet voor de centrumvisie, maar dat is niet toereikend. Hierbij wordt een extra krediet van € 25.000 aangevraagd.

17. Walstroompunten Aldeboarn

In de centrumvisie Aldeboarn is rekening gehouden met de aanleg van walstroompunten en een watertappunt. Deze investeringen (€ 30.000) hebben een meerjarig nut en moeten geactiveerd worden. Een deel (€ 12.000) van deze investering kan worden gedekt uit het beschikbare krediet voor de centrumvisie. Wij verzoeken u het restant van € 18.000 als krediet aanvullend beschikbaar te stellen en het budget waterrecreatie, dat hiervoor beschikbaar was, met € 18.000 te verlagen.

2. Voorbereidingskrediet Gebiedsvisie A32

Als gevolg van een langere doorlooptijd wordt voor de afronding van de Gebiedsvisie A32 een aanvullend krediet van € 30.000 gevraagd. Een deel van de kosten (€ 18.000) wordt doorbelast aan de grondexploitaties Stadiongebied en Skoatterwâld fase 1/2.

6. Investering Verbeteringen A32 - Het Meer 32-34-36 en 67

In het kader van het project Verbeteringen A32 zijn de woningen Het Meer 32-34-36 en 67 aangekocht. Na aftrek van de subsidie van de provincie zijn beide objecten beiden voor € 1,- geactiveerd als vastgoed. Aansluitend zijn de woningen 32-34-36 ten laste van het project gesloopt.

In het krediet Verbeteringen A32 is een baat geraamd voor de verkoop van beide locaties van € 300.000. BBV-technisch mag de verkoop van het vastgoed niet vermengd worden met de Verbeteringen A-32.

Het Meer 67 wordt gebruikt als uitvalsbasis voor de Verbeteringen A32. Deze investering loopt op zijn eind. De locatie wordt ondertussen ook gebruikt als uitvalsbasis voor de centrumontwikkelingen Heerenveen. We willen dit gebruik voort zetten. Daarom willen de verkoop van dit pand uitstellen.

Het Meer 32-34-36 is een potentiële locatie voor de vestiging van een ambulancepost. De getaxeerde waarde van beide locaties bedraagt ongeveer € 600.000. Bij verkoop van de beide locaties wordt de verkoopopbrengst na aftrek van de boekwaarde van 2 maal € 1,- verantwoord ten bate van de lopende begroting en/of de betreffende jaarrekening. De exploitatielasten van Het Meer 67 zijn verwerkt in de begrotingen van 2024 en 2025.

Ons voorstel welke in deze Najaarsrapportage is verwerkt is:

1. Het krediet Verbeteringen A32 verhogen voor het gemeentelijke aandeel en de structurele kapitaallasten van € 15.400 in de begroting 2025 meenemen;
2. De verkoopopbrengst van het Meer 32-34-36 en 67 te zijner tijd in de dan lopende begroting en/of betreffende jaarrekening als een incidentele baat meenemen.

8. Voorbereidingskredieten Centrum Heerenveen

In de begrotingen 2024 en 2025 is rekening gehouden met voorgenomen investeringen in het centrum van Heerenveen. Het gaat daarbij het Horecacluster Breedpad-Amelius van Oenemapark (2025) en Ernst van Harenplein/Gashoudersplein (2026). Om uw Raad voor de uitvoering een goed voorstel aan te bieden, is het noodzakelijk dat we starten met de voorbereidingen. Wij verzoeken u om 10% van de investeringsom, respectievelijk € 88.000 en € 68.000 als voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen, zodat we dit jaar nog kunnen starten met de voorbereidingen. Hiermee halen we een deel van het krediet naar voren. De kapitaallasten van de voorgenomen investeringen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

Mensen Middelen en Bestuur

Successen

Servicegerichte dienstverlening van team Burgerzaken

Door veranderde wetgeving heeft het team Burgerzaken vanaf 2024 t/m 2028 te maken met een verdubbeling in de aanvragen van reisdocumenten. Dit is geen gemakkelijke opgave. Gelukkig is het team tijdig begonnen met het bedenken en uitvoeren van maatregelen. Inwoners ontvangen tijdig informatie over het document dat verloopt. Het team heeft een flexibele schil van medewerkers ingericht. Hierdoor zijn in tegenstelling met veel andere gemeenten, geen wachttijden ontstaan. Het team heeft hiernaast nog een pilot gedaan om in de maand juli ook op donderdagavond open te zijn. Tijdens de pilot onderzocht het team of uitbreiding- en andere openingstijden beter voldoen aan de wensen van inwoners en zo bijdragen aan een betere dienstverlening. Ook kon tijdens de pilot nog eens goed gekeken worden wat de impact is op de organisatie en de hieruit voortkomende kosten. Veel inwoners hebben gebruik gemaakt van deze uitbreiding en waren hierover erg tevreden. Kortom, door tijdig servicegericht te handelen zijn inwoners tevreden en bleef de werkdruk voor de teamleden beheersbaar.

Organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling binnen Heerenveen verloopt succesvol. Bij deze ontwikkeling staat de inzet van alle medewerkers centraal. Dit terwijl de dagelijkse dienstverlening natuurlijk blijft doorgaan. We hebben mooie resultaten behaald binnen zowel spoor 1, "fijn samenwerken," als spoor 2, "structuur en governance wijzigingen." De betrokkenheid van de Ondernemingsraad (OR) en het management speelt hierbij een belangrijke rol. Deze samenwerking draagt bij aan een constructieve werkcultuur, waarin open communicatie en gezamenlijke inspanning centraal staan.

Spoor 1: Fijn Samenwerken

- Er zijn diverse interactieve activiteiten georganiseerd om de onderlinge samenwerking te versterken.
- Op 4 juli werkten 100 medewerkers aan het formuleren van spelregels voor de gewenste samenwerking. Dit laat de betrokkenheid van onze medewerkers zien.
- Spoor 1 is nu onderdeel van het project "Gouden Plak om te Werken" met verdere ondersteuning voor integraal samenwerken.

Structuur- en Governancewijziging

- In april stemde het college in met een voorstel voor de nieuwe organisatiestructuur en governance, die ontworpen zijn door zo'n 30 collega's vanuit verschillende onderdelen van de organisatie. Met als doel om maatschappelijke vraagstukken beter te prioriteren en gezamenlijk op te pakken.
- Voor de zomer werd een projectgroep opgericht om de implementatie van een concerndirectie per 1 januari te realiseren.

Leiderschapsontwikkeling

- Een passend leiderschapsprogramma is een belangrijk onderdeel van "Gouden Plak om te Werken." In het najaar ligt de focus op het voorbereiden van het plaatsingsproces voor de topstructuur en de ontwikkeling van leiderschap binnen de organisatie.

De organisatie is volop in ontwikkeling met belangrijke stappen richting een toekomstbestendige organisatie.

Wat hebben we gedaan in 2024

Overheidstransitie/programma dienstverlening

	het bijstellen van de ambitie en de werkwijze van het KCC.	Er worden afspraken gemaakt over bereikbaarheid, werkprocessen, het voorkomen van herhaalverkeer en het realiseren van quick wins. Vanuit daar kan een realistische ambitie worden vastgesteld.
	het kader servicenormen.	<p>De visie op dienstverlening is op voorstel college uitgesteld tot najaar 2025. Servicenormen zijn verbonden aan de visie en ambitieniveaus en zijn dus ook uitgesteld.</p> <p>Het programma Dienstverlening (overheidstransitie) is in de jaren 2024 en 2025 vooral gericht op verbeteren en digitaliseren van processen om op het basisniveau voor dienstverlening te komen. Daarna is het van belang om een ambitieniveau te gaan vaststellen middels een visie.</p> <p>T.a.v. de telefonische bereikbaarheid worden wel kaders uitgewerkt voor de bereikbaarheid.</p>
	Implementatie van diverse wetten gericht op transparantie en actieve communicatie met onze inwoners.	Eind 2024 wordt gestart met het project integrale informatiewetten. Dit doen we op basis van eerdere impactanalyses. Dit project gaat inzicht geven in wat we moeten doen om deze wetten in samenhang met elkaar op te pakken. Met als doel dat we deze wetten zo slim mogelijk kunnen invoeren in 2025.

	<p>verbetering van de bedrijfsvoering; ondersteunend aan dienstverlening is een goede bedrijfsvoering randvoorwaardelijk en daar ligt dan ook een deel van focus op voor 2024.</p>	<p>Verbinding tussen de organisatieontwikkeling en het programma dienstverlening wordt continu gelegd. Samen vormen ze de kern van de organisatiekoers van Heerenveen.</p> <p>Verbinding wordt o.a. gelegd bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Optimaliseren van processen en waar mogelijk digitaliseren; zowel enkelvoudige processen als complexe processen over afdelingen heen - Het maken van samenwerkingsafspraken binnen processen en ketens - DNA en werken vanuit de gezamenlijke bedoeling - Werken aan gezamenlijk doel, resultaat of product (o.a. gezamenlijke ambities op gebied van dienstverlening) - Het ontwikkelen van eigenaarschap en vaardigheden - Het doorontwikkelen van werken vanuit de bedoeling met het maken een nieuw houvast en het doorontwikkelen van opgavegericht werken
---	--	--

Organisatieontwikkeling

	<p>We zetten in op een traject om de samenwerking te verbeteren én om fijn samen te werken binnen de gemeente.</p>	<p>Spoor 1 van de organisatieontwikkeling is het traject fijn samen werken, hierop hebben verschillende activiteiten plaatsgevonden om de onderlinge samenwerking te verbeteren. Er zijn interactieve bijeenkomsten voor medewerkers georganiseerd die zeer productief zijn geweest. De laatste bijeenkomst op 4 juli stond in het teken van de k8 van Heerenveen, om invulling te geven aan de spelregels hoe we samen willen werken. Spoor 1 fijn samen werken is onderdeel geworden van het project een 'gouden plak' om te werken. Komende periode zal de deelprojectgroep ondersteuning bieden aan samenwerking binnen het project en vervolg geven aan verbeteren van integraal samenwerken binnen de organisatie.</p>
	<p>We zetten in op een governance en structuur die beter aansluit bij de maatschappelijke opgaven en de eisen aan fijn samen werken.</p>	<p>In april heeft het college een positief besluit genomen op het voorstel voor de structuur en governance wijziging. Deze voorgestelde wijziging sluit beter bij de organisatie, zodat vraagstukken uit de maatschappij geagendeerd en geprioriteerd kunnen gaan worden op de opgavetafel. Om de voorgestelde wijziging werkend te krijgen is er voor de zomer een projectgroep opgericht waarin alle benodigde onderdelen verder uitgewerkt worden zodat de doelstelling om op 1 januari te werken met een concerndirectie gehaald wordt.</p>

	<p>We zetten in op doorontwikkeling van de sturing en control én het leiderschap.</p>	<p>Onderdeel van het project 'Gouden plak om te werken' is ontwikkeling van een passend leiderschapsprogramma. In het najaar wordt eerst de voorbereiding getroffen voor het plaatsingsproces van de topstructuur en er wordt tegelijkertijd ingezet op leiderschapsontwikkeling.</p>
---	---	---

Verbeteren bedrijfsvoering

	<p>Verbeterde dienstverlening wordt deels gerealiseerd door het meer klantgericht maken van processen in de bedrijfsvoering. Hiervoor wordt procesoptimalisatie (o.a. LEAN) ingezet waarbij ook aanpassingen aan informatiesystemen en digitalisering worden doorgevoerd. Realisatie via het programma dienstverlening.</p>	<p>Begin 2024 is de organisatie opgezet die nodig is voor procesgericht werken. Gestart is met drie parallelle trajecten: 1) Formulieren van kaders en richtlijnen rondom procesgericht werken en standaardisatie in werkwijze en gebruikte middelen (o.a. Engage). Eind 2024 is dit traject in de basis gereed (versie 1). 2) Scholing en kwaliteitsverbetering in de organisatie t.a.v. zowel het procesgericht werken als ook optimalisatie (lean) en registratie/ ontsluiting. Eind 2024 zullen 30+ collega's vanuit alle afdelingen van de organisatie als procesmodeler of procesbeheerder getraind zijn. Ze kunnen dan werken met de middelen en zijn ook geschoold t.a.v. procesgericht werken en bekend met de afspraken, kaders en richtlijnen. 3) Optimalisatie dienstverleningsprocessen. Hierbij is een methodiek gekozen om te starten bij de meest relevante processen, die processen die de grootste verbetering in zich hebben dan wel bijvoorbeeld de meeste impact. Kort cyclisch worden nieuwe processen opgepakt, geoptimaliseerd en weer overgedragen aan de organisatie. Denk aan o.a.: - Bestuurlijke besluitvorming - Klacht- en bezwarenprocedure (Juridische Zaken en Inkoop) - Optekenen Zienswijze proces RO - Processen Fysiek Domein (meldingen openbare ruimte, milieuprocessen, omgevingswet) - Processen rondom burgerzaken - Telefonische bereikbaarheid</p>
---	---	---

In 2023 is al gestart met een grote modernisering van de digitale omgeving en een aantal randvoorwaarden. Dit wordt in 2024 gecontinueerd. Denk hierbij aan:

Betere en bredere ondersteuning vanuit functioneel beheer en ICT

Een grote update van de infra-omgeving van de gemeente Heerenveen; nieuwe WIFI, uitrol van nieuwe devices en hybride vergaderruimtes en een nieuwe moderne telefonie- en bereikbaarheidsoplossing.

Focus op het intergraler maken van de digitale werkomgeving (meer samenhang), met als doel het beter ondersteunen van de medewerker en de dienstverlening.

Een aantal grote vernieuwingen t.a.v. informatiesystemen. Onder andere bij financiën (voorbereiding 2024), burgerzaken en sociaal domein.

In 2024 zijn een aantal grote stappen gezet in de realisatie van de nieuwe digitale omgeving: Hybride inrichting van alle vergaderruimtes (gemeentehuis en alle andere locaties) excl. Raadzaal. Nieuw digitaliseringsbeleid (in afrondende fase) inclusief het werken met personas. Een keuze is gemaakt voor een nieuwe digitale werkomgeving als vervanging van de huidige VDI-omgeving. Deze keuze is gemaakt na uitgebreid onderzoek naar o.a. de vraag vanuit de organisatie, ontwikkelingen in de markt en de kaders (denk aan security/ continuïteit/ draagvlak en haalbaarheid). De nieuwe digitale werkomgeving is sterk gericht op verbeterd gebruiksgemak en flexibiliteit.

Implementatie zal plaatsvinden vanaf eind 2024. Op basis van de nieuwe digitale werkomgeving en het digitaliseringsbeleid (met personas) wordt eind 2024 een grote vernieuwing van devices (telefoons/ laptops) voorbereid die begin 2025 wordt uitgerold. Deze vernieuwing zal ook meer gebruikersgemak, meer flexibiliteit geven en aansluiten bij de (diverse) wensen vanuit de organisatie. Tegelijkertijd zal gewerkt worden aan standaardisatie (geen uitzonderingen, werken met basisconcepten en personas). Een keuze is gemaakt voor een nieuwe telefonie- en bereikbaarheidsoplossing op basis van Microsoft Teams en Callcenter functionaliteit. Implementatie is afgerond voor 1 januari 2025. In 2024 zijn diverse grote aanbestedingen opgepakt en uitgevoerd. Denk aan FMIS (financieel systeem, livegang 1-1-206), E-HRM (aanbesteding eind 2024 realisatie 2025), Suite voor Sociaal Domein (live eind 2024), SVS en CADAC. In de afgelopen jaren is het aantal informatiesystemen enorm toegenomen. Voor elk proces, voor elke specifieke toepassing is tegenwoordig wel ICT nodig en dat is terug te zien in de hoeveelheid software. Bij het afsluiten van contracten en het aangaan van verplichtingen lag in het verleden veel mandaat bij de vakafdelingen en breed in de organisatie. Dit heeft geresulteerd o.a. in te weinig totaaloverzicht en hier en daar verkeerde keuzes waardoor bijvoorbeeld contracten achteraf aanbesteed hadden moeten worden. Een traject is vanaf 2024 gestart om de huidige onrechtmatigheden op te lossen en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat geen nieuwe onrechtmatigheden ontstaan. Een tweetal onderdelen zijn hierin benoemd: A – Invoering contractmanagement & centralisatie budgetten/ contracten bij I&I B – Invoering van aanbestedingskalender/ portfoliomanagement. Vanuit het overzicht en inzicht dat contractmanagement komt een beeld t.a.v. alle aanbestedingen die gerealiseerd moeten worden de komende jaren. Met dit overzicht kan dan ook gepland worden en kunnen nieuwe onrechtmatigheden voorkomen worden.

	<p>In 2024 zal een volgende stap gezet worden in de verbetering van de ondersteuning vanuit het i-domein aan de organisatie. Denk hierbij aan het vergroten van de (interne) service, meer klantgerichtheid en meer vraaggestuurd verbeteren van digitalisering (portfoliomanagement) waardoor de prioritering meer gericht wordt op de wensen vanuit de organisatie en vanuit de gemeente.</p>	<p>In 2024 is portfoliomanagement ingevoerd. Dit is een methodiek om nieuwe (projectmatige) digitaliseringswensen vanuit de organisatie te prioriteren. Eind 2024 zijn vier rondes geweest waarbij duidelijk gekozen is voor projecten die bijdragen aan de ambities van de raad en het college dan wel de organisatiedoelstellingen. De methodiek bevalt binnen de organisatie en draagt bij aan vraaggestuurd werken en het integraal afwegen van nieuwe wensen. Daarnaast is de servicedesk verder geprofessionaliseerd. Onder andere het proces van uitlevering van devices en toegang bij instroom van nieuw personeel is sterk verbeterd. Daarnaast is de bereikbaarheid gestegen en is de doorlooptijd van incidenten (o.a. incidenten met hoge prioriteit) duidelijk verkort.</p>
	<p>Begin 2024 zal een nieuwe versie van het digitaliseringsbeleid worden aangeboden. Dit beleid zal gericht zijn op de doelen van de gemeente binnen de context van de moderne tijd.</p>	<p>Het nieuwe digitaliseringsbeleid is rond de zomer 2024 inhoudelijk bijna afgerond en wordt klaargemaakt om aan de raad te worden aangeboden. Voor de zomer is met de raad een sessie geweest om inhoudelijk te spreken over de richting van het beleid en de keuzes die gemaakt worden. Een werkgroep van de raad is gevormd om periodiek specifiek op het gebied van digitalisering te sparren met de organisatie</p>
	<p>In 2024 zal een volgende stap gezet worden rondom de professionalisering van de informatiebeveiliging, ook in antwoord op toenemende dreiging op dit gebied en het grote belang van een werkende veilige online werkomgeving. De verbetering zal zich met name richten op preventie, monitoring en professionalisering van de incident-respons (SIEM/ SOC).</p>	<p>In 2024 is een aanbesteding van SIEM/ SOC gerealiseerd. Dit heeft geleid tot een raamwerkcontract met een 6-tal partijen waar de gemeente Heerenveen de komende jaren gebruik van kan maken. Eind 2024 wordt gespecificeerd welke proactieve beveiligingsmonitoring nodig is voor de komende jaren, in 2025 zal dan deze dienst uitgevraagd worden aan de 6 partijen. Vanaf 2026 moet SIEM/ SOC integraal onderdeel zijn van de informatiebeveiliging binnen de gemeente Heerenveen.</p>

Stabiele en gezonde financiën

	<p>We bieden inzicht in waar onze middelen nu aan worden uitgegeven en vergelijken dit, waar mogelijk, met wat we voor deze doelen ontvangen en wat vergelijkbare gemeenten uitgeven aan deze onderdelen. Op basis hiervan bereiden we een integrale afweging voor om beleid en middelen op een andere manier in te zetten bij de Perspectiefnota 2024. Het zal onvermijdelijk zijn om meer focus en prioritering in de ambities aan te brengen.</p>	<p>Het plan voor het bereiken van stabiele en gezonde financiën is aangepast ten opzichte van de begroting. In het eerste kwartaal van 2024 is het project "Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief" (DGFP) van start gegaan. Dit project fungeert als een monitoringinstrument en biedt weloverwogen keuzemogelijkheden voor financiële aanpassingen, waardoor we flexibel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Vanwege aanhoudende onzekerheden hebben we gekozen voor een gefaseerde aanpak.</p> <p>De focus in de Perspectiefnota 2024 lag op het bereiken van een sluitend begrotingssaldo voor 2025, met nadruk op kortetermijnmaatregelen om het risico op het nemen van moeilijk herstelbare beslissingen te minimaliseren. We verwachten meer duidelijkheid vanuit het Rijk in 2025, dus zullen we ons bij de Perspectiefnota 2025 richten op 2026 en daarna.</p> <p>Om deze afwegingen mogelijk te maken, hebben we elf deelopdrachten geformuleerd om de benodigde inzichten te verschaffen voor gedegen adviezen aan de gemeenteraad. Deze deelopdrachten omvatten richtinggevende, budgetmutatie- en optimalisatieaspecten, waarbij de uitkomst worden voorgelegd bij de Perspectiefnota 2025. De uitkomsten van de deelopdracht indexatie en ook van de eerste fase deelopdracht SPUK-middelen zijn reeds zijn voorgelegd bij de Perspectiefnota 2024.</p> <p>Onderstaande activiteiten (kostendekkendheid leges, inzet SPUK-middelen en kosten Wmo beheersen) maken onderdeel uit van het project DGFP en volgen bijbehorend plan van aanpak.</p>
	<p>We doen een voorstel om de leges kostendekkend te maken.</p>	<p>Zie eerste doel van 'stabiele en gezonde financiën' hierboven.</p>

	We doen voorstellen om de SPUK middelen zoveel mogelijk in te zetten voor bestaande doelen of we stellen voor om onze doelen aan te passen aan de SPUK-doelen om zo structurele middelen vrij te spelen.	Zie eerste doel van 'stabiele en gezonde financiën' hierboven.
	In het sociaal domein is vanaf 2026 geen rekening gehouden met de stijgende kosten voor de Wmo. Op basis van de zorgtransitie en met voorstellen over een gewijzigde inzet van onze preventie en maatwerkvoorzieningen, willen wij de kosten rondom de Wmo beheersen en de zorg beschikbaar houden voor wie deze nodig heeft.	Zie eerste doel van 'stabiele en gezonde financiën' hierboven.

Verder ontwikkelen en professionalisering HR domein

	het standaardiseren en digitalisering van HR processen.	Het (verder) optimaliseren van de HR processen is een continu proces waarbij standaardiseren en zoveel mogelijk digitaliseren in combinatie met gebruiksvriendelijkheid het uitgangspunt is. De komende tijd wordt dit verder doorgezet, ook als voorbereiding op de aanbesteding in najaar 2024 en implementatie in 2025 van een nieuw HR systeem (per 01-01-2026).
	meer inzet op strategisch HR management om leidinggevend en medewerkers beter te faciliteren.	Door de tijdelijke uitbreiding van de capaciteit van het HR team is vindt dit jaar een kwaliteitsslag plaats als het gaat om het (strategisch) adviseren en daarmee leidinggevend en medewerkers beter te faciliteren op alle facetten van HR.
	de inzet van de juiste medewerkers op de juiste plek; fit for the job, nu en in de toekomst door strategische personeelsplanning en loopbaanbegeleiding.	Inzet van de juiste medewerkers op de juiste plek is essentieel ook in het kader van Binden & Boeien. Dit jaar is en wordt ingezet op o.a. inzet op werving & selectie, opleidingsplannen, aandacht voor de medewerker in het algemeen, het goede gesprek tussen leidinggevende en medewerker, aandacht voor verzuim en (indien nodig) coaching bij loopbaanvraagstukken.
	het binden en boeien van medewerkers in een krappe arbeidsmarkt.	Zie ook de reactie op het voorgaande doel. De inzet en capaciteit op recruitment is versterkt waardoor meer ingezet wordt op arbeidsmarktcommunicatie, de kwaliteit van het werving en selectieproces en het onboarden (het goed laten landen) van medewerkers in de organisatie

	het investeren in fijn (samen) werken in Heerenveen dankzij een moderne werkomgeving, betekenisvol werk, ontwikkelmogelijkheden en ruimte voor ontmoeting en verbinding.	Er is geïnvesteerd in een modernere werkomgeving met de passende (digitale) middelen die samenwerken ondersteunen, zowel fysiek als hybride, ruimtes zijn ingedeeld en afgestemd op doel van het overleg, van zakelijk vergaderen, een op een gesprekken tot informeel ontmoeten in de 'huiskamer'.
	in te zetten op toekomstbestendige medewerkers en leiderschap.	In het kader van de organisatieontwikkeling is dit een belangrijk aandachtspunt waar HR een bijdrage aan levert. Het krijgt onder meer vorm en inhoud bij het deelproject Leiderschap en Gedrag en Cultuur als onderdeel van het project een 'Gouden plak om te werken'.
	Aandacht voor vitaliteit, werkgeluk en aanpak ziekteverzuim.	Er is dit jaar volop aandacht voor dit onderwerp in nauwe samenwerking met de arbodienst. Er is bij o.a. verzuim een heldere analyse en daarop afgestemde aanpak ingezet zowel gericht op de rol van medewerkers als op de rol van leidinggevendenden. Het verzuimproces is geoptimaliseerd. En er vinden dit najaar trainingen voor leidinggevendenden plaats in het voeren van het goede (verzuim) gesprek.

CAO ontwikkelingen

	De komende jaren kunnen 15 medewerkers gebruikmaken van de RVU regeling. In 2024 kunnen drie medewerkers gebruikmaken van deze regeling. Er is nu nog geen zicht op de feitelijke deelname. Er is echter ook geen voorziening getroffen voor degelijke verzoeken. Dit kan betekenen dat we te zijner tijd een verzoek doen tot het regelen van een voorziening.	Voor zover nu bekend maakt in 2024 1 medewerker gebruik van de RVU regeling.
	De CAO regelt dat de werkgever een bruto vergoeding van € 10 (naar rato van de omvang van het dienstverband) geeft voor de kosten van een individuele arbeidsongeschiktheidsverzekering, vanaf 31 december 2023. We kunnen nu niet overzien hoe groot de belangstelling is voor een dergelijke vergoeding. We schatten in dat dit een kwart van het personeel betreft.	Ongeveer een kwart van de medewerkers maakt gebruik van deze regeling.

Formatie ontwikkeling

	De formatie groeit mee met de opgaven. Focus op opgaven en ambitie is noodzakelijk voor de haalbaarheid van de realisatie van de plannen en het beheersen van de formatieve ontwikkeling.	De opgave en ambitie bepaalt de formatie en de invulling ervan. In een nauwe samenwerking tussen leidinggevendenden en financiën wordt de formatieve ontwikkeling gevolgd, afgestemd en zo nodig ingevuld.
---	---	--

Wat mag het kosten

Mensen Middelen en Bestuur		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024		4.248	-8.115	3.026	-7.114	3014	-7.014	5.465	-7.074
Budgetoverhevelingen 2023-2024				0					
Raadsbesluiten									
Voorjaarsrapportage O&O		34	-35	34	110	34	31	34	-196
Zonnepark KNO		76	-27	153	-61	153	-68	153	-78
Reserve mutaties		159	-41	-	-48	-	-48	-	-48
Subtotaal stand thema		4.517	-8.218	3.213	-7.113	3.201	-7.099	5.652	-7.396
O&O mutaties:									
13	Voorziening wachtgeld wethouder		-292						
17	Afval	84							
18	Afwikkeling voorbereidingskrediet ZP KNO	800	-800						
20	Heerenveense school	-200	516						
21	Burgerzaken		-57	-5	-219	174	-322	220	-358
9	HR21 ronde		-1						
Bijstuuringsvoorstellen:									
4	Verkiezingen		55						
5	Renteresultaat	500	550						
Mutaties Najaarsrapportage		1.184	-29	-5	-219	174	-322	220	-358
Reserve mutaties Najaarsrapportage									
20	Heerenveense school		-316						
Totaal thema		5.701	-8.563	3.208	-7.332	3.375	-7.421	5.872	-7.754

Toelichting O&O mutaties

13. Voorziening wachtgeld

Afgelopen jaar is er een wethouder gestopt bij de Gemeente Heerenveen en is de gemeente verplicht om voor eventuele wachtgeld aanspraken een voorziening te vormen voor het aantal maanden waar de betreffende wethouder maximaal recht op heeft. Wanneer er niet volledig gebruik wordt gemaakt van deze voorziening valt het resterende stuk vrij ten gunste van het resultaat.

17. Afval

De dividenduitkeringen van Afvalsturing Fryslân en Fryslân Miljeu zijn hoger dan waar rekening mee was gehouden. Deze meevaller (€ 84.000) wordt hierbij verwerkt.

18. Afwikkeling voorbereidingskrediet ZP KNO

In het raadsvoorstel over het Zonnepark Klaverblad Noord-Oost, dat afgelopen april door uw Raad is behandeld, is benoemd dat de kosten van het voorbereidingskrediet ad € 800.000 door de exploitant worden vergoed. De wijze van verwerken is aangepast en verloopt nu via de exploitatie. Dit heeft geen impact op het resultaat.

20. Heerenveense School

De begrote bijdrage voor het onderhoud van de binnenkant van het gebouw is vorig jaar reeds ontvangen. Daarnaast waren er kosten voor onderhoud gemaakt, terwijl die ten laste van de voorziening gebracht moesten worden. Dit resulteert in lagere baten en lagere lasten, per saldo een voordeel van € 316.000.

Toelichting bijsturingvoorstellen

21. Burgerzaken

Er is een bijstelling van de budgetten van Burgerzaken nodig om deze beter af te stemmen op de realiteit. Dit houdt in dat de baten geactualiseerd worden en de lasten voor de Rijksafdrachten en de flexibele schil verhoogd worden, vooral vanwege de toename in aanvragen voor reisdocumenten. In de perspectiefnota 2024 was al aangekondigd dat er een aanpassing zou komen na een analyse van de verwachte baten in verhouding tot de lasten.

Dankzij een beter inzicht in langetermijntrends, zoals de verwachte piek in aanvragen, hebben we geconstateerd dat niet alle lasten volledig in de begroting zijn opgenomen voor de komende jaren. Doordat een deel van de baten wel eerder is verwerkt (€ 340.000 structureel), heeft deze correctie nu een negatief effect op het structurele begrotingssaldo. Als de eerdere mutatie van de baten opgeteld wordt bij de mutaties die nu voorgelegd worden, heeft de wijziging per saldo twee jaren een positief effect en twee jaren een negatief effect (zie onderstaande tabel). Met deze aanpassing zorgen we voor een realistisch budget, waarbij de extra lasten tijdens de piekperiode verantwoord kunnen worden opgevangen. Zodra de piek voorbij is, worden de budgetten (baten en lasten) weer verlaagd, zodat we flexibel blijven inspelen op ontwikkelingen.

	2025	2026	2027	2028
Baten				
Reisdocumenten leges	€ 84.756	€ 214.756	€ 229.756	€ 184.756
Overige leges	€ -90.252	€ -40.945	€ -10.100	€ -45.474
Totaal baten	€ -5.496	€ 173.811	€ 219.656	€ 139.282
Lasten				
Rijksafdracht reisdocumenten leges	€ -248.101	€ -338.101	€ -363.101	€ -353.101
Rijksafdracht overige leges	€ 28.995	€ 16.269	€ 4.627	€ 15.877
Totaal mutatie lasten behorende bij dit thema	€ -219.106	€ -321.832	€ -358.474	€ -337.224
Flexibele schil (valt onder overhead)	€ -157.000	€ -182.000	€ -182.000	€ -157.000
Totaal uitgaven (thema + overhead)	€ -376.106	€ -503.832	€ -540.474	€ -494.224
Saldo mutaties NJR 2024	€ -381.602	€ -330.021	€ -320.818	€ -354.942
Eerder opgenomen extra inkomsten reisdocumenten in de begroting (excl. indexaties)	€ 340.000	€ 340.000	€ 340.000	€ 340.000
Saldo incl. eerdere mutatie	€ -41.602	€ 9.979	€ 19.182	€ -14.942

4. Verkiezingen

In 2024 heeft het team burgerzaken de verkiezing voor het Europees Parlement georganiseerd. Omdat dit een "kleinere" verkiezing is dan de andere verkiezingen konden we kosten besparen. Zo is er bijvoorbeeld niet een tent met beveiliging voor het gemeentehuis geplaatst maar is ervoor gekozen om die stemlokalen in het gemeentehuis op te bouwen.

5. Renteresultaat

Doordat er minder geïnvesteerd is dan begroot (door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen) hebben wij meer liquide middelen dan verwacht, wat meer rente oplevert dan begroot (meevaller in de baten van € 0,5 miljoen). Daarnaast is het niet nodig geweest een nieuwe geldlening aan te trekken waardoor de begrote rente voor de financieringsbehoefte niet wordt uitgegeven (meevaller in de lasten van € 0,55 miljoen).

Investerings

Mensen Middelen en Bestuur	Bedragen x € 1.000							
	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024	-	-7.883	-	-6.094	-	-9.422	-	-36.824
Kredietoverhevelingen								
Overheveling Restantkredieten KD 2023-2024	-	-1.264	-	-	-	-	-	-
Raadsbesluiten								
Voorjaarsrapportage O&O	-	-18	-	-	-	-	-	-
Voorjaarsrapportage bijsturing	-	-60	-	-	-	-	-	-
Parkeergarage BK-plein	-	-	3.100	-9.400	-	-	-	-
Bijsturingsvoorstellen:								
26 Vervallen krediet telefooncentrale	-	165	-	-	-	-	-	-
Totaal thema	-	4.709	100	3.983	750	2.256	1.500	22.425

Toelichting bijsturingen

26. Vervallen krediet telefooncentrale

In het verleden kocht de gemeente Heerenveen een fysieke telefooncentrale. Daarvoor is altijd een bedrag gereserveerd van € 165.000 met een afschrijvingstermijn van 10 jaar. Dit bedrag stond ook weer gereserveerd voor 2024 voor de aanschaf van een nieuwe centrale. Echter door technologische ontwikkelingen kopen we geen centrale meer maar nemen we vanaf 2024 een dienst af (3-voudig aanbesteed) inclusief service & hosting: een telefonie-service. Dit betekent dat de investering kan vervallen. De kapitaalslasten die benodigd zijn voor de investering zijn vanaf 2024 nodig voor het jaarlijks afnemen van de telefonie-service. Vandaar dat de kapitaalslasten overgeheveld worden naar de exploitatie.

Algemene dekkingsmiddelen

Wat mag het kosten

Algemene Dekkingsmiddelen		Bedragen x € 1.000							
		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
	Primitieve begroting 2024	141.411	-2.104	147.280	-8.047	142883	-11.328	141.922	-11.321
	Budgetoverhevelingen 2023-2024			0					
Raadsbesluiten									
	Voorjaarsrapportage O&O	2.190		1.898		1.668	-1.694	7.495	-5.926
	Voorjaarsrapportage bijsturing	140							
Reserve mutaties		-	-168	-	-	-	-	-	-
Subtotaal stand thema		143.741	-2.272	149.178	-8.047	144.551	-13.022	149.417	-17.247
O&O mutaties:									
28	Precario	70							
29	Reclamevergunningen	30	-35						
6	BCF afrekeningen 2014 en 2015	100							
8	Meicirculaire	1.649							
Mutaties Najaarsrapportage		1.849	-35	-	-	-	-	-	-
Totaal thema		145.590	-2.307	149.178	-8.047	144.551	-13.022	149.417	-17.247

Toelichting O&O mutaties

28. Precario

De extra inkomsten uit precario komen doordat er meer inkomsten uit het gebruik van openbare gronden voor terrassen is ontvangen en daarnaast zijn er extra inkomsten voor het gebruik van gronden voor bouwwerkzaamheden. Dit komt onder andere door een tweetal grotere incidentele inkomsten uit relatief omvangrijke en langdurige bouwprojecten. Eén daarvan was de woontoren bij het Burgemeester Kuperusplein.

6. BCF afrekeningen 2014 en 2015

Vanuit het btw-compensatiefonds ontvangt de Gemeente Heerenveen een afrekening over de jaren 2014 en 2015 van € 100.000.

8. Meicirculaire

De hogere baten vanuit de meicirculaire van het gemeentefonds bestaan o.a. uit:

- € 650.000 afrekening BCF plafond 2023, in 2023 hebben de gemeenten minder gecompenseerd via het BTW compensatiefonds (BCF), dit bedrag vloeit terug in de algemene uitkering en wordt verdeeld over de gemeenten.
- € 963.000 Participatie, de middelen voor de Wet sociale werkvoorziening zijn in 2024 opgehoogd om de gemeenten tegemoet te komen bij de financiële uitdagingen die zijn ervaren rondom de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Dit geld wordt nu toegevoegd aan het resultaat. Momenteel hebben we voldoende middelen voor onze werkvoorziening in de begroting staan. Deze middelen zijn in eerste instantie beschikbaar gesteld voor onze SW-voorziening en niet voor andere onderdelen van de participatiewet.

De effecten voor 2025 en verder zijn reeds opgenomen in de Themabegroting 2025.

Overhead

Wat mag het kosten

Overhead	Bedragen x € 1.000							
	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024	4.785	-27.027	1.959	-24.929	449	-23.976	133	-25.631
Budgetoverhevelingen 2023-2024	1.403	-1.403	77	-77				
Raadsbesluiten								
Voorjaarsrapportage O&O		-386	42		42		42	
Voorjaarsrapportage bijsturing		195	195					
Reserve mutaties	252	-	38	-195	19	-	-	-
Subtotaal stand thema	6.440	-28.640	2.074	-25.002	468	-23.953	133	-25.589
O&O mutaties:								
10	Verdeling transitiebudgetten		890					
11	Voorziening RVU regeling		-79					
12	Koersplan belastingen			-57		-57		-57
3	Circulaire transitie			4		4		4
9	HR21 ronde		-104					
Bijsturingsvoorstellen:								
18	Extra capaciteit Boa's			-43		-43		-43
19	Frictie Organisatieverandering		-524					
27	Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)			-30		-30		-30
28	Wet betaalbare huur			-30				
29	Energielabel C kantoorgebouwen			-30				
33	Burgerzaken			-157		-182		-182
34	Bestuursovereenkomst Heerenveen West		-11					
35	Nieuw financieel systeem			-508				
36	Onderhoud gemeentehuis		-175					
Mutaties Najaarsrapportage		-3		-851		-308		-308
Reserve mutaties Najaarsrapportage								
19	Frictie Organisatieverandering	524						
28	Wet betaalbare huur			30				
29	Energielabel C kantoorgebouwen			30				
34	Bestuursovereenkomst Heerenveen West	11						
35	Nieuw financieel systeem			508				
36	Onderhoud gemeentehuis	175						
9	HR21 ronde	116						
Totaal thema	7.266	-28.643	2.642	-25.853	468	-24.261	133	-25.897

Toelichting O&O mutaties

10. Verdeling transitiebudgetten programma's

In deze wijziging wordt een verdeling van de transitiebudgetten naar de juiste thema's en nieuwe grootboekrekeningen verdeeld voor een bedrag van € 1.000.000. Daarnaast wordt er vanuit MJP2 capaciteit bouwplantoetsing t.b.v. programma huisvesting een wijziging naar een ander thema gedaan voor een bedrag van € 90.000. Binnen het thema Overhead vindt een administratie wijziging plaats voor het programma dienstverlenende overheid. De verdeling transitiebudgetten programma's heeft geen financiële consequenties.

11. Voorziening RVU regeling

Voor de ex-medewerkers die gebruik maken van de RVU regeling dient de Gemeente Heerenveen een voorziening te hebben getroffen op 31 december 2024. De voorziening betreft de hoogte van de financiële verplichting die de gemeente tegenover de ex-medewerker en de fiscus heeft op basis van deze regeling.

12. Koersplan belastingen

De uitbreiding van € 57.000 per jaar is nodig voor de uitvoering van het koersplan Belastingen, waarmee het team beter wordt georganiseerd en kan inspelen op complexe taken. Hoewel de formatie gelijk blijft, worden de functies zwaarder door bredere kennisvereisten en complexere werkzaamheden. Dit sluit aan bij de gemeentelijke visie op dienstverlening.

9. Ronde HR21

HR21 is het functiewaarderingsysteem voor gemeenten en op basis van dit functiewaarderingsysteem worden functies ingedeeld. De gemeente Heerenveen voert jaarlijks een reguliere onderhoudsronde HR21 uit. Tijdens deze onderhoudsronde kunnen leidinggevende een gewijzigde of nieuwe functiebeschrijvingen aanbieden, zodat deze functiebeschrijving (opnieuw) ingedeeld wordt.

Toelichting bijsturingvoorstellen

18. Extra capaciteit buitengewoon opsporingsambtenaren

Voor 2024 was er een incidenteel bedrag toegekend voor extra capaciteit boa's. Ook voor de komende jaren is dit bedrag hard nodig. Onze boa's hebben te maken met een zeer krappe bezetting voor het steeds groter wordende takenpakket dat zij moeten uitvoeren en de steeds meer terugtrekkende beweging van de politie op het gebied van overlast en leefbaarheid. Deze zeer krappe bezetting blijkt ook uit een uitgevoerde formatiebenchmark. Uit de formatiebenchmark is gekomen dat voor de omvang van de gemeente Heerenveen een bezetting van 7 fte aan boa's (parkeertaken ondergebracht bij InPublic BV niet meegenomen) nodig is. De huidige bezetting is op dit moment 4 fte. Door weinig boa's staat de continuïteit in handhaving onder druk en hebben wij als gemeente minder grip op de leefbaarheid in onze woonwijken. Dit is terug te zien in de stijgende lijn van overlastmeldingen. Het gemeentefonds keert jaarlijks een bedrag (voor 2024 is dit bijna € 38.000) uit aan de gemeente Heerenveen voor extra capaciteit boa's. Hieruit blijkt dat ook bij het Rijk prioriteit wordt gegeven aan voldoende boa's bij onze gemeente. Voor het bedrag van € 43.000 kan de capaciteit van de boa's met 0,5 fte worden uitgebreid. Dit geeft enige flexibiliteit om beter in te kunnen spelen op overlastmeldingen.

19. Frictie organisatieverandering

In het kader van de nieuwe organisatiestructuur en governance worden er extra kosten gemaakt. Dit resulteert voornamelijk in hogere inhuurlasten wat is aangegeven in de raadsbrief van 13 februari 2024. Daarnaast is inhuur noodzakelijk voor de aanpassing van de systemen aan de nieuwe organisatiestructuur. De extra kosten worden gefinancierd uit de bestemmingsreserve voor frictiekosten concern.

33. Burgerzaken

Deze mutatie is deels hier verwerkt en deels in het thema 'Middelen, mensen en bestuur'. De uitgebreide toelichting op deze mutatie is in dit thema opgenomen.

34. Bestuursovereenkomst Heerenveen-West

Om de juridische positie en eventuele strategie te bepalen bij de effectuering bestuursovereenkomst Heerenveen-West is er extern juridische advies gevraagd. Dit wordt ingeschat op € 11.000 en is hier geraamd.

35. Nieuw financieel systeem

In mei is de Europese aanbesteding voor een nieuw Financieel Informatie Systeem van start gegaan. Dit is nodig omdat de bestaande overeenkomst met Centric (Key2Financiën) afloopt en de overeenkomst inmiddels al reeds langere tijd onrechtmatig is. De ondersteuning vanuit Centric voor het huidige systeem loopt de komende jaren ook af. Belangrijker is nog dat de gemeente een aantal noodzakelijke efficiëncyslagen wil doorvoeren in haar bedrijfsvoering processen waarvoor een nieuw financieel systeem nodig is, mede i.v.m. het digitaal kunnen afhandelen van producten en diensten. Een nieuw financieel systeem stelt ons in staat om een aantal verbeteringen door te voeren in bijvoorbeeld het professioneel voeren van een inkoop-, verplichtingen- en projectadministratie; dat gebeurt nu nog grotendeels handmatig. We kunnen daarmee ook een beter gevolg geven aan de aanbevelingen uit het rapport van Necker van Naem uit 2021 inzake de verbetering van de informatievoorziening.

De kosten voor de implementatie, het maken van koppelingen met andere systemen vallen hoger dan was meegenomen in de perspectiefnota 2024 (€ 175.000 aan meerkosten in 2025). Daarnaast waren de interne kosten voor het inrichten, implementeren en testen van het systeem en het auditen van het systeem door de accountant (€ 333.000 in 2025) nog niet in de raming meegenomen. Voor 2025 is er zo een extra bedrag nodig van € 508.000. De te maken (meer)kosten vanuit de leverancier zijn een gegeven en niet te beïnvloeden. Na de behandeling van deze Najaarsrapportage zal, afhankelijk van de besluitvorming door uw raad, de voorlopige gunning worden gedaan zodat het contract per 1 januari 2025 kan worden gesloten en er begonnen kan worden met het inrichtings- en implementatietraject.

Ook de structurele kosten voor licenties en onderhoud zullen vanaf 2026 hoger gaan uitvallen. Daarvan zal nog nader worden bekeken in hoeverre het, door het optimaliseren van de bedrijfsvoering processen, mogelijk is deze kosten op te vangen. Dit voorstel zal meelopen in de begrotingsvoorbereiding 2026.

36. Binnenonderhoud Gemeentehuis

In het voorjaar van 2024 is de kwaliteit van de kantooruimtes beoordeeld. Op basis van een visuele inspectie is gebleken dat muren en vloerbedekking in een aantal ruimtes een opknapbeurt nodig hebben. Dit beeld komt ook terug in de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Voorgesteld wordt de ruimtes waarbij dat noodzakelijk is een opfrisbeurt te geven. Deze werkzaamheden zijn niet voorzien in het beheerplan dat onderdeel is van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027. Op basis van de inventarisatie worden de kosten incl. verhuis- en schoonmaakkosten begroot op € 175.000.

VPB

Wat mag het kosten

VPB	Bedragen x € 1.000							
	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting 2024	-	-264	-	-39	0	-39	-	-39
Budgetoverhevelingen 2023-2024			0					
Raadsbesluiten								
Reserve mutaties								
Subtotaal stand thema	-	-264	-	-39	-	-39	-	-39
O&O mutaties:								
24 Vennootschapsbelasting		-212						
Bijsturingsvoorstellen:								
Mutaties Najaarsrapportage	-	-212	-	-	-	-	-	-
Reserve mutaties Najaarsrapportage								
24 Vennootschapsbelasting	212							
Totaal thema	212	-476	-	-39	-	-39	-	-39

Toelichting O&O mutaties

24. Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting is op basis van de nu ingeschatte winst op de belaste activiteiten opnieuw geraamd.

Totaaloverzicht alle thema's gecombineerd

	Bedragen x € 1.000							
	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting	221.913	-218.087	212.287	-213.280	200.972	-209.600	203.862	-215.250
Budgetoverhevelingen 2023-2024	4.082	-4.082	77	-77	-	-	-	-
Raadsbesluiten	15.419	-19.407	11.587	-9.246	15.241	-15.257	18.441	-19.059
Subtotaal reserves	4.961	-2.662	233	-254	19	-59	1.865	-59
Subtotaal	246.375	-240.156	224.184	-222.780	216.232	-224.916	224.168	-234.368
Najaarsrapportage O&O	3.201	-3.749	265	-546	444	-649	490	-685
Najaarsrapportage bijsturing	1.308	-95	1.735	-2.018	1	-310	-	-309
Reservemutaties Najaarsrapportage	1.454	-849	1.068	-	-	-	-	-
Stand begroting	250.884	-244.000	226.184	-225.344	216.677	-225.875	224.658	-235.362

Bijlage

Effect op begroting 2024

Omschrijving thema		Primitieve begroting	Begroting tot najaars rapportage	Effect najaars rapportage	Begroting 2024 na wijziging
Sociale Leefomgeving	Lasten	-68.299	-71.729	-2.388	-74.117
Economische Leefomgeving	Lasten	-47.668	-62.659	-688	-63.347
Fysieke Leefomgeving	Lasten	-63.328	-62.641	360	-62.281
Mensen Middelen en Bestuur	Lasten	-8.117	-8.178	-29	-8.207
Totaal lasten		-187.411	-205.207	-2.745	-207.952
Sociale Leefomgeving	Baten	3.689	5.858	622	6.480
Economische Leefomgeving	Baten	22.088	34.987	-55	34.932
Fysieke Leefomgeving	Baten	42.070	39.985	-545	39.439
Mensen Middelen en Bestuur	Baten	3.368	3.477	1.184	4.661
Totaal baten		71.215	84.307	1.205	85.512
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	-2.103	-2.103	-35	-2.138
Overhead	Lasten	-27.027	-28.640	-3	-28.643
VPB	Lasten	-264	-264	-212	-476
Onvoorzien	Lasten	-1	-1	-	-1
Totaal lasten		-29.395	-31.008	-250	-31.257
Algemene Dekkingsmiddelen	Baten	141.409	143.739	1.849	145.588
Overhead	Baten	159	159	-	159
VPB	Baten	-	-	-	-
Onvoorzien	Baten	-	-	-	-
Totaal baten		141.568	143.898	1.849	145.747
Toevoeging reserve		-1.279	-3.941	-849	-4.790
Ottrekking reserve		9.131	18.174	1.455	19.629
Totaal begrotingsresultaat		-3.829	-6.222	-665	-6.888

Effect op begroting 2025

Bedragen x € 1.000

	2025			2026			2027			2028		
	Voor wijziging	Effect najaars rapportage	Na wijziging	Voor wijziging	Effect najaars rapportage	Na wijziging	Voor wijziging	Effect najaars rapportage	Na wijziging	Voor wijziging	Effect najaars rapportage	Na wijziging
Sociale Leefomgeving	-72.916	-908	-73.824	-72.219	-308	-72.527	-75.161	-308	-75.469	-72.054	-308	-72.362
Economische Leefomgeving	-49.517	-	-49.517	-47.029	-	-47.029	-48.587	-	-48.587	-49.011	-	-49.011
Fysieke Leefomgeving	-66.678	-583	-67.260	-65.212	-17	-65.230	-61.961	-16	-61.977	-51.890	-16	-51.907
Mensen Middelen en Bestuur	-7.867	-219	-8.087	-7.758	-322	-8.080	-7.393	-358	-7.751	-8.241	-337	-8.579
Totaal lasten	-196.978	-1.710	-198.688	-192.218	-647	-192.865	-193.102	-683	-193.785	-181.197	-661	-181.858
Sociale Leefomgeving	2.856	250	3.106	3.344	150	3.494	3.991	150	4.141	2.821	150	2.971
Economische Leefomgeving	22.699	120	22.819	22.267	120	22.387	22.271	120	22.391	22.271	120	22.391
Fysieke Leefomgeving	42.484	567	43.052	41.220	1	41.221	37.642	-	37.642	26.307	-	26.307
Mensen Middelen en Bestuur	2.941	-5	2.935	2.948	174	3.122	3.101	220	3.320	3.153	139	3.293
Totaal baten	70.980	932	71.912	69.778	445	70.224	67.005	490	67.494	54.553	409	54.962
Algemene Dekkingsmiddelen	-1.368	-	-1.368	-2.003	-	-2.003	-2.271	-	-2.271	-2.080	-	-2.080
Overhead	-27.978	-840	-28.818	-26.349	-312	-26.660	-25.955	-312	-26.267	-25.812	-287	-26.099
VPB	-266	-	-266	-39	-	-39	-39	-	-39	-39	-	-39
Onvoorzien	-1	-	-1	-1	-	-1	-1	-	-1	-1	-	-1
Totaal lasten	-29.613	-840	-30.453	-28.391	-312	-28.703	-28.266	-312	-28.578	-27.932	-287	-28.219
Algemene Dekkingsmiddelen	150.171	-	150.171	144.288	-	144.288	146.060	-	146.060	148.069	-	148.069
Overhead	161	-	161	136	-	136	136	-	136	136	-	136
VPB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	150.332	-	150.332	144.424	-	144.424	146.196	-	146.196	148.205	-	148.205
Geraamd saldo van baten en lasten	-5.280	-1.618	-6.898	-6.407	-514	-6.921	-8.168	-505	-6.407	-6.371	-539	-6.910
Totaal Toevoegingen reserves	-1.900	-	-1.900	-1.266	-	-1.266	-2.645	-	-2.645	-208	-	-208
Totaal onttrekkingen reserves	8.411	1.053	9.464	1.425	-	1.425	4.344	-	4.344	248	-	248
Geraamd begrotingssaldo	1.231	-565	666	-6.249	-514	-6.762	-6.469	-505	-6.974	-6.332	-539	-6.871

Totaaloverzicht op taakvelden

Bedragen x € 1.000

		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0.1	Bestuur		-3.520		-3.155		-3.155		-3.155
0.10	Mutaties reserves	19.417	-4.790	5.887	-633	962	-926	6.437	-2.438
0.2	Burgerzaken	907	-2.229	995	-2.294	1.174	-2.401	1.220	-2.338
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.743	-2.988	2.010	-2.217	2.010	-2.217	2.130	-2.246
0.4	Overhead	159	-28.643	159	-25.658	134	-24.262	134	-25.894
0.5	Treasury	1.126	578	350	429	338	450	333	81
0.61	OZB woningen	8.379	-234	8.272	-229	8.272	-229	8.272	-229
0.62	OZB niet-woningen	8.720		8.687		8.687		8.687	
0.63	Parkeerbelasting	3.665		3.447		3.449		3.635	
0.64	Belastingen overig	270	-373	200	-368	200	-368	200	-368
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	124.153	-202	128.253	-202	123.625	-202	128.305	-202
0.8	Overige baten en lasten	260	-1.330	130	-7.250	130	-12.223	130	-16.448
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)		-476		-39		-39		-39
1.1	Crisisbeheersing en brandweer		-3.615		-3.804		-3.939		-4.073
1.2	Openbare orde en veiligheid	23	-1.600	23	-1.560	23	-1.562	23	-1.562
2.1	Verkeer en vervoer	272	-10.152	330	-10.337	204	-10.596	193	-10.908
2.2	Parkeren	20	-1.271	20	-1.273	20	-1.232	20	-2.322
2.3	Recreatieve havens	25	-34	25	-36	25	-36	25	-36
2.4	Economische havens en waterwegen	423	-1.721	1.047	-2.361	316	-1.594	316	-1.476
3.1	Economische ontwikkeling	540	-2.194	515	-2.020	3	-1.457	3	-1.457
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.401	-7.297	7.871	-7.871	7.815	-7.815	1.995	-1.995

	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
6.72C Jeugdhulp dagbesteding		-1.350						
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig		-5.196						
6.73A Pleegzorg		-1.131		-1.881		-1.881		-1.881
6.73B Gezinsgericht		-950						
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig		-3.105		-2.171		-2.171		-2.171
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-705		-687		-688		-687
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		-849		-617		-617		-617
6.74C Gesloten plaatsing		-1.253		-955		-955		-955
6.81A Beschermd wonen (WMO)	905	-387	155	-415	155	-415	155	-415
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		-75						
6.82A Jeugdbescherming		-2.541		-524		-525		-524
6.82B Jeugdreclassering		-225		-1.075		-1.075		-1.075
7.1 Volksgezondheid		-2.354		-2.431		-2.509		-2.595
7.2 Riolering	7.763	-6.046	7.753	-5.827	7.734	-5.785	8.083	-6.144
7.3 Afval	7.195	-6.233	7.599	-6.447	7.750	-6.560	7.805	-6.590
7.4 Milieubeheer	1.598	-3.861	11	-1.854	11	-1.827	11	-1.858
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	404	-486	291	-480	291	-480	291	-474
8.1 Ruimte en leefomgeving	217	-2.864	225	-1.937	613	-1.660	1.260	-4.596
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.594	-7.660	14.033	-13.813	15.499	-15.380	17.756	-17.647
8.3 Wonen en bouwen	4.627	-7.540	2.585	-4.611	1.840	-3.811	1.840	-3.810
Totaal	250.674	-244.003	226.184	-225.349	216.676	-225.874	224.659	-235.362

